

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROSYSTEMET

INLEDNING OCH SAMMANFATTNING EKONOMISK GRANSKNING OCH RÄTTSLIG BEDÖMNING

KONVERGENSRAPPORT DECEMBER 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROSYSTEMET

INLEDNING OCH SAMMANFATTNING
EKONOMISK GRANSKNING OCH RÄTTSLIG BEDÖMNING

KONVERGENSRAPPORT
DECEMBER 2006

Alla ECB-
publikationer
under 2006
kommer
att ha ett
motiv från
5-eurosedeln.

© Europeiska centralbanken, 2006

Besöksadress

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Tyskland

Postadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Tyskland

Telefonnummer

+49 69 1344 0

Webbplats

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

Alla rättigheter förbehålls.

Återgivande i utbildningssyfte och för icke kommersiella ändamål är tillåtet under förutsättning att källan anges.

Stoppdatum för den statistik som tas med i konvergensrapporten var den 17 november 2006.

ISSN 1725-9371 (tryckt version)

ISSN 1725-9584 (digital version)

INNEHÅLL

INNEHÅLL

INLEDNING OCH SAMMANFATTNING

INLEDNING

1 GRANSKNING AV EKONOMISK KONVERGENS

- 1.1 Analysram 7
- 1.2 Graden av ekonomisk konvergens 7
- Översiktstabell över ekonomiska konvergensindikatorer 14
- 20

2 FÖRENLIGHETEN MELLAN NATIONELL LAGSTIFTNING OCH FÖRDRAGET

- 2.1 Inledning 21
- 2.2 Anpassningens omfattning 22
- 2.3 De nationella centralbankernas oberoende 23
- 2.4 Förbud mot monetär finansiering och positiv särbehandling 28
- 2.5 Enhetlig stavning av euron 31
- 2.6 De nationella centralbankernas rättsliga integrering i Eurosystemet 31

3 LANDSAMMANFATTNINGAR 35

UR KAPITEL I

9 SVERIGE

- 9.1 Prisutveckling 53
- 9.2 Utvecklingen av offentliga finanser 54
- 9.3 Växelkursutvecklingen 56
- 9.4 Utvecklingen av långa räntor 56
- Tabeller och diagram 59

UR KAPITEL 2

9 SVERIGE

- 9.1 Den nationella lagstiftningens förenlighet 69
- 9.2 Den nationella centralbankens oberoende 69
- 9.3 Den nationella centralbankens rättsliga integrering i eurosystemet 70

ORDLISTA 71

FÖRKORTNINGAR

LÄNDER

BE	Belgien	LU	Luxemburg
CZ	Tjeckien	HU	Ungern
DK	Danmark	MT	Malta
DE	Tyskland	NL	Nederländerna
EE	Estland	AT	Österrike
GR	Grekland	PL	Polen
ES	Spanien	PT	Portugal
FR	Frankrike	SI	Slovenien
IE	Irland	SK	Slovakien
IT	Italien	FI	Finland
CY	Cypern	SE	Sverige
LV	Lettland	UK	Storbritannien
LT	Litauen		

ÖVRIGA FÖRKORTNINGAR

BIS	Bank for International Settlements
BNP	bruttonationalprodukt
BPM5	IMF:s betalningsbalanshandbok (IMF Balance of Payments Manual) (femte utgåvan)
CD	bankcertifikat
ECB	Europeiska centralbanken (European Central Bank)
ECBS	Europeiska centralbankssystemet (European System of Central Banks)
EDP	förfarande vid alltför stora underskott
EER	effektiv växelkurs
EMI	Europeiska monetära institutet (European Monetary Institute)
EMU	Ekonomiska och monetära unionen
ENS 95	Europeiska nationalräkenskapssystemet 1995
ERM	växelkursmekanism (Exchange rate mechanism)
EU	Europeiska unionen (European Union)
EUR	euro
HIKP	harmoniserat konsumentprisindex
ILO	Internationella arbetsorganisationen (International Labour Organization)
IMF	Internationella valutafonden (International Monetary Fund)
KPI	konsumentprisindex
MFI	monetära finansinstitut
NCB	nationell(a) centralbank(er)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PPI	producentprisindex
ULCM	enhetsarbetskostnad i tillverkningsindustrin
ULCT	enhetsarbetskostnad i den totala ekonomin

I enlighet med praxis inom gemenskapen anges medlemsländerna i alfabetisk ordning efter landsnamnen enligt nationell stavning.

INLEDNING OCH SAMMANFATTNING

INLEDNING

Euron infördes den 1 januari 1999 i elva medlemsstater och den 1 januari 2001 i Grekland. Efter Europeiska unionens (EU) utvidgning med tio nya medlemsstater den 1 maj 2004 är det 13 medlemsstater som inte ännu fullt ut deltar i Ekonomiska och monetära unionen (EMU). ECB uppfyller med denna rapport skyldigheten enligt artikel 122.2, tillsammans med artikel 121.1, i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (fördraget) att rapportera till Europeiska unionens råd (EU-rådet) minst en gång vartannat år eller på begäran av en medlemsstat med undantag ”om hur medlemsstaterna fullgör sina förpliktelser när det gäller att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen”. Även Europeiska kommissionen har detta uppdrag och de två rapporterna har överlämnats parallellt till EU-rådet.

I maj 2006 upprättade Europeiska centralbanken (ECB) och Europeiska kommissionen konvergensrapporter över två medlemsstater, Litauen och Slovenien, efter att dessa medlemsstater så begärt. Baserat på rapporterna och efter en begäran från kommissionen beslutade EU:s ministerråd i dess sammansättning med ekonomi- och finansministrar (Ekofinrådet) att upphäva undantaget för Slovenien den 11 juli 2006 och tillåta att landet antar euron den 1 januari 2007. Litauens status som land med undantag är oförändrat. Litauen granskades redan i maj 2006 och ingår följaktligen inte i den här rapporten. Två medlemsstater, Danmark och Storbritannien, deltar inte fullt ut i EMU och har en särskild ställning. Redan tidigt meddelade dessa länder att de inte skulle delta i etapp tre av EMU. Till följd härav behöver konvergensrapporter för dessa två medlemsstater bara utarbetas om länderna själva begär detta. Eftersom ingen sådan begäran har framförts behandlas dessa två länder inte i den här konvergensrapporten. Således granskas nio länder: Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Ungern, Malta, Polen, Slovakien och Sverige. Dessa länder granskades senast i konvergensrapporten 2004, dvs. de granskas regelbundet vartannat år.

ECB använder samma analysram som i tidigare konvergensrapporter från ECB och Europeiska

monetära institutet (EMI) för att undersöka om de nio berörda länderna har uppnått en hög grad av varaktig ekonomisk konvergens, säkerställa att den nationella lagstiftningen är förenlig med fördraget samt om de uppfyller de lagstadgade kraven för att deras nationella centralbanker skall kunna bli del av Eurosystemet.

Granskningen av den ekonomiska konvergensprocessen är starkt beroende av att det statistiska underlaget är tillförlitligt och av god kvalitet. Sammanställning och rapportering av statistik, särskilt när det gäller statistiken över de offentliga finanserna, får inte kunna påverkas av politiska överväganden. Medlemsstaterna uppmanas betrakta statistikens kvalitet och tillförlitlighet som en prioriterad fråga, se till att det finns ordentliga kontrollsystem när statistiken sammanställs och tillämpa miniminormer på statistikområdet. Dessa normer bör befästa de nationella statistikmyndigheternas oberoende, integritet och ansvarighet och bidra till att skapa förtroende för statistiken över den offentliga sektorns finanser (se statistikbilaga, ej översatt, till kapitel 1).

I denna inledning och sammanfattning ges en översikt över centrala aspekter och resultatet av granskningen av den ekonomiska och rättsliga konvergens. En mer ingående analys görs i kapitel 1 och 2. I kapitel 1 beskrivs graden av ekonomisk konvergens i de nio medlemsstater som är föremål för granskning. I kapitel 2 beskrivs förenligheten mellan dessa medlemsstaters nationella lagstiftning, inbegripet deras nationella centralbankers stadgar, och artiklarna 108 och 109 i fördraget och ECBS stadgan.

I GRANSKNING AV EKONOMISK KONVERGENS

I.1 ANALYSRAM

ECB använder en gemensam analysram för att undersöka graden av ekonomisk konvergens i de nio medlemsstater som är föremål för granskning. Den gemensamma analysramen utgår först och främst från fördragets bestämmelser om prisutveckling, budgetsaldon, skuldkvoter, växelkurser, långa räntor och andra relevanta faktorer, samt från ECB:s tillämpning av dessa bestämmelser. Den utgår även från en rad andra tillbakablickande och framåtblickande ekonomiska indikatorer som anses ge värdefull information för en mer ingående granskning av konvergensens varaktighet. I rutorna 1 till 4 återges kortfattat fördragets bestämmelser och där finns också metodinformation som visar hur ECB tillämpar dessa bestämmelser.

För att säkerställa kontinuitet och likabehandling utgår denna rapport från de principer som har fastställts i EMI:s och ECB:s tidigare rapporter. ECB följer ett antal vägledande principer i sin tillämpning av konvergenskriterierna. Den första principen är att varje kriterium tolkas och tillämpas strikt. Detta motiveras av att kriteriernas huvudsyfte är att se till att bara länder med ekonomiska förhållanden som främjar prisstabilitet och kan bidra till ett starkt euroområde får ansluta sig. Den andra principen är att konvergenskriterierna utgör en sammanhängande helhet, där varje kriterium måste uppfyllas. I fördraget ges kriterierna samma tyngd och det finns inte någon inbördes rangordning. Den tredje principen är att konvergenskriterierna måste uppfyllas på grundval av aktuella uppgifter. Den fjärde är att tillämpningen av konvergenskriterierna skall vara konsekvent, öppen och enkel. Det betonas

dessutom än en gång att konvergenskriterierna skall uppfyllas varaktigt och inte bara vid en viss tidpunkt. Därför görs det en noggrann undersökning av konvergensens varaktighet vid genomgången av de enskilda länderna.

I detta avseende granskas den ekonomiska utvecklingen i de berörda länderna först i ett tillbakablickande perspektiv som i princip omfattar de senaste tio åren. Detta gör det lättare att bedöma i vilken mån dagens förhållanden är resultatet av verkliga strukturanpassningar, vilket i sin tur gör det lättare att uppskatta varaktigheten i den ekonomiska konvergensen. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att uppgifterna för de senaste åren kan vara starkt påverkade av den omvandling till marknadsekonomi som de flesta av dessa länder har genomgått. Uppgifterna betraktas dessutom i skälig omfattning i ett framåtblickande perspektiv. I detta sammanhang läggs särskild vikt vid att en varaktigt gynnsam ekonomisk utveckling i hög grad är beroende av en välavvägd och långsiktig politik för att hantera befintliga och framtida utmaningar. Det betonas generellt att en varaktig ekonomisk konvergens är beroende av såväl ett starkt utgångsläge som den politik som förs efter det att euron har införts.

Den gemensamma analysramen tillämpas på var och en av de nio granskade medlemsstaterna. Genomgången av länderna inriktas på utvecklingen i varje medlemsstat var för sig, i enlighet med bestämmelsen i artikel 121 i fördraget.

Fördragets bestämmelser om prisutvecklingen och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 1.

PRISUTVECKLING

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 121.1 första strecksatsen i fördraget krävs följande:

”En hög grad av prisstabilitet; detta skall framgå av att inflationstakten ligger nära den i de (högst tre) medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet.”

I artikel 1 i det protokoll om konvergenskriterierna som nämns i artikel 121.1 i fördraget föreskrivs följande:

”Kriteriet om prisstabilitet enligt artikel 121.1 första strecksatsen i detta fördrag innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen skall uppvisa en hållbar prisutveckling och en genomsnittlig inflationstakt som inte med mer än 1,5 procentenheter överstiger inflationstakten i de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Inflationen skall mätas med hjälp av konsumentprisindex på en jämförbar grund, med beaktande av skillnader i nationella definitioner.”

2 Tillämpningen av fördragets bestämmelser

I denna rapport tillämpar ECB fördragsbestämmelserna på följande sätt:

- För det första beräknas den genomsnittliga inflationstakten ”under en tid av ett år före granskningen” som förändringen i senast tillgängliga tolv månadersgenomsnitt för det harmoniserade indexet för konsumentpriser (HIKP) jämfört med föregående tolv månadersgenomsnitt. Följaktligen är referensperioden för inflationstakten i denna rapport november 2005 till oktober 2006.
- För det andra tillämpas begreppet ”de (högst tre) medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet”, som används för att bestämma referensvärdet, genom att använda det ovägda aritmetiska medelvärdet av inflationstakten i följande tre EU-länder med den lägsta inflationstakten: Polen (1,2 %), Finland (1,2 %) och Sverige (1,5 %). Genomsnittet uppgår därmed till 1,3 % och med tillägget på 1½ procentenheter blir referensvärdet 2,8 %.

Inflationen mäts på grundval av HIKP, som konstruerats för att göra det möjligt att bedöma konvergensen i fråga om prisstabilitet på ett jämförbart sätt (se statistikbilagan, ej översatt, till kapitel 1). För information visas den genomsnittliga inflationstakten i euroområdet i statistikbilagan i den här rapporten.

För att göra det möjligt att granska prisutvecklingens hållbarhet mer ingående analyseras den genomsnittliga HIKP-inflationen under 12-månadersperioden från november 2005 till

oktober 2006 mot bakgrund av den ekonomiska utvecklingen i medlemsstaterna de senaste tio åren vad gäller prisstabilitet. I detta sammanhang fästs stor uppmärksamhet vid penningpo-

litikens inriktning, särskilt huruvida de monetära myndigheterna har haft som huvudmål att uppnå och upprätthålla prisstabilitet samt hur andra delar av den ekonomiska politiken har bidragit till detta mål. Hänsyn tas även till hur det makroekonomiska läget har inverkat på förutsättningarna att uppnå prisstabilitet. Prisutvecklingen granskas mot bakgrund av förhållandena på efterfråge- och utbudssidan, bland annat faktorer som påverkar enhetsarbetskostnaderna och importpriserna. Slutligen beaktas de pristrender som kommer till uttryck i andra relevanta prisindex (t.ex. HIKP, exklusive priserna på obearbetade livsmedel och

energi, det nationella KPI, KPI exkl. ändringar i indirekta skatter netto, deflatorn för privat konsumtion, BNP-deflatorn samt producentpriserna). Sett framåt ges en bild av inflationsutvecklingen under de närmaste åren, däribland prognoser från viktigare internationella organisationer och marknadsaktörer. Vidare diskuteras strukturella aspekter som är av betydelse för att upprätthålla sådana förhållanden som främjar prisstabilitet efter införandet av euron.

Fördragets bestämmelser om utvecklingen av de offentliga finanserna och ECB:s tillämpning av bestämmelserna beskrivs i ruta 2.

Ruta 2

UTVECKLINGEN AV OFFENTLIGA FINANSER

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 121.1 andra strecksatsen i fördraget krävs följande:

”En hållbar finansiell ställning för den offentliga sektorn; detta skall framgå av att den offentliga sektorns finanser inte uppvisar ett alltför stort underskott enligt bestämmelserna i artikel 104.6”.

I artikel 2 i det protokoll om konvergenskriterierna som nämns i artikel 121 i fördraget föreskrivs följande:

”att medlemsstaten vid tidpunkten för granskningen inte får vara föremål för något beslut av rådet enligt artikel 104.6 i detta fördrag om att ett alltför stort underskott föreligger”.

Förfarandet vid alltför stora underskott beskrivs i artikel 104. Enligt artikel 104.2 och 104.3 skall kommissionen utarbeta en rapport om en medlemsstat inte uppfyller kravet på budgetdisciplin, särskilt om

- (a) Andelen av det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser och i procent av BNP överstiger ett visst referensvärde (som i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställts till 3 % av BNP), såvida inte
 - detta procenttal har minskat väsentligt och kontinuerligt och nått en nivå som ligger nära referensvärdet, eller
 - referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet.
- (b) Skuldsättningen i den offentliga sektorn i procent av BNP överstiger ett visst referensvärde (som i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställs till 60 % av

BNP), såvida inte detta procenttal minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt.

Kommissionen skall i sin rapport dessutom ta hänsyn till om det offentliga underskottet överstiger de offentliga investeringsutgifterna och alla andra relevanta faktorer, bland annat medlemsstatens ekonomiska läge och budgetställning på medellång sikt. Även om kriterierna uppfylls kan kommissionen också utarbeta en rapport om den anser att det finns en risk för att det uppstår ett alltför stort underskott i en medlemsstat. Ekonomiska och finansiella kommittén skall avge ett yttrande om kommissionens rapport. I enlighet med artikel 104.6 skall EU-rådet slutligen på grundval av kommissionens rekommendation och efter att ha beaktat alla synpunkter som den berörda medlemsstaten kan vilja framföra, göra en övergripande bedömning och med kvalificerad majoritet besluta om det föreligger ett alltför stort underskott i en medlemsstat.

2 Tillämpningen av fördragets bestämmelser

I syfte att granska konvergensen uttrycker ECB sin syn på de offentliga finansernas utveckling. När det gäller hållbarheten granskar ECB närmare olika nyckelindikatorer för de offentliga finansernas utveckling under perioden 1996–2005, bedömer framtidsutsikterna och utmaningarna för de offentliga finanserna och fokuserar på sambanden mellan underskotts- respektive skuldutvecklingen.

ECB har till skillnad från kommissionen ingen formell roll i förfarandet vid alltför stora underskott enligt artikel 104. I ECB:s rapport sägs bara om landet är föremål för ett underskottsförfarande.

När det gäller fördragets krav på att en skuldkvot över 60 % av BNP måste minska i tillräcklig utsträckning och närma sig referensvärdet i tillfredsställande takt granskar ECB tidigare och aktuella trender i skuldkvoten.

Granskningen av de offentliga finansernas utveckling grundas på nationalräkenskapsdata, i enlighet med ENS 95 (se statistikbilagan, ej översatt, till kapitel 1). De flesta av de siffror som presenteras i denna rapport lämnades av kommissionen i oktober 2006 och omfattar den offentliga sektorns finansiella ställning 1996 till 2005, samt kommissionens bedömning för 2006.

För att bedöma hållbarheten i de offentliga finanserna granskas utfallet för referensåret 2005 mot bakgrund av utvecklingen i medlemsstaterna de senaste tio åren. Till att börja med bedöms skuldkvotens utveckling under denna period och faktorerna bakom den, dvs. skillnaden mellan tillväxten i nominell BNP och räntorna, det primära saldotoch de faktorer som påverkat skuldens utveckling. Ett sådant perspektiv kan ge närmare information om i

vilken grad det makroekonomiska läget, särskilt relationen mellan tillväxt och räntor, har påverkat utvecklingen av skuldkvoten. Det kan också ge mer information om konsolideringsansträngningarnas bidrag, vilket avspeglas i det primära saldotoch i vilken utsträckning särskilda faktorer i skuldutvecklingen har spelat in. Hänsyn tas också till den offentliga skuldens struktur, särskilt andelen skuld med kort löptid och andelen skuld i utländsk valuta och

hur dessa andelar har utvecklats. En jämförelse av dessa andelar med den nuvarande skuldkvoten belyser de offentliga finansernas känslighet för ränte- och växelkursförändringar.

I nästa steg undersöks underskottskvotens utveckling. Det är i detta sammanhang meningsfullt att komma ihåg att ett lands årliga underskottskvot normalt påverkas av flera underliggande krafter. Dessa brukar delas in dels i ”konjunkturberoende effekter”, som visar hur underskottet påverkas av konjunkturförändringar, dels i ”konjunkturoberoende effekter”, som ofta anses spegla strukturella eller permanenta justeringar av finanspolitiken. De konjunkturoberoende effekter som kvantifieras i denna rapport kan dock inte utslutande anses avspegla strukturella förändringar av budgetställningen, eftersom de även omfattar effekterna av sådana politiska åtgärder och särskilda faktorer som endast har tillfällig påverkan på budgetsaldot. Det görs också en mer ingående granskning av tidigare utgifts- och inkomsttrender och huvuddragen av de

områden som kan komma i fråga för konsolideringsinsatser anges.

I ett framåtblickande perspektiv återges nationella budgetplaner och Europeiska kommissionens senaste prognoser för 2006 samt den medelfristiga finanspolitiska strategin i respektive konvergensprogram. Här ingår en bedömning av hur det eftersträvade målet på medellång sikt beräknas kunna uppnås i enlighet med kraven i stabilitets- och tillväxtpakten samt utsikterna för skuldkvoten baserat på den rådande finanspolitiken. Vidare framhålls de långsiktiga utmaningar som kan hota budgetsaldoans hållbarhet, särskilt de som hänger samman med förekomsten av ofonderade offentliga pensionssystem, i ljuset av de demografiska förändringarna och garantier som ställs ut av staten.

Fördragets bestämmelser om växelkursutvecklingen och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 3.

Ruta 3

VÄXELKURSUTVECKLINGEN

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 121.1, tredje strecksatsen, i fördraget krävs följande:

”Ett iakttagande av det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism under minst två år utan devalvering i förhållande till någon annan medlemsstats valuta.”

I artikel 3 i det protokoll om konvergenskriterierna som nämns i artikel 121.1 i fördraget föreskrivs följande:

”Kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism enligt artikel 121.1 tredje strecksatsen i detta fördrag innebär att kursrörelserna för en medlemsstats valuta skall ha legat inom det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism utan att allvarliga spänningar har uppstått under minst de senaste två åren före granskningen. Särskilt skall medlemsstaten inte på eget initiativ ha devalverat sin valutas bilaterala centalkurs i förhållande till någon annan medlemsstats valuta under denna period.”

2 Tillämpningen av fördragets bestämmelser

När det gäller växelkursstabiliteten undersöker ECB om landet har deltagit i ERM2 (som ersatte ERM fr.o.m. januari 1999) i minst två år före konvergensgranskningen utan allvarliga spänningar och särskilt utan att ha devalverat gentemot euron. I fall av kortare deltagande beskrivs växelkursutvecklingen under en referensperiod på två år, precis som gjorts i tidigare rapporter.

Bedömningen av växelkursstabiliteten gentemot euron fokuserar främst på om växelkursen har legat nära centalkursen i ERM2 samtidigt som hänsyn tas till faktorer som kan ha lett till en appreciering, vilket är i linje med den metod som har använts tidigare. Bredden på fluktationsbandet inom ERM2 påverkar i detta sammanhang inte bedömningen av kriteriet om växelkursstabilitet.

Förekomsten av ”allvarliga spänningar” granskas dessutom vanligtvis genom i) att undersöka i vilken grad växelkurserna har avvikit från centalkurserna i ERM2 gentemot euron och ii) att använda indikatorer som växelkursvolatilitet gentemot euron och dess utveckling, och differensen mellan korta räntor i förhållande till euroområdet och dess utveckling samt iii) att beakta vilken roll valutainterventioner har spelat.

Alla bilaterala växelkurser för referensperioden från november 2004 till oktober 2006 är officiella ECB referenskurser (se statistikbilagan, ej översatt, till kapitel 1).

Fem av de medlemsstater som granskas i den här rapporten deltar för närvarande i ERM2. En av dessa stater, Estland, har deltagit i ERM2 sedan den 28 juni 2004. Tre medlemsstater, Cypern, Lettland och Malta, anslöt sig till växelkursmekanismen den 2 maj 2005. Och en medlemsstat, Slovenien, anslöt sig till ERM2 den 28 november 2005. Valutornas utveckling i förhållande till euron visas för perioden 1 november 2004 till 31 november 2006. I avsaknad av en centalkurs i ERM2 används valutakursutvecklingen sedan november 2004 som riktmärke för presentationsändamål. Detta är i enlighet med vad som tillämpats i tidigare rapporter och speglar inte någon uppfattning om vad som är en rimlig växelkursnivå.

Utöver den nominella växelkursens utveckling gentemot euron görs också en kortfattad genomgång av de faktorer som är relevanta för den nuvarande växelkursens hållbarhet. Detta sker utifrån de reala bilaterala och effektiva växelkursernas utveckling, bytesbalansen, kapitalbalansen och de finansiella posterna i betalningsbalansen samt landets nettoställning avseende internationella investeringar över en längre period. Vad gäller marknadsintegration undersöks även euroområdets andel av landets totala utrikeshandel.

Fördragets bestämmelser om de långa räntornas utveckling och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 4.

Ruta 4

UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR**1 Fördragets bestämmelser**

Enligt artikel 121.1, fjärde strecksatsen, i fördraget krävs följande:

”En varaktighet i den konvergens som medlemsstaten har uppnått och i dess deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, såsom det kommer till uttryck i den långfristiga räntenivån”.

I artikel 4 i det protokoll om konvergenskriterierna som nämns i artikel 121.1 i fördraget föreskrivs följande:

”Kriteriet om konvergens i räntesatserna enligt artikel 121.1 fjärde strecksatsen i detta fördrag innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen skall ha haft en genomsnittlig långfristig nominell räntesats som inte med mer än två procentenheter överstiger motsvarande räntesats i de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Räntesatserna skall beräknas på grundval av långfristiga statsobligationer eller jämförbara värdepapper med beaktande av skillnader i nationella definitioner.”

2 Tillämpningen av fördragets bestämmelser

I denna rapport tillämpar ECB fördragsbestämmelserna på följande sätt:

- För det första beräknas kravet på ”en genomsnittlig långfristig nominell räntesats” som har observerats ”under en tid av ett år före granskningen”, som ett aritmetiskt medelvärde under de närmast föregående tolv månader för vilka HIKP-uppgifter finns tillgängliga. Referensperioden i denna rapport är november 2005 till oktober 2006.
- För det andra tillämpas begreppet ”de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet”, som används för att bestämma referensvärdet, genom att använda det ovägda aritmetiska medelvärdet av de långfristiga räntesatserna i samma länder som ingår i beräkningen av referensvärdet för kriteriet om prisstabilitet (se ruta 1). Under den referensperiod som används i denna rapport var de långa räntorna i dessa tre länder: 3,7 % (Sverige), 3,7 % (Finland) och 5,2 % (Polen). Den genomsnittliga räntan uppgår därmed till 4,2 % och med tillägget på 2 procentenheter blir referensvärdet 6,2 %.

Räntorna mäts på grundval av harmoniserade långa räntor som har tagits fram i syfte att bedöma konvergens (se statistikbilagan, ej översatt, till kapitel 1).

För ett land där ingen harmoniserad lång ränta finns tillgänglig som kan användas för att granska graden av konvergens görs en allmän analys av finansmarknaderna. En sådan analys görs i den grad detta är möjligt, under beaktande av statens skuld och andra relevanta indikatorer och syftet är att utvärdera varaktigheten i den konvergens som medlemsstaten har uppnått och i dess deltagande i ERM2.

Som redan nämnts hänvisar fördraget uttryckligen till att "varaktigheten i konvergensen" avspeglas i nivån på de långa räntorna. Utvecklingen under referensperioden från november 2005 till oktober 2006 granskas därför mot bakgrund av de långa räntornas utveckling under de senaste tio åren (eller den tidsperiod för vilken uppgifter finns tillgängliga) och de viktigaste faktorerna bakom räntedifferensen gentemot de långa räntorna i euroområdet.

Slutligen skall, enligt artikel 121.1 i fördraget, denna rapport ta hänsyn till flera andra relevanta faktorer, nämligen "ecuns utveckling, resultaten av marknadsintegrationen, situationen för och utvecklingen av bytesbalansen samt utvecklingen av enhetsarbetskraftskostnader och andra prisindex". Dessa faktorer granskas i nästa avsnitt i enlighet med de enskilda kriterier som redovisats ovan. Eftersom euron infördes den 1 januari 1999 behandlas inte längre ecuns utveckling.

Den statistik som används i tillämpningen av konvergenskriterierna har tillhandahållits av Europeiska kommissionen (se även statistikbilagan, ej översatt, till kapitel 1 samt tabeller och diagram), i samarbete med ECB när det gäller de långa räntorna. Konvergensuppgifter om utvecklingen när det gäller priser och långa räntor presenteras fram till oktober 2006, den senaste månaden för vilken det fanns tillgängliga uppgifter om HIKP. För växelkurserna löper den period som beaktas i denna rapport fram till den 31 oktober 2006. Uppgifterna om de offentliga finansernas ställning omfattar perioden fram till 2005. Hänsyn tas även till prognoser från olika källor, tillsammans med de senaste konvergensprogrammen för medlemsstaterna och annan information som anses vara relevant för en framåtblickande bedömning av konvergensens varaktighet.

Stoppdatum för den statistik som medtas i konvergensrapporten var den 17 november 2006.

1.2 GRADEN AV EKONOMISK KONVERGENS

Alla de nio länderna som granskas i denna konvergensrapport är medlemsstater med undantag men har inte, till skillnad från Danmark och Storbritannien, någon särskild ställning när det gäller deltagande i etapp tre av EMU. Länderna är därmed skyldiga enligt fördraget att införa euron, vilket innebär att de måste sträva efter att uppfylla samtliga konvergenskriterier.

Jämfört med den situation som beskrevs i konvergensrapporten från 2004 har många av de granskade länderna gjort framsteg mot ekonomisk konvergens men i vissa länder har bakslag noterats. Vad gäller prisstabilitetskriteriet har fyra av de nu granskade länderna uppvisat en 12-månaders genomsnittlig inflation under referensvärdet, lika många som i konvergensrapporten för 2004 i vilken 11 länder granskades. I vissa länder med inflation över referensvärdet har signifikanta inflationsökningar uppmätts under de senaste åren. När det gäller utvecklingen av de offentliga finanserna i de nio granskade medlemsstaterna befann sig fem länder i en situation med ett alltför stort underskott jämfört med sex länder i konvergensrapporten 2004. I konvergensrapporten för 2004 var det bara tre av de länder som nu åter granskas, som uppfyllde fördragets referensvärde på 3 % som andel av BNP eller överskott. I den här konvergensrapporten uppfyller fem länder det här kriteriet (beräknat på en bas av obligatoriskt fonderade pensionssystem inom den offentliga sektorn för Polen och Sverige). Det krävs dock ytterligare konsolidering i flertalet av de granskade länderna. Antalet länder där den offentliga sektorns skuldkvot ligger under referensvärdet på 60 % har minskat till sex. Vad gäller växelkurskriteriet deltar fem av de i den här rapporten granskade valutorna i ERM2. Vissa framsteg har gjorts avseende konvergens av de långa räntorna och där ligger nu sju länder under referensvärdet mot sex länder i konvergensrapporten från 2004.

Varaktighet är en viktig aspekt vid bedömning av om konvergenskriterier är uppfyllda. Konvergens skall uppfyllas varaktigt och inte bara

vid en viss tidpunkt. Ytterligare ansträngningar måste göras i de berörda länderna för att främja en hög grad av varaktig konvergens. Detta gäller först och främst behovet av att uppnå och upprätthålla prisstabilitet i ett läge av fast växelkurs mot euron och behovet av att uppnå och upprätthålla sunda offentliga finanser. Behovet av långsiktiga policyanpassningar föranleds av den samlade belastning som hänger samman med 1) relativt stora offentliga sektorer, vilket visas genom höga offentliga utgiftskvoter jämfört med länder med liknande inkomstnivå per capita, 2) förutsedda snabba och betydande demografiska förändringar, 3) stora budgetmässiga åtaganden i ett antal länder, 4) en hög arbetslöshet och låg sysselsättningsgrad i en del länder, som enligt de flesta analyser huvudsakligen är av strukturell karaktär, medan det i andra länder uppstår brist på arbetskraft, samt 5) höga underskott i bytesbalansen i många av de granskade länderna som bara delvis uppvägs av inflöden i direktinvesteringar. Detta pekar på vikten av att säkerställa utlandsställningens hållbarhet. I flera av de medlemsstater som gick med i EU i maj 2004 finns det dessutom kvardröjande effekter av övergången till marknadsekonomi som t.ex. avreglering av produktmarknaderna och ytterligare anpassning av administrativt reglerade priser till marknadsmässiga prisnivåer, och konvergens i inkomstnivåerna som ytterligare kan driva upp priserna eller den nominella växelkursen.

PRISSTABILITETSKRITERIET

Under 12-månadersperioden från november 2005 till oktober 2006 var referensvärdet för prisstabilitetskriteriet 2,8 %. Det har beräknats genom att lägga till 1,5 procentenheter till det ovägsda aritmetiska medelvärdet av HIKP-inflationen under denna 12-månadersperiod i Polen (1,2%), Finland (1,2%) och Sverige (1,5%). När det gäller utfallet i de enskilda länderna under referensperioden hade fyra av de granskade nio medlemsstaterna (Tjeckien, Cypern, Polen och Sverige) en genomsnittlig HIKP-inflation under referensvärdet. HIKP-inflationen i de fem övriga länderna var däremot över referensvärdet, med störst avvikelse noterad i

Estland, Lettland och Slovakien (se översiktstabellen).

En genomgång av de senaste tio åren visar att inflationen gradvis har gått ned från relativt höga nivåer inledningsvis i många av de granskade länderna, särskilt bland de central- och östeuropeiska länder som blev medlemmar i EU i maj 2004. I andra länder, särskilt i Sverige och i något mindre utsträckning även Cypern och Malta, var inflationen relativt dämpad under större delen av den här perioden (med tillfälliga inflationstoppar i Cypern).

Den långsiktiga inflationsutvecklingen har skett mot bakgrund av relativt dynamiska ekonomiska förutsättningar, särskilt i länderna i Central- och Östeuropa. Ett antal faktorer har bidragit till att stärka produktionstillväxten i dessa länder. För det första har de makroekonomiska stabiliserings- och strukture reformer som genomfördes under 1990-talet främjat produktionstillväxt, inte bara direkt utan även genom stora inflöden i form av utländska direktinvesteringar, i många av de granskade länderna, vilket i sin tur lett till satsningar på ny teknik vilket möjliggjort relativt stark produktionstillväxt. Låga räntor och förbättrad tillgång till kredit har ytterligare stärkt inhemsk efterfrågan. Anslutning till EU har ytterligare bidragit till inhämtningsprocessen. Ibland har dock produktionstillväxten i dessa länder påverkats av ett antal negativa chocker, som t.ex. den ryska krisen 1998 eller den globala avmattningen 2001 och 2002.

Sett till de senaste trenderna har inflationen stigit i flertalet länder sedan konvergensrapporten 2004. Den här trenden speglar globala energiprisökningar, vilka påverkar konsumentpriserna i vissa länder, genom justeringar i administrativt fastställda priser och marknadspriser. I vissa länder har dessutom den senaste inflationsutvecklingen påverkats av stigande livsmedelspriser. Dessa har börjat öka snabbare under 2006 efter en period av dämpade ökning eller minskningar under 2005. Inflationstrycket har förstärkts av en kombination av snabb inhemsk tillväxt, uppbackad av stark

realinkomstökning och kredittillväxt som fått genomslag i hushållens konsumtion, i många av de granskade länderna samt höjningarna av indirekta skatter och administrativt fastställda priser i samband med inträdet i EU. I vissa länder med snabb ekonomisk tillväxt har ökningarna i enhetsarbetskostnader också bidragit till inflation. Sjunkande priser på senare tid på sådana handelsvaror som kläder och skor tyder på att en förskjutning av importmönstret mot lågkostnadsländer har en nedåtriktad inverkan på inflationen.

Framöver är utsikterna för inflationsutvecklingen i de flesta länder i hög grad formade av förväntningarna om fortsatt kraftig tillväxt både i inhemsk och extern efterfrågan vilket, i kombination med stramare villkor på arbetsmarknaden, skulle kunna leda till ökat pristryck. Detta gäller i synnerhet de ekonomier som står inför utbudsbegränsningar och där penningpolitiken, finanspolitiken eller löneutvecklingen inte i tillräcklig utsträckning ger stöd åt prisstabilitet. Den här situationen bidrar också till risken att kredit- och tillgångsmarknaderna i de nya EU-medlemsstaterna växer för snabbt. Dessutom är det troligt att ändringar i administrativt fastställda priser och justeringar av indirekta skatter, vilka delvis avser anslutningsavtalen 2004, kommer att förbli viktiga inflationsdrivande faktorer i många länder under de kommande åren. I snabbväxande ekonomier kan sådana prisökningar leda till andrahandseffekter, vilka i sin tur skulle kunna leda till mer omfattande och utdraget inflationstryck.

På längre sikt är det troligt att inhämtningsprocessen kommer att påverka inflationen, eller den nominella växelkursen i länder med rörlig växelkurs, och då framförallt i länder där BNP per capita och prisnivån fortfarande är markant lägre än i euroområdet. Det är dock svårt att bedöma den exakta omfattningen av den här processen.

Att uppnå ett klimat som främjar hållbar prisstabilitet i de länder som granskas i den här rapporten kräver en sund finanspolitik och

måttliga löneökningar. I de flesta fall behövs ytterligare finanspolitiska insatser och inte minst en trovärdig konsolideringsplan för att upprätthålla, förstärka eller skapa förhållanden som befrämjar prisstabilitet. Löneökningarna bör inte överstiga ökningen i arbetsproduktivitet och ta hänsyn till arbetsmarknadsvillkoren och utvecklingen i konkurrerande länder. Det krävs dessutom fortsatta ansträngningar att reformera produkt- och arbetsmarknaderna för att öka flexibiliteten och bibehålla goda villkor för ekonomisk expansion och ökad sysselsättning. Slutligen krävs en lämplig penningpolitik i alla länder för att uppnå varaktig konvergens inriktad på prisstabilitet.

KRITERIET OM DEN OFFENTLIGA SEKTORNS FINANSER

När det gäller utvecklingen av de offentliga finanserna i de nio granskade medlemsstaterna befann sig fem länder (Tjeckien, Ungern, Malta, Polen och Slovakien) i en situation med ett alltför stort underskott. 2005 uppvisade tre länder överskott (Estland, Lettland och Sverige) och sex länder uppvisade underskott i sina budgetar. Två av de sex länderna med underskott (Cypern och Polen) hade underskottskvoter på under 3 % av fördragets referensvärde. Fyra länder (Tjeckien, Ungern, Malta, och Slovakien) hade underskott som låg över 3 % av BNP. Europeiska kommissionen förutspår fortsatta budgetöverskott för Estland och Sverige 2006. Minskande underskott beräknas för Tjeckien, Cypern, Malta och Polen medan Lettlands budgetbalans förespås gå från överskott till underskott. I Ungern och Slovakien beräknas underskottskvoten öka. I dessa två länder, och i Tjeckien, beräknas underskottskvoten ligga kvar över referensvärdet på 3 % (se översiktstabellen). I linje med Eurostats beslut den 2 mars 2004 ingår i uppgifterna om underskott och skulder för Polen och Sverige de obligatoriskt fonderade pensionssystemen inom offentlig sektor. Detta slutar med nästa EDP-rapportering i april 2007. I Polen överstiger underskottskvoten 2005 och 2006 referensvärdet på 3 % om de obligatoriskt fonderade pensionssystemen räknas bort från den offentliga sektorn.

När det gäller den offentliga sektorns skuldsättning hade tre länder skuldkvoter över referensvärdet på 60 % av BNP 2005 (Cypern, Ungern och Malta). Cypern och Malta uppvisade sjunkande underskottskvoter. I Cypern var skuldkvoten 69,2 %, 1,1 procentenheter lägre än 2004. I Malta var skuldkvoten 74,2 %, en minskning med 0,7 procentenheter från nivån 2004. Ungern hade en underskottskvot på 61,7 av BNP 2005. Den ökade med 2,3 procentenheter från året före. I andra länder var skuldkvoten runt 50 % av BNP (Sverige) eller under den nivån.

En tillbakablick till perioden från 1996 till 2005 visar att skuldsättning i förhållande till BNP ökade kraftigt i Tjeckien, Cypern och Malta, med respektive 18, 19 och 36 procentenheter. I Estland, Ungern och Sverige däremot var skuldkvoterna 2005 klart under värdet för startåret. För Lettland, Polen och Slovakien uppmättes små förändringar trots viss variation under perioden. De viktigaste orsakerna till att skuldkvoterna steg var de stora primära underskotten och stora underskott/skuldanpassningar. Under de senaste åren verkar skuldkvoterna ha stabiliserats eller minskat i de flesta länder, vilket huvudsakligen är en följd av lägre primära underskott. Endast i Ungern började skuldkvoten stiga i en uppåtriktad trend 2002, vilket delvis upphävde de förbättringar i skuldkvoten som uppnåts tidigare under observationsperioden.

För 2006 beräknas skuldkvoten minska i de flesta länder. I Cypern och Malta beräknas den minska men ligga kvar över referensvärdet på 60 % (se översiktstabellen). I Ungern förväntas skuldkvoten fortsätta att öka.

Ytterligare konsolidering krävs i de flesta av de granskade länderna, särskilt de som fortfarande befinner sig i en situation med ett alltför stort underskott. De länder där underskottet överstiger 3 % av BNP bör så snart som möjligt få ned det under referensvärdet och detta bör ske inom överenskommen tid. En tillräckligt ambitiös konsolidering krävs emellertid också för de länder med budgetunderskott under refe-

rensvärdet för att varaktigt uppnå stabilitets- och tillväxtpaktens medelfristiga mål och för att hantera de effekter på budgeten som uppstår i och med en åldrande befolkning.

Konsolidering behövs i de flesta länder för att säkerställa de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet. I Cypern skulle en frysning av de totala och primära underskottsnivåerna på nuvarande nivå, utan underskott/skuldanpassning, bara reducera skuldkvoten marginellt. I Malta skulle en sådan politik vara otillräcklig för att reducera skuldkvoten medan de i Ungern skulle leda till en snabb ökning i skuldkvoten. I Tjeckien och Polen skulle en sådan politik leda till att skuldkvoten närmar sig, och i Polens fall överstiger, referensvärdet över en bedömningsperiod på tio år medan skuldkvoten skulle öka, men förbli under, referensvärdet för Slovakien. I de övriga länderna skulle skuldkvoten ligga kvar på nivåer väl under 60 % av BNP för hela bedömningsperioden. Den åldrande befolkningen beräknas skapa ytterligare budgetbelastning, i vissa fall betydande.

VÄXELKURSKRITERIET

Med undantag för Sverige gick alla länder som granskas i denna rapport med i Europeiska unionen den 1 maj 2004. Som EU-medlemsländer med undantag skall varje land hantera valutapolitiken som en fråga av gemensamt intresse och de har möjlighet att när som helst ansöka om att få delta i ERM2. Bland de länder som granskas i den här konvergensrapporten har endast Estland deltagit i ERM2 under två år före granskningen, så som anges i artikel 121 i fördraget. Cypern, Lettland och Malta deltar i ERM2 sedan den 2 maj 2005 vilket betyder att de har deltagit i ungefär 18 månader av den tvååriga referensperioden och Slovakien har deltagit sedan den 28 november 2005, dvs. mindre än ett år av den tvååriga referensperioden. Fyra länder fortsatte att hålla sina valutor utanför växelkursmekanismen under denna period, nämligen Tjeckien, Ungern, Polen och Sverige.

Avtalen om deltagande i ERM2 baserades på ett antal policyåtagande av de berörda myndighe-

terna avseende bl.a. att driva en sund finanspolitik, eftersträva återhållsamhet i löneutvecklingen, begränsa den inhemska kreditökningen och genomföra ytterligare strukturreformer. Inträde i ERM2 var också i vissa fall knutet till ensidiga åtaganden avseende upprätthållande av smalare fluktuationsband från de deltagande ländernas sida. Dessa ensidiga åtaganden innebär inte några ytterligare förpliktelser för ECB. Således accepterades att Estland vid anslutningen till ERM2 behöll sitt befintliga sedelfondssystem. De maltesiska myndigheterna förklarade att de skulle behålla liras växelkurs vid centralkursen emot euron och de lettiska myndigheterna meddelade att de skulle hålla fast latsens växelkurs vid centralkursen mot euron med ett fluktuationsband på ± 1 %.

Inom ERM2 har ingen centralkurs för de valutor som granskas i den här rapporten devalverats under bedömningsperioden. De flesta valutorna låg kvar på eller nära respektive centralkurs. Den estländska kroonan och den maltesiska liran avvek inte från centralkurserna medan det cypriotiska pundet och den lettiska latsen handlades med låg volatilitet på den positiva sidan om ERM2:s normala fluktuationsband. Den slovakiska korunan rörde sig dock i ett intervall på mellan -0,2 % under och 5,0 % över centralkursen (baserat på tiodagars glidande medelvärde av dagliga noteringar). Med beaktande av policyn avseende valutakursstabilitet har dessa länder varit aktiva på valutamarknaderna. I Slovakien var dock valutakursvolatiliteten fortsatt relativt hög. Efter inträdet i ERM2 handlades korunan ofta över centralkursen mot euron på den positiva sidan om det normala fluktuationsbandet. Under det andra kvartalet 2006 pressades korunan tidvis kraftigt nedåt, vilket främst berodde på marknadens oro över den framtida finanspolitiska inriktningen som den nya regeringen skulle anta men även en minskad riskvilja gentemot tillväxtekonomier. Detta ledde till att den slovakiska valutan i juli 2006 tidvis handlades under sin centralkurs i ERM2. För att stödja korunan och begränsa valutakursvolatilitet intervenerade Národná banka Slovenska kraftigt på valutamarknaderna. Följaktligen höjdes

styrräntan efter en uppjustering av bankens inflationsbedömningar. Resultatet blev att ränteskillnaden gentemot 3-månaders Euribor åter steg till 1,6 procentenheter under den tremånadersperiod som slutade i oktober 2006. Korunan återhämtade sig och handlades den 31 oktober till en betydligt starkare kurs än centralkursen.

Bland de valutor som stod utanför ERM2 stärktes den tjeckiska korunan och den polska zlotyn mot euron mellan november 2004 och oktober 2006. Den svenska kronan handlades på något lägre nivåer i oktober 2006 än i november 2004. Den ungerska forintens försvagades emellertid både relativt kraftigt jämfört med den genomsnittliga nivån i november 2004 och sedan den högre volatiliteten i april 2006 vilket återspeglar landets relativt svaga ekonomiska fundamenta vilket också är tydligt genom ett stort budgetunderskott och ett relativt stort underskott i bytesbalansen.

Mellan den 1 november 2006 och den 17 november 2006, stoppdatum för denna rapport, förekom ingen större volatilitet på valutamarknaderna.

RÄNTEKRITERIET

Under 12-månadersperioden mellan november 2005 och oktober 2006 var referensvärdet för de långa räntorna 6,2 %. Detta har beräknats genom att lägga 2 procentenheter till det ovägda aritmetiska medelvärdet av de långa räntorna i samma tre länder som används i beräkningen av referensvärdet för prisstabilitetskriteriet, nämligen Sverige (3,7 %), Finland (3,7 %) och Polen (5,2 %).

Under referensperioden låg den genomsnittliga långa räntan i sju av de granskade medlemsstaterna (Tjeckien, Cypern, Lettland, Malta, Polen, Slovakien och Sverige) under referensvärdet (se översiktstabellen). Räntedifferensen gentemot de långa räntorna i euroområdet har i genomsnitt varit relativt liten i de flesta länderna. I oktober 2006 var ränteskillnaden gentemot euroområdet högre i Slovakien och Lettland där den var 54 respektive 67 baspunkter.

I Polen var denna ränteskillnad relativt stor, i genomsnitt 146 baspunkter, under referensperioden. I Ungern låg de långa räntorna över referensvärdet under referensperioden (7,1 %) och ränteskillnaden på 10-åriga papper gentemot euroområdet nådde i genomsnitt 331 baspunkter. I dessa länder höll obalanser i de offentliga finanserna och externa obalanser skillnaderna i långräntorna höga.

I Estland är ingen harmoniserad lång ränta tillgänglig beroende på avsaknaden av en utvecklad obligationsmarknad i estniska kroonor och den låga statsskulden. Euron används i hög grad i det estniska finansiella systemet, vilket komplicerar processen med att bedöma konvergensen före ett antagande av euron. Med tanke på den låga offentliga skulden och efter en bred analys av finansmarknaderna tyder emellertid inga tecken på en negativ bedömning.

ANDRA FAKTORER

Förutom de ovannämnda konvergenskriterierna tar konvergensrapporten även upp en rad andra faktorer som nämns uttryckligen i artikel 121.1 i fördraget: resultatet av marknadsintegrationen, läget och utvecklingen i bytesbalansen och undersökning av enhetsarbetskraftskostnaderna och andra prisindex. Dessa faktorer går igenom i landkapitlen under de enskilda kriterierna som belysts ovan. Eftersom euron infördes den 1 januari 1999 behandlas inte längre ecuns utveckling.

Översiktstabell över ekonomiska konvergensindikatorer

(exklusive växelkurskriteriet)

		HIKP inflation ¹⁾	Långa räntor ²⁾	Offentliga sektorns överskott (+) eller underskott (-) ³⁾	Offentliga sektorns bruttoskuld ³⁾
Tjeckien	2004	2,6	4,8	-2,9	30,7
	2005	1,6	3,5	-3,6	30,4
	2006	2,2	3,8	-3,5	30,9
Estland	2004	3,0	.	2,3	5,2
	2005	4,1	.	2,3	4,5
	2006	4,3	.	2,5	4,0
Cypern	2004	1,9	5,8	-4,1	70,3
	2005	2,0	5,2	-2,3	69,2
	2006	2,3	4,1	-1,9	64,8
Lettland	2004	6,2	4,9	-0,9	14,5
	2005	6,9	3,9	0,1	12,1
	2006	6,7	3,9	-1,0	11,1
Ungern	2004	6,8	8,2	-6,5	59,4
	2005	3,5	6,6	-7,8	61,7
	2006	3,5	7,1	-10,1	67,6
Malta	2004	2,7	4,7	-5,0	74,9
	2005	2,5	4,6	-3,2	74,2
	2006	3,1	4,3	-2,9	69,6
Polen	2004	3,6	6,9	-3,9	41,8
	2005	2,2	5,2	-2,5	42,0
	2006	1,2	5,2	-2,2	42,4
Slovakien	2004	7,5	5,0	-3,0	41,6
	2005	2,8	3,5	-3,1	34,5
	2006	4,3	4,3	-3,4	33,0
Sverige	2004	1,0	4,4	1,8	50,5
	2005	0,8	3,4	3,0	50,4
	2006	1,5	3,7	2,8	46,7
Referensvärde ⁴⁾		2,8 %	6,2 %	-3 %	60 %

Källor: ECB, Eurostat och Europeiska kommissionen.

1) Årlig genomsnittlig procentuell förändring. Uppgifter för 2006 avser perioden november 2005 till oktober 2006.

2) Procent, årligt genomsnitt. Uppgifter för 2006 avser perioden november 2005 till oktober 2006.

3) Procent av BNP. Europeiska kommissionens bedömningar för 2006.

4) Referensvärde avser perioden november 2005 till oktober 2006 för HIKP-inflationen och långa räntor och år 2005 för offentlig sektorns underskott och skuld.

2 FÖRENLIGHETEN MELLAN NATIONELL LAGSTIFTNING OCH FÖRDRAGET

2.1 INLEDNING

2.1.1 ALLMÄNNA KOMMENTARER

Enligt artikel 122.2 i fördraget skall ECB (och kommissionen) minst en gång vartannat år, eller på begäran av en medlemsstat med undantag, rapportera till EU-rådet i enlighet med förfarandet i artikel 121.1. Dessa rapporter skall innehålla en granskning av förenligheten mellan å ena sidan den nationella lagstiftningen i varje medlemsstat med undantag, inklusive dess nationella centralbanks stadga, och å andra sidan artiklarna 108 och 109 i fördraget och stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (nedan kallad stadgan). Denna skyldighet enligt fördraget som gäller för medlemsstater med undantag kallas även för ”rättslig konvergens”. När ECB bedömer den rättsliga konvergensten är den inte begränsad till att göra en formell bedömning av den nationella lagstiftningen efter lagens bokstav, utan kan också beakta huruvida tillämpningen av de relevanta bestämmelserna överensstämmer med andemeningen i fördraget och stadgan. ECB är särskilt oroad över de på senare tid allt oftare förekommande tecknen på press som utövas på de beslutande organen i vissa av medlemsstaternas nationella centralbanker, vilket vore oförenligt med fördragets andemening vad avser centralbanksoberoende. ECB kommer därför att nära övervaka all utveckling som sker innan en slutlig positiv bedömning kan göras som fastslår att en medlemsstats nationella lagstiftning är förenlig med fördraget och stadgan.

MEDLEMSSTATER MED UNDANTAG OCH RÄTTSLIG KONVERGENS

ECB har granskat den rättsliga konvergenstnivån i Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Ungern, Malta, Polen, Slovakien och Sverige, liksom vilka lagstiftningsåtgärder som har vidtagits eller som måste vidtas av dem för att uppnå detta mål. Dessa medlemsstater är medlemsstater med undantag, dvs. de har ännu inte infört euron. Sverige fick ställning som medlemsstat med undantag genom ett beslut av EU-rådet i maj 1998. När det gäller de andra medlemsstaterna föreskrivs i artikel 4 i akten om villkoren för anslutning¹ att

”Var och en av de nya medlemsstaterna skall delta i den ekonomiska och monetära unionen från och med dagen för anslutningen som medlemsstat med undantag i enlighet med artikel 122 i EG-fördraget”. Sloveniens undantag har upphävts med verkan från och med den 1 januari 2007 och behandlas därför inte i denna rapport. Liksom Slovenien bedömdes Litauen i ECB:s konvergensrapport från maj 2006 och behandlas inte i denna rapport. Danmark och Storbritannien behandlas separat (se avsnitt 2.1.2 nedan).

Syftet med att granska den rättsliga konvergensten är att underlätta EU-rådets beslut avseende vilka medlemsstater som ”uppfyller de nödvändiga villkoren för införande av den gemensamma valutan”. På det rättsliga området gäller sådana villkor särskilt centralbankernas oberoende och de nationella centralbankernas rättsliga integrering i Eurosystemet.

UPPLÄGGNINGEN AV DEN RÄTTSLIGA BEDÖMNINGEN

Den rättsliga bedömningen följer i stort sett uppläggningsen i ECB:s och EMI:s tidigare rapporter om rättslig konvergens, särskilt ECB:s konvergensrapporter från maj 2006 (om Litauen och Slovenien), från 2004 (om Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien, Slovakien och Sverige), från 2002 (om Sverige) och från 2000 (om Grekland och Sverige) och EMI:s konvergensrapport från 1998. Granskningen av den nationella lagstiftningens förenlighet görs också mot bakgrund av eventuella lagändringar som antagits före den 17 november 2006.

2.1.2 DANMARK OCH STORBRIANNIEN

Denna rapport omfattar inte Danmark och Storbritannien, som är medlemsstater med en särskild ställning och ännu inte har infört euron.

¹ Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen (EUT L 236, 23.9.2003, s. 33).

I protokollet om vissa bestämmelser angående Danmark, som är bifogat fördraget, anges att den danska regeringen skall anmäla sin ståndpunkt till ett deltagande i etapp tre av EMU till EU-rådet innan rådet gör sin bedömning enligt artikel 121.2 i fördraget. Danmark har redan anmält att landet inte kommer att delta i etapp tre av EMU. I enlighet med artikel 2 i protokollet behandlas Danmark därför som en medlemsstat med undantag. Vad detta innebär för Danmark beskrevs i stats- och regeringschefernas beslut vid toppmötet i Edinburgh den 11–12 december 1992. I det beslutet anges att Danmark behåller sina nuvarande befogenheter på det penningpolitiska området enligt gällande danska lagar och förordningar, vilket inbegriper Danmarks Nationalbanks penningpolitiska befogenheter. Eftersom artikel 108 i fördraget är tillämplig på Danmark, måste Danmarks Nationalbank uppfylla kravet på oberoende. I EMI:s konvergensrapport från 1998 konstaterades att detta krav hade uppfyllts. Till följd av Danmarks särskilda ställning har det inte gjorts någon ny bedömning av den danska konvergensen sedan 1998. Så länge som Danmark inte meddelar EU-rådet att man har för avsikt att införa euron, måste Danmarks Nationalbank inte rättsligen integreras i Eurosystemet och ingen dansk lagstiftning behöver anpassas.

Enligt protokollet om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, som är bifogat fördraget, är Storbritannien endast förpliktat att gå över till etapp tre av EMU om landet anmäler sin avsikt att göra detta till EU-rådet. Den 30 oktober 1997 meddelade Storbritannien rådet att man inte hade för avsikt att införa euron den 1 januari 1999 och denna situation har inte förändrats. Detta medför att vissa bestämmelser i fördraget (däribland artiklarna 108 och 109) och i ECBS-stadgan inte är tillämpliga på Storbritannien. Det finns därför i dagsläget inte något rättsligt krav om att landet måste säkerställa att dess nationella lagstiftning (inklusive stadgan för Bank of England) är förenlig med fördraget och ECBS-stadgan.

2.2 ANPASSNINGENS OMFATTNING

2.2.1 OMRÅDEN FÖR ANPASSNING

För att identifiera de områden där den nationella lagstiftningen måste anpassas, bedöms följande frågor:

- förenlighet med bestämmelserna om de nationella centralbankernas oberoende i fördraget (artikel 108) och stadgan (artiklarna 7 och 14.2) samt med bestämmelser om sekretess (artikel 38 i stadgan),
- förenlighet med förbudet mot monetär finansiering (artikel 101 i fördraget) och positiv särbehandling (artikel 102 i fördraget) och förenlighet med den enhetliga stävning av euron som krävs enligt gemenskapsrätten,
- de nationella centralbankernas rättsliga integrering i Eurosystemet (särskilt när det gäller artiklarna 12.1 och 14.3 i stadgan).

2.2.2 "FÖRENLIGHET" KONTRA "HARMONISERING"

Enligt artikel 109 i fördraget måste den nationella lagstiftningen vara "förenlig" med fördraget och stadgan; eventuell oförenlighet måste därför åtgärdas. Denna skyldighet påverkas varken av det faktum att fördraget och stadgan har företräde framför den nationella lagstiftningen eller av arten av oförenlighet.

Kravet på att den nationella lagstiftningen skall vara "förenlig" innebär inte att fördraget kräver att de nationella centralbankernas stadgar måste "harmoniseras", varken sinsemellan eller med stadgan. Nationella särdrag får bestå, såvida de inte påverkar gemenskapens exklusiva behörighet i monetära frågor. Enligt artikel 14.4 i stadgan får de nationella centralbankerna utföra andra uppgifter än dem som anges i stadgan såvida de inte strider mot ECBS mål och uppgifter. Bestämmelser som tillåter sådana ytterligare uppgifter i en nationell centralbanks stadga är ett tydligt exempel på en situation där skillnader får finnas kvar. Med "förenlig" antyds snarare att den nationella lagstiftningen

och de nationella centralbankernas stadgar måste anpassas för att undanröja bristande överensstämmelse med fördraget och stadgan och för att de nationella centralbankerna i erforderlig utsträckning skall kunna integreras i ECBS. I synnerhet måste alla bestämmelser som inkräktar på en nationell centralbanks oberoende, så som denna definieras i fördraget, och på dess roll som en integrerad del av ECBS anpassas. Det räcker därför inte att enbart förlita sig på gemenskapslagstiftningens företrädare framför den nationella lagstiftningen för att uppnå detta.

Skyldigheten enligt artikel 109 i fördraget gäller endast bristande förenlighet med fördraget och stadgan. Emellertid bör även nationell lagstiftning som är oförenlig med sekundär gemenskapslagstiftning anpassas till sådan sekundärlagstiftning. Gemenskrättens företrädare påverkar inte skyldigheten att anpassa den nationella lagstiftningen. Detta generella krav härleds inte endast från artikel 109 i fördraget, utan också från Europeiska gemenskapernas domstolspraxis².

Varken fördraget eller stadgan föreskriver det sätt på vilket den nationella lagstiftningen skall anpassas. Det kan ske genom hänvisningar till fördraget och stadgan, genom att införliva bestämmelser från dessa i den nationella lagstiftningen och hänvisa till deras härkomst eller genom att stryka oförenligheter eller genom en kombination av dessa metoder.

Som ett medel bl.a. för att uppnå och upprätthålla den nationella lagstiftningens förenlighet med fördraget och stadgan skall ECB dessutom höras av gemenskapsinstitutionerna och av medlemsstaterna om varje förslag till rättsregler inom ECB:s behörighetsområde, i enlighet med artikel 105.4 i fördraget och artikel 4 i stadgan. I rådets beslut 98/415/EG av den 29 juni 1998 om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler³ krävs uttryckligen att medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att uppfylla denna skyldighet.

2.3 DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS OBEROENDE

När det gäller centralbankernas oberoende och sekretessfrågor krävdes att den nationella lagstiftningen i de medlemstater som anslöt sig till EU 2004 skulle anpassas för att uppfylla de relevanta bestämmelserna i fördraget och stadgan och vara i kraft den 1 maj 2004. Vad gäller Sverige skulle alla nödvändiga anpassningar vara i kraft vid inrättandet av ECBS den 1 juni 1998.

2.3.1 CENTRALBANKSOBEROENDE

År 1997 upprättade EMI en förteckning över de aspekter på centralbanksberoendet (se EMI:s konvergensrapport från 1998 för en närmare beskrivning) som låg till grund för bedömningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning vid den tidpunkten, särskilt av de nationella centralbankernas stadgar. Konceptet centralbanksberoende omfattar olika aspekter av oberoende som måste bedömas separat, nämligen funktionellt, institutionellt, personligt och finansiellt oberoende. Under de senaste åren har analysen av dessa aspekter av centralbanksberoendet finlipats genom yttranden som ECB har antagit. Dessa aspekter ligger till grund för bedömningen av vilken konvergensnivå som uppnåtts i den nationella lagstiftningen för medlemsstater med undantag i förhållande till fördraget och stadgan.

FUNKTIONELLT OBEROENDE

Centralbanksberoende är inte ett mål i sig utan bidrar snarare till att uppnå ett tydligt formulerat mål som skall ha företrädare framför varje annat mål. Funktionellt oberoende kräver att varje nationell centralbanks huvudmål är fastställt på ett tydligt och rättssäkert sätt och är helt i linje med huvudmålet prisstabilitet som fastställs i fördraget. Det uppnås genom att förse den nationella centralbanken med nödvändiga medel och instrument för att uppnå

2 Se bl.a. mål 167/73 Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike (REG 1974, s. 359) ("Lagen om arbete till sjöss").

3 EUT L 189, 3.7.1998, s. 42.

detta mål, oberoende av alla andra myndigheter. Kravet i fördraget om centralbanksberoende speglar den allmänna uppfattningen att huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet bäst tjänas genom en helt oberoende institution med en precis definition av sitt mandat. Centralbanksberoendet är fullt förenligt med att hålla centralbankerna ansvariga för sina beslut, vilket är en viktig aspekt för att stärka förtroendet för deras oberoende ställning. Detta medför transparens och dialog med tredje parter.

Fördraget är oklart om vid vilken tidpunkt de nationella centralbankerna i medlemsstater med undantag måste uppfylla huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet i enlighet med artikel 105.1 i fördraget och artikel 2 i stadgan. I Sveriges fall gällde frågan huruvida denna skyldighet skulle gälla från den tidpunkt då ECBS upprättades eller från och med eurons införande. För de medlemsstater som anslöt sig till EU den 1 maj 2004 var frågan om huruvida skyldigheten skulle gälla från det datumet eller från eurons införande. Även om artikel 105.1 i fördraget inte är tillämplig på medlemsstater med undantag (se artikel 122.3 i fördraget) gäller dock artikel 2 i stadgan för sådana medlemsstater (se artikel 43.1 i stadgan). ECB anser att de nationella centralbankernas skyldighet att ha prisstabilitet som sitt huvudmål gäller från 1 juni 1998 i Sveriges fall, och från 1 maj 2004 för de medlemsstater som vid det datumet anslöt sig till EU. Detta grundas på det faktum att en av de vägledande principerna för gemenskapen, nämligen stabila priser (enligt artikel 4.3 i fördraget) även är tillämplig på medlemsstater med undantag. Det grundas också på fördragets mål att alla medlemsstater skall sträva efter makroekonomisk konvergens, inbegripet prisstabilitet, vilket är syftet med dessa regelbundna rapporter från ECB och kommissionen. Denna slutsats grundar sig även på den grundläggande idén för centralbanksberoendet, som endast kan motiveras om det övergripande målet att upprätthålla prisstabilitet har företräde.

Landbedömningarna i denna rapport baseras på dessa slutsatser avseende tidpunkten för

skyldigheten för de nationella centralbankerna i medlemsstater med undantag att ha prisstabilitet som huvudmål.

INSTITUTIONELLT OBEROENDE

I artikel 108 i fördraget och artikel 7 i stadgan finns en uttrycklig hänvisning till principen om institutionellt oberoende. Enligt dessa två artiklar är det förbjudet för de nationella centralbankerna och medlemmar av deras beslutande organ att begära eller ta emot instruktioner från gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ. Dessutom är det förbjudet för gemenskapsinstitutionerna, gemenskapsorganen och medlemsstaternas regeringar att söka påverka de medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ, vars beslut kan påverka de nationella centralbankernas fullgörande av sina ECBS-relaterade uppgifter.

Oavsett om den nationella centralbanken är ett statligt ägt organ, ett särskilt offentligrättsligt organ eller helt enkelt ett aktiebolag, finns det en risk att ägaren kan påverka den nationella centralbankens beslut beträffande ECBS-relaterade uppgifter genom sitt ägande. Sådan påverkan kan, oavsett om den sker till följd av aktieägarnas rättigheter eller på annat sätt, få konsekvenser för den nationella centralbankens oberoende och skall därför inskränkas i lag.

Förbud mot att ge instruktioner

Rätten för utomstående parter att ge instruktioner till nationella centralbanker, deras beslutande organ eller dessa organs medlemmar är oförenlig med fördraget och stadgan i den mån det gäller ECBS-relaterade uppgifter.

Förbud mot att godkänna, upphäva, ogiltigförklara eller uppskjuta beslut

Rätten för utomstående parter att godkänna, upphäva, ogiltigförklara eller uppskjuta den nationella centralbankens beslut är oförenlig med fördraget och stadgan i den mån det gäller ECBS-relaterade uppgifter.

Förbud mot att granska beslut på rättsliga grunder

En rätt för andra organ än oberoende domstolar att på rättsliga grunder förhandsgranska beslut som rör utförandet av ECBS-relaterade uppgifter är oförenlig med fördraget och stadgan, eftersom utförandet av dessa uppgifter inte får omprövas på politisk nivå. En rätt för centralbankschefen att på rättsliga grunder upphäva genomförandet av beslut som fattats av beslutande organ inom ECBS eller den nationella centralbanken, och därefter överlämna dem till politiska organ för ett slutligt beslut, skulle motsvara en begäran om instruktioner från utomstående parter.

Förbud mot att delta i en nationell centralbanks beslutande organ med rösträtt

Ett deltagande av företrädare för utomstående parter i en nationell centralbanks beslutande organ med rösträtt i frågor som rör utövandet av den nationella centralbankens ECBS-relaterade uppgifter är oförenligt med fördraget och stadgan, även om denna röst inte är avgörande.

Förbud mot samråd inför en nationell centralbanks beslut

En uttrycklig lagstadgad skyldighet för en nationell centralbank att konsultera utomstående parter i förväg ger de senare en formell mekanism att påverka det slutliga beslutet och är därför oförenlig med fördraget och stadgan.

En dialog mellan nationella centralbanker och utomstående parter är däremot förenlig med centralbanksberoendet, även när denna grundas på lagstadgade skyldigheter att tillhandahålla information och utbyta åsikter, under förutsättning att

- detta inte påverkar oberoendet hos medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ,
- centralbankschefens särskilda ställning som medlem av ECB:s allmänna råd respekteras fullt ut,
- kraven på sekretess enligt stadgan iakttas.

Ansvarsfrihet för medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ

Lagstadgade bestämmelser som ger utomstående parter (t.ex. regeringen) rätt att bevilja medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ ansvarsfrihet avseende deras uppgifter (t.ex. när det gäller räkenskaperna), skall innehålla tillräckliga skyddsklausuler för att säkerställa att en sådan befogenhet inte inkräktar på möjligheten för denne person att oberoende fatta beslut om ECBS-relaterade uppgifter (eller genomföra sådana beslut som redan fattats på ECBS-nivå). Det rekommenderas att en uttrycklig bestämmelse om detta skall ingå i den nationella centralbankens stadga.

PERSONLIGT OBEROENDE

Centralbanksberoendet skyddas ytterligare genom stadgans bestämmelser om anställningstrygghet för medlemmarna i de nationella centralbankernas beslutande organ. Centralbankscheferna är medlemmar av ECB:s allmänna råd. Enligt artikel 14.2 i stadgan skall det i de nationella centralbankernas stadgar särskilt föreskrivas att ämbetsperioden för chefen för en nationell centralbank skall vara minst fem år. Denna artikel gör det också omöjligt att godtyckligt avsätta en centralbankschef genom att föreskriva att denne bara får skiljas från sin tjänst om han/hon inte längre uppfyller de krav som ställs för att han/hon skall kunna utföra sina uppgifter eller om han/hon har gjort sig skyldig till allvarlig försummelse. Ett beslut om avsättning får överklagas vid Europeiska gemenskapernas domstol. De nationella centralbankernas stadgar måste iakttas denna bestämmelse på det sätt som beskrivs i det följande.

Minsta ämbetsperiod för centralbankschefer

De nationella centralbankernas stadgar skall i enlighet med artikel 14.2 i stadgan fastställa att centralbankschefens ämbetsperiod skall vara minst fem år. Detta utesluter inte längre ämbetsperioder, medan en obestämd ämbetsperiod inte kräver att stadgan måste anpassas, förutsatt att grunderna för avsättning av en centralbankschef är i linje med artikel 14.2 i stadgan. När den nationella centralbankens

stadgar ändras, måste lagen om sådana ändringar skydda anställningstryggheten för centralbankschefen och övriga medlemmar av de beslutande organen som kan behöva agera som centralbankschefens ställföreträdare.

Grunder för avsättning av centralbankschefer

De nationella centralbankernas stadgar måste säkerställa att en centralbankschef inte kan avsättas av andra skäl än dem som nämns i artikel 14.2 i stadgan. Syftet med detta krav är att förhindra att de myndigheter som är involverade i utnämningen av en centralbankschef, särskilt regeringen eller parlamentet, utnyttjar sin bestämmanderätt till att avsätta denne. De nationella centralbankernas stadgar skall antingen ange grunder för avsättning som är förenliga med dem som är fastlagda i artikel 14.2 i stadgan eller inte alls nämna några grunder för avsättning (eftersom artikel 14.2 är direkt tillämplig).

Anställningstrygghet och grunder för avsättning för övriga medlemmar i de nationella centralbankernas beslutande organ som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter

Det personliga oberoendet skulle äventyras om övriga medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter inte också omfattades av samma regler om anställningstrygghet och grunder för avsättning som centralbankscheferna⁴. Bestämmelser i fördraget och stadgan kräver jämförbar anställningstrygghet. Artikel 14.2 i stadgan begränsar inte anställningstryggheten till centralbankschefer, medan artikel 108 i fördraget och artikel 7 i stadgan hänvisar till medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ och inte specifikt till centralbankschefer. Detta gäller särskilt då centralbankschefen är den främste bland jämställda kolleger med lika rösträtt eller när sådana andra medlemmar kan behöva agera som centralbankschefens ställföreträdare.

Rätt till rättslig prövning

För att begränsa det politiska handlingsutrymmet i bedömningen av grunderna för avsätt-

ning, måste medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ ha rätt att överklaga beslut om att avsätta dem till en oberoende domstol.

Enligt artikel 14.2 i stadgan skall en chef för en nationell centralbank kunna överklaga ett beslut om att avsätta honom eller henne till Europeiska gemenskapernas domstol. Den nationella lagstiftningen bör antingen hänvisa till stadgan eller inte alls nämna rätten att överklaga beslutet till Europeiska gemenskapernas domstol (eftersom artikel 14.2 i stadgan är direkt tillämplig).

Den nationella lagstiftningen bör även lägga fast en rätt till att få ett beslut om avsättning av en annan medlem av en nationell centralbanks beslutande organ som deltar i ECBS-relaterade uppgifter rättsligt prövat av en nationell domstol, antingen genom en allmänrättslig bestämelse, eller genom en specifik bestämelse. Även om det kan sägas att denna rätt finns tillgänglig enligt allmänrättsliga regler, är det för rättssäkerhetens skull tillrådligt att särskilt föreskriva om sådan rätt till prövning.

Skydd mot intressekonflikter

Det personliga oberoendet förutsätter också att det säkerställs att inga intressekonflikter uppstår mellan de skyldigheter som medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ har gentemot sin nationella centralbank (och när det gäller centralbankschefen även dennes skyldigheter gentemot ECB) och andra uppgifter som sådana medlemmar som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter kan ha och som skulle kunna äventyra deras personliga oberoende. Att vara medlem av ett beslutande organ som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter är av principiella skäl oförenligt med utförandet av andra uppgifter som kan ge upphov till en intressekonflikt.

⁴ Se punkt 8 i ECB:s yttrande CON/2005/26 av den 4 augusti 2005 på begäran av Národná banka Slovenska om ett utkast till lag om ändring av lag nr 566/1992 om Národná banka Slovenska, i sin ändrade lydelse, och om ändringar av vissa lagar, samt punkt 3.3 i ECB:s yttrande CON/2006/44 av den 25 augusti 2006 på begäran av Banca d'Italia om den ändrade stadgan för Banca d'Italia.

Medlemmar av sådana beslutande organ får inte inneha en befattning eller ett intresse som kan påverka deras handlande, vare sig de innehar en befattning i statens verkställande eller lagstiftande gren, eller i en regional eller lokal förvaltning eller genom deltagande i en företagsorganisation. Det bör särskilt säkerställas att det inte uppstår potentiella intressekonflikter för sådana medlemmar av de beslutande organen som inte ingår i den verkställande ledningen av centralbanken.

FINANSIELLT OBEROENDE

Även om en nationell centralbank är fullständigt oberoende i ett funktionellt, institutionellt och personligt hänseende (genom att detta garanteras i den nationella centralbankens stadgar) skulle dess totala oberoende äventyras om den inte självständigt kunde förfoga över tillräckliga finansiella resurser för att fullgöra sitt uppdrag (dvs. att utföra de ECBS-relaterade uppgifter som krävs enligt fördraget och stadgan).

Medlemsstaterna får inte försätta sina nationella centralbanker i en ställning där dessa inte har tillräckliga finansiella resurser för att utföra sina uppgifter inom ECBS eller Eurosystemet. Det bör noteras att artiklarna 28.1 och 30.4 i stadgan innebär att de nationella centralbankernas kan anmodas att göra ytterligare inbetalningar till ECB:s kapital och att göra ytterligare överföringar från sina valutareserver⁵. Vidare föreskriver artikel 33.2 i stadgan⁶ att om ECB ådrar sig en förlust som inte helt kan avräknas mot den allmänna reservfonden, kan ECB-rådet besluta om att avräkna återstoden av förlusten mot de monetära inkomsterna för det ifrågasvarande räkenskapsåret i förhållande till och upp till de belopp som fördelas på de nationella centralbankerna. Principen om finansiellt oberoende kräver att förenlighet med dessa bestämmelser inte försämrar den nationella centralbankens förmåga att fullgöra sina uppgifter.

Principen om finansiellt oberoende innebär dessutom att de nationella centralbankerna måste ha tillräckliga medel för att utföra inte

bara ECBS-relaterade uppgifter utan också sina egna nationella uppgifter (som t.ex. att finansiera sin förvaltning och den egna verksamheten).

Begreppet finansiellt oberoende bör därför bedömas utifrån perspektivet huruvida utomstående parter direkt eller indirekt kan utöva inflytande inte bara över den nationella centralbankens uppgifter, utan också över dess förmåga (både operativt när det gäller dess personal och finansiellt när det gäller vederbörliga kapitalresurser) att fullgöra sina uppgifter. De fyra aspekterna av det finansiella oberoendet som beskrivs nedan är särskilt viktiga i detta avseende och vissa av dem har endast nyligen finslipats⁷. Det är avseende dessa aspekter på finansiellt oberoende som de nationella centralbankerna är mest känsliga för påverkan utifrån.

Fastställande av budgeten

Om en utomstående part har befogenhet att fastställa eller påverka den nationella centralbankens budget är detta oförenligt med finansiellt oberoende, såvida inte lagen innehåller en skyddsbestämmelse om att denna befogenhet inte påverkar de finansiella resurser som är nödvändiga för att den nationella centralbanken skall kunna fullgöra sina ECBS-relaterade uppgifter.

Redovisningsregler

Räkenskaperna bör upprättas antingen i enlighet med allmänna redovisningsregler eller enligt regler som fastställts av den nationella

5 Artikel 30.4 i stadgan är endast tillämplig på Eurosystemet.

6 Artikel 33.2 i stadgan är endast tillämplig på Eurosystemet.

7 Vägledande ECB-yttranden inom detta område är:
– CON/2002/16 av den 5 juni 2002 på begäran av Irlands finansministerium om ett förslag till lag om Central Bank and Financial Services Authority of Ireland, 2002,
– CON/2003/22 av den 15 oktober 2003 på begäran av Finlands finansministerium om ett utkast till regeringens förslag att ändra lagen om Suomen Pankki och andra relaterade lagar,
– CON/2003/27 av den 2 december 2003 på begäran av Österrikes federala finansministerium om ett förslag till federal lag om den nationella stiftelsen för forskning, teknologi och utveckling, och
– CON/2004/1 av den 20 januari 2004 på begäran av den ekonomiska kommittén i Finlands parlament om ett utkast till regeringens förslag att ändra lagen om Suomen Pankki och andra relaterade lagar.

centralbankens beslutande organ. Om sådana regler fastställts av utomstående parter, måste de beakta vad de nationella centralbankernas beslutande organ har föreslagit.

Årsredovisningen skall antas av den nationella centralbankens beslutande organ, biträdda av oavhängiga revisorer, och får godkännas i efterhand av utomstående parter (t.ex. regering eller parlament). Beträffande vinsten skall den nationella centralbankens beslutande organ ha möjlighet att självständigt och yrkesmässigt besluta hur den skall beräknas.

Om den nationella centralbankens verksamhet kontrolleras av en statlig revisionsmyndighet eller ett liknande organ som har i uppdrag att kontrollera användningen av offentliga medel, bör kontrollens räckvidd vara tydligt definierad i regelverket och inte påverka det arbete som utförs av den nationella centralbankens oavhängiga externa revisorer i enlighet med artikel 27.1 i stadgan. Den statliga revisionen bör ske på icke-politisk, oberoende och strikt yrkesmässig grund.

Vinstdisposition, de nationella centralbankernas kapital och finansiella avsättningar

När det gäller vinstdispositionen får de nationella centralbankernas stadgar föreskriva hur vinsten skall fördelas. Om det inte finns några sådana föreskrifter skall beslutet om vinstdisposition fattas av den nationella centralbankens beslutande organ på yrkesmässiga grunder och inte vara föremål för bestämmanderätt för utomstående parter, såvida det inte finns en uttrycklig skyddsbestämmelse om att detta inte skall påverka storleken av de finansiella resurser som krävs för att den nationella centralbanken skall kunna fullgöra sina ECBS-relaterade uppgifter.

Medlemsstaterna får inte föreskriva nedskärningar av den nationella centralbankens kapital utan föregående samtycke från den nationella centralbankens beslutande organ, vilket syftar till att säkerställa att det fortfarande finns tillräckliga finansiella resurser för att den nationella centralbanken som medlem av ECBS skall kunna fullgöra sitt uppdrag enligt artikel

105.2 i fördraget och stadgan. När det gäller finansiella avsättningar eller buffertar måste de nationella centralbankerna ha frihet att självständigt göra avsättningar för att skydda realvärdet av kapital och tillgångar.

Finansiella åtaganden för tillsynsmyndigheter

En del medlemsstater har placerat sina tillsynsmyndigheter för den finansiella sektorn inom den nationella centralbanken. Detta medför inte några problem så länge som tillsynsmyndigheterna underordnas den nationella centralbankens oberoende beslutsfattande. Om lagen däremot föreskriver ett separat beslutsfattande för sådana tillsynsmyndigheter är det emellertid viktigt att se till att de beslut som fattas av dessa inte hotar den nationella centralbankens finanser som helhet. I sådana fall bör den nationella lagstiftningen ge den nationella centralbanken möjlighet till slutlig kontroll över alla beslut av tillsynsmyndigheterna som kan få konsekvenser för en nationell centralbanks oberoende och i synnerhet dess finansiella oberoende.

2.3.2 SEKRETESS

Den tystnadsplikt för tjänstemän vid ECB och de nationella centralbankerna som fastställs i artikel 38 i stadgan kan ge upphov till liknande bestämmelser i de nationella centralbankernas stadgar eller i medlemsstaternas lagstiftning. Eftersom gemenskapslagstiftningen och de bestämmelser som antas med stöd av denna lagstiftning har företräde, får inte heller nationella bestämmelser om handlingars offentlighet leda till att ECBS sekretessregler överträds.

2.4 FÖRBUD MOT MONETÄR FINANSIERING OCH POSITIV SÄRBEHANDLING

2.4.1 FÖRBUDET MOT MONETÄR FINANSIERING

Förbudet mot monetär finansiering är fastlagt i artikel 101.1 i fördraget, vilket förbjuder ECB och medlemsstaternas nationella centralbanker att ge gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, centrala, regionala, lokala, eller andra myndigheter, andra offentligtliga

organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller ge dem andra former av krediter; detsamma gäller ECB:s eller de nationella centralbankernas förvärv av skuldförbindelser direkt från dessa enheter inom den offentliga sektorn. Fördraget innehåller ett undantag från förbudet. Det tillämpas inte på offentligt ägda kreditinstitut som, vad gäller tillförseln av centralbanksreserver, skall behandlas på samma sätt som privata kreditinstitut (artikel 101.2 i fördraget). ECB och den nationella centralbanken får dessutom fungera som fiskala ombud för de organ inom den offentliga sektorn som nämns ovan (artikel 21.1 i stadgan). Det exakta tillämpningsområdet för förbudet mot monetär finansiering klargörs vidare i rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artiklarna 104 och 104b.1 i fördraget⁸ (nu artiklarna 101 och 103.1), som förtydligar att förbudet omfattar all finansiering av den offentliga sektorns åtaganden gentemot tredje parter.

Förbudet mot monetär finansiering är av avgörande betydelse för att säkerställa att huvudmålet för penningpolitiken (att upprätthålla prisstabilitet) inte hindras. Vidare minskar en centralbanks finansiering av den offentliga sektorn trycket att iaktta budgetdisciplin. Därför måste förbudet tolkas extensivt för att säkerställa en strikt tillämpning, med förbehåll endast för vissa begränsade undantag i artikel 101.2 i fördraget och förordning (EG) nr 3603/93. ECB:s allmänna hållning när det gäller nationell lagstiftnings förenlighet med förbudet har huvudsakligen utvecklats inom ramen för medlemsstaternas samråd med ECB om förslag till nationella rättsregler enligt artikel 105.4 i fördraget⁹.

NATIONELL LAGSTIFTNING OM INFÖRLIVANDE AV FÖRBUDET MOT MONETÄR FINANSIERING

Generellt sett är det inte nödvändigt att i nationell lagstiftning införliva artikel 101 i fördraget, kompletterad av förordning (EG) nr 3603/93, eftersom båda är direkt tillämpliga. Om emellertid nationella rättsregler speglar dessa direkt tillämpliga gemenskapsbestäm-

melser, får de som ett minimum inte begränsa tillämpningsområdet för förbudet mot monetär finansiering eller utöka de undantag som finns enligt gemenskapsrätten. Till exempel är nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank skall finansiera en medlemsstats finansiella åtaganden till internationella finansinstitut (andra än IMF, som anges i förordning (EG) nr 3603/93) eller till tredje länder oförenlig med förbudet mot monetär finansiering.

FINANSIERING AV DEN OFFENTLIGA SEKTORN ELLER AV DEN OFFENTLIGA SEKTORN S ÅTAGANDEN GENTEMOT TREDJE PARTER

Nationell lagstiftning får inte kräva att en nationell centralbank skall finansiera varken

⁸ EUT L 332, 31.12.1993, s. 1.

⁹ Vissa vägledande EMI/ECB yttranden inom detta område är:

- CON/95/8 av den 10 maj 1995 på begäran av det svenska finansdepartementet i enlighet med artikel 109 f i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (fördraget) och artikel 5.3 i EMI:s stadga (stadgan) om ett lagförslag som inför ett förbud mot monetär finansiering (lagen),
- CON/97/16 av den 27 augusti 1997 om ett yttrande på begäran av Österrikes federala finansministerium enligt artikel 109 f i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (fördraget) och artikel 5.3 i EMI:s stadga utarbetat i rådets beslut av den 22 november 1993 (93/717/EG) (beslutet) om ett förslag till en federal lag om Österrikes deltagande i det nya lånearrangemanget med Internationella valutafonden,
- CON/2001/32 av den 11 oktober 2001 på begäran av Portugals finansministerium om ett förslag till lagdekret om ändring av den rättsliga ramen för kreditinstitut och finansiella företag,
- CON/2003/27 av den 2 december 2003 på begäran av Österrikes federala finansministerium om ett förslag till federal lag om den nationella stiftelsen för forskning, teknologi och utveckling,
- CON/2005/1 av den 3 februari 2005 på begäran av Italiens ministerium för ekonomi och finanser om ett förslag till lag om ändring av lagdekret nr 7 av den 25 januari 1999, i dess omarbetade form genom lag nr 74 av den 25 mars 1999, om bräds-kande bestämmelser om Italiens deltagande i Internationella valutafondens interventioner för att bemöta allvarliga finansiella kriser i dess medlemsländer,
- CON/2005/24 av den 15 juli 2005 på begäran av Tjeckiens finansministerium om ett förslag till lag om integrationen av tillsynen över de finansiella marknaderna,
- CON/2005/29 av den 11 augusti 2005 på begäran av Österrikes federala finansministerium om ett förslag till federal lag om betalningen av Österrikes bidrag till en fond som förvaltas av Internationella valutafonden för låginkomstländer som drabbats av naturkatastrofer,
- CON/2005/50 av den 1 december 2005 på begäran av Náródná banka Slovenska om ett utkast till lag om ändring av akt nr 118/1996 Coll. om skyddet av inlåning till banker och om ändringar av vissa lagar, i dess senaste lydelse, och
- CON/2005/60 av den 30 december 2005 på begäran av Lietuvos bankas om ett förslag till ändring av lagen om Lietuvos bankas.

utförandet eller funktioner hos andra offentlig-rättsliga organ eller den offentliga sektorns åtaganden gentemot tredje parter. Till exempel är nationella lagar som bemyndigar eller kräver att en nationell centralbank skall finansiera domstolar eller domstolsliknande organ som är oberoende av den nationella centralbanken och fungerar som en förlängning av staten oförenliga med förbudet mot monetär finansiering.

ÖVERTAGANDE AV DEN OFFENTLIGA SEKTORNS ÅTAGANDEN

Nationell lagstiftning som kräver att en nationell centralbank övertar ett tidigare oberoende offentligt organs åtaganden till följd av en omorganisation på det nationella planet av vissa uppgifter och skyldigheter (t.ex. vid ett överförande till den nationella centralbanken av vissa tillsynsuppgifter som tidigare utförts av staten eller oberoende offentliga myndigheter eller organ), utan att den nationella centralbanken isoleras från finansiella åtaganden från sådana tidigare oberoende offentliga organs tidigare verksamhet är oförenlig med förbudet mot monetär finansiering.

FINANSIELLT STÖD TILL KREDIT- OCH/ELLER FINANSINSTITUT

Nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank skall ge finansiering till kreditinstitut, förutom i samband med utförandet av centralbanksuppgifter (såsom penningpolitik, betalningssystem eller tillfälligt likviditetsstödjande åtgärder); särskilt stöd till insolventa kredit- och/eller andra finansinstitut är inte förenlig med förbudet mot monetär finansiering.

FINANSIELLT STÖD FÖR SYSTEM FÖR INSÄTTNINGSGARANTI OCH ERSÄTTNING TILL INVESTERARE

Direktivet för system för garanti av insättningar¹⁰ och direktivet för system för ersättning till investerare¹¹ föreskriver att kostnaderna för att finansiera system för garanti av insättningar och system för ersättning till investerare måste bäras av kreditinstituten respektive värdepappersföretagen själva. Nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank

skall finansiera ett för den offentliga sektorn nationellt system för insättningsgaranti för kreditinstitut eller ett nationellt system för ersättning till investerare för värdepappersföretag är inte förenlig med förbudet mot monetär finansiering, såvida inte finansieringen är kortfristig, avser brådskande situationer, inte innebär en fara ur systemstabilitetssynpunkt, och besluten inte ligger hos den nationella centralbanken.

2.4.2 FÖRBUDET MOT POSITIV SÄRBEHANDLING

De nationella centralbankerna får inte, i egenskap av offentliga myndigheter, vidta åtgärder som ger den offentliga sektorn en positiv särbehandling hos finansinstitut, såvida inte sådana åtgärder baseras på tillsynsmässiga hänsyn. Vidare får reglerna om mobilisering eller pantsättning av skuldinstrument som antagits av de nationella centralbankerna inte användas som ett sätt att kringgå förbudet mot positiv särbehandling¹². Medlemsstaternas lagstiftning på detta område får inte skapa sådan positiv särbehandling.

Denna rapport riktar in sig på förenligheten både av nationell lagstiftning som antagits av de nationella centralbankerna och de nationella centralbankernas stadgar med fördragets förbud mot positiv särbehandling. Denna rapport påverkar dock inte bedömningen av huruvida lagar, förordningar eller administrativa handlingar i medlemsstaterna används under förvärdning av tillsynsmässig hänsyn för att kringgå förbudet mot positiv särbehandling. En sådan bedömning ligger utanför denna rapports område.

10 Skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar (EUT L 135, 31.5.1994, s. 5).

11 Skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare (EUT L 84, 26.3.1997, s. 22).

12 Se artikel 3.2 i och skäl 10 i rådets förordning (EG) nr 3604/93 av den 13 december 1993 om specificerande av definitioner för tillämpningen av förbudet mot positiv särbehandling enligt artikel 104a (nu artikel 102) i fördraget (EUT L 332, 31.12.1993, s. 4) (svensk språkversion ej tillgänglig).

2.5 ENHETLIG STAVNING AV EURON

Euron är den gemensamma valutan för de medlemsstater som har infört den. För att denna enhetlighet skall bli tydlig, kräver gemenskapsrätten att ordet ”euro” stavas på samma sätt i nominativ singular i alla gemenskapsrättsliga bestämmelser och i nationell lagstiftning, med beaktande av förekomsten av olika alfabet.

Vid sitt möte i Madrid den 15 och 16 december 1995 beslöt Europeiska rådet att ”namnet på den europeiska valutan [...] skall vara euro”, att ”[den gemensamma valutan] bör ha samma namn på alla Europeiska unionens officiella språk med hänsyn till förekomsten av olika alfabet” och att ”det specifika namnet euro skall användas [...] i stället för den allmänna beteckningen ecu som används i fördraget för att referera till den europeiska valutaenheten”. Slutligen drog Europeiska rådet slutsatsen att ”De femton medlemsstaternas regeringar har enats om att detta beslut utgör den godkända och slutgiltiga tolkningen av de relevanta bestämmelserna i fördraget”. Denna otvetydiga och definitiva överenskommelse hos stats- och regeringscheferna i medlemsstaterna har bekräftats i all gemenskapslagstiftning som hänvisar till euron, där euron alltid stavas på samma sätt på alla officiella gemenskapsspråk. Av särskild betydelse är det faktum att den enhetliga stavning av euron som beslutades av medlemsstaterna har behållits i gemenskapens monetära lagstiftning¹³. I den nyligen antagna rådets förordning (EG) nr 2169/2005 av den 21 december 2005 om ändring av förordning (EG) nr 974/98 om införande av euron¹⁴ bekräftas den korrekta stavningen av den gemensamma valutan. För det första föreskriver förordning (EG) nr 974/98 i alla språkversioner att ”namnet på den europeiska valutan skall vara ‘euro’”. För det andra hänvisar alla språkversioner av förordning (EG) nr 2169/2005 till ”euro”.

År 2003 ratificerade alla medlemsstater det beslut av rådet på stats- eller regeringschefsnivå av den 21 mars 2003 om ändring av artikel 10.2 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken¹⁵, där, åter, men

denna gång i en rättsakt som hänför sig till primärrätten, namnet på den gemensamma valutan stavas identiskt i alla språkversioner.

Denna otvetydiga och definitiva hållning hos medlemsstaterna är också bindande för medlemsstater med undantag. Artikel 5.3 i akten om villkoren för anslutning fastställs att ”de nya medlemsstaterna skall ha samma ställning som de nuvarande när det gäller förklaringar, resolutioner eller andra ståndpunkter av Europeiska rådet eller av rådet samt förklaringar, resolutioner eller andra ståndpunkter som medlemsstaterna efter gemensam överenskommelse har antagit i frågor om gemenskapen eller unionen; de kommer följaktligen att beakta de principer och riktlinjer som kommer till uttryck i dessa förklaringar, resolutioner eller andra ståndpunkter och kommer att göra vad som behövs för att säkerställa genomförandet.”

På grundval av dessa överväganden och med beaktande av gemenskapens exklusiva behörighet att besluta om namnet på den gemensamma valutan är avvikelser från denna regel oförenliga med fördraget och bör därför avlägsnas. Emedan denna princip tillämpas på alla typer av nationell lagstiftning, tar bedömningen i landskapitlen sikte på de nationella centralbankernas stadgar och på lagar om införande av euron.

2.6 DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS RÄTTSLIGA INTEGRERING I EUROSISTEMET

Så snart en medlemsstat infört euron är bestämmelser i den nationella lagstiftningen (särskilt i den nationella centralbankens stadgar men även

¹³ Se rådets förordning (EG) nr 1103/97 av den 17 juni 1997 om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron (EUT L 162 19.6.1997, s.1), rådets förordning (EG) nr 974/98 av den 3 maj 1998 om införande av euron (EUT L 139 11.5.1998, s.1) och rådets förordning (EG) nr 2866/98 av den 31 december 1998 om omräkningskurserna mellan euron och valutorna för de medlemsstater som inför euron (EUT L 359 31.12.1998, s.1); alla tre ändrades år 2000 inför eurons införande i Grekland, se också de rättsakter som gemenskapen antog avseende euromynt under 1998 och 1999.

¹⁴ EUT 346, 29.12.2005, s.1.

¹⁵ EUT L 83, 1.4.2003, s. 66.

i annan lagstiftning) som kunde förhindra utförandet av uppgifter som rör Eurosystemet eller efterlevandet av ECB:s beslut oförenliga med Eurosystemets möjligheter att effektivt bedriva sin verksamhet. Den nationella lagstiftningen måste därför anpassas för att säkerställa att den är förenlig med fördraget och stadgan vad avser uppgifter som rör Eurosystemet. För att uppfylla kraven i artikel 109 i fördraget måste den nationella lagstiftningen anpassas för att säkerställa förenlighet senast vid upprättandet av ECBS (i Sveriges fall) och senast den 1 maj 2004 (vad avser de medlemsstater som anslöt sig till EU vid det datumet). Lagstadgade krav om den nationella centralbankens fullständiga rättsliga integrering i Eurosystemet behöver dock inte träda i kraft förrän den fullständiga integreringen blir verklighet, dvs. den dag medlemsstaten med undantag inför euron.

De viktigaste områdena som behandlas i denna rapport är de där lagstadgade bestämmelser kan hindra en nationell centralbank från att uppfylla Eurosystemets krav. Detta innefattar bestämmelser som kan förhindra den nationella centralbankens deltagande i genomförandet av den gemensamma penningpolitik som utformas av ECB:s beslutande organ, eller som hindrar en centralbankschef från att fullgöra sina skyldigheter som medlem av ECB-rådet eller som inte respekterar ECB:s företrädesrätt. En åtskillnad görs mellan följande områden: mål för den ekonomiska politiken, uppgifter, finansiella bestämmelser, valutapolitik och internationellt samarbete. Slutligen behandlas även andra områden där den nationella centralbankens stadgar kan behöva anpassas.

2.6.1 MÅL FÖR DEN EKONOMISKA POLITIKEN

En nationell centralbanks fulla integrering i Eurosystemet kräver att dess lagstadgade mål är förenliga med ECBS mål, som är fastställda i artikel 2 i stadgan. Detta betyder bland annat att lagstadgade mål med ”nationella drag”, t.ex. där lagbestämmelserna hänvisar till en skyldighet att utföra penningpolitiken inom ramen för den berörda medlemsstatens allmänna ekonomiska politik, måste anpassas.

2.6.2 UPPGIFTER

Uppgifterna för en nationell centralbank i en medlemsstat som har infört euron bestäms huvudsakligen av fördraget och stadgan, eftersom den nationella centralbanken utgör en integrerad del i Eurosystemet. För att uppfylla kraven i artikel 109 i fördraget måste bestämmelserna om uppgifter i den nationella centralbankens stadgar jämföras med de relevanta bestämmelserna i fördraget och stadgan och eventuell bristande förenlighet undanröjas¹⁶. Detta gäller alla bestämmelser som, efter det att euron införts och den nationella centralbanken integrerats i Eurosystemet, kan försvåra utförandet av ECBS-relaterade uppgifter; särskilt bestämmelser som inte respekterar ECBS befogenheter enligt kapitel IV i stadgan.

När det gäller penningpolitiken bör de nationella rättsreglerna erkänna att gemenskapens penningpolitik skall utföras genom Eurosystemet¹⁷. De nationella centralbankernas stadgar kan innehålla bestämmelser om penningpolitiska instrument. Sådana bestämmelser måste jämföras med dem som finns i fördraget och stadgan och bristande förenlighet måste undanröjas för att kunna vara förenliga med artikel 109 i fördraget.

Nationella rättsregler som ger den nationella centralbanken ensamrätt att utge sedlar måste erkänna ECB-rådets ensamrätt att från och med eurons införande tillåta utgivning av eurosedlar enligt 106.1 i fördraget och artikel 16 i stadgan. Dessutom måste nationella rättsregler som gör det möjligt för regeringar att påverka t.ex. valörer, tillverkning, volymer och indragning av eurosedlar antingen upphävas eller erkänna de befogenheter som ECB har när det gäller eurosedlar i enlighet med de ovannämnda bestämmelserna i fördraget och stadgan. Beträffande mynt måste de relevanta bestämmelserna, oavsett hur ansvarsfördelningen mellan regeringarna och de nationella centralbankerna ser ut på detta område, erkänna ECB:s befogenhet att

¹⁶ Se särskilt artiklarna 105 och 106 i fördraget och artikel 3-6 och 16 i stadgan.

¹⁷ Artikel 105.2 första strecksatsen i fördraget.

efter eurons införande godkänna den volym av euromynt som ges ut.

När det gäller förvaltningen av valutareserver¹⁸ bryter medlemsstater som har infört euron och som inte överför sina officiella valutareserver¹⁹ till respektive nationell centralbank mot fördraget. Det är inte heller förenligt enligt artikel 105.2 tredje strecksatsen i fördraget om en tredje part – t.ex. regeringen eller parlamentet – har rätt att påverka en nationell centralbanks beslut om förvaltningen av den officiella valutareserven. De nationella centralbankerna måste dessutom överföra reservtillgångar till ECB i proportion till sina andelar av det tecknade kapitalet i ECB. Detta innebär att det inte får finnas några rättsliga hinder mot att de nationella centralbankerna överför reservtillgångar till ECB.

2.6.3 FINANSIELLA BESTÄMMELSER

De finansiella bestämmelserna i stadgan omfattar regler om räkenskaper²⁰, revision²¹, teckning av kapital²², överföring av reservtillgångar²³ samt fördelning av monetära inkomster²⁴. De nationella centralbankerna måste kunna uppfylla sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser och därför måste eventuellt oförenliga nationella bestämmelser upphävas.

2.6.4 VALUTAPOLITIK

En medlemsstat med undantag får behålla nationell lagstiftning som föreskriver att regeringen skall ansvara för landets valutapolitik och att den nationella centralbanken skall ha en rådgivande och/eller verkställande roll. Vid den tidpunkt då euron införs i medlemsstaten skall emellertid sådan lagstiftning avspegla det faktum att ansvaret för euroområdet valutapolitik har överförts till gemenskapsnivån i enlighet med artikel 111 i fördraget. Enligt artikel 111 i fördraget är det EU-rådet som i nära samarbete med ECB ansvarar för denna politik.

2.6.5 INTERNATIONELLT SAMARBETE

För att euron skall kunna införas måste den nationella lagstiftningen vara förenlig med

artikel 6.1 i stadgan, där det föreskrivs att det är ECB som skall bestämma hur ECBS skall företrädas i internationellt samarbete när det gäller de uppgifter som anförtrots Eurosystemet. Den nationella lagstiftningen måste dessutom tillåta att de nationella centralbankerna, med ECB:s godkännande, får delta i internationella monetära institutioner (artikel 6.2 i stadgan).

2.6.6 ÖVRIGT

Vad gäller vissa medlemsstater finns det, utöver de frågor som behandlas ovan, andra områden där de nationella bestämmelserna måste anpassas (t.ex. beträffande clearing- och betalningssystem och utbyte av information).

18 Artikel 105.2 tredje strecksatsen i fördraget.

19 Med undantag av rörelsemedel i utländsk valuta som medlemsstaterna kan behålla i enlighet med artikel 105.3 i fördraget.

20 Artikel 26 i stadgan.

21 Artikel 27 i stadgan.

22 Artikel 28 i stadgan.

23 Artikel 30 i stadgan.

24 Artikel 32 i stadgan.

3 LANDSAMMANFATTNINGAR

3.1 TJECKIEN

Under referensperioden hade Tjeckien en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 2,2 %, dvs. under det referensvärde på 2,8 % som föreskrivs av fördraget. Enligt den senaste informationen förväntas den genomsnittliga HIKP-inflationen över tolv månader vara i stort sett oförändrad de närmaste månaderna.

Sett längre tillbaka har konsumentprisinflationen i Tjeckien allmänt följt en sjunkande, om än ej oavbruten trend sedan 1998. Denna medelfristiga inflationsutveckling speglar en rad viktiga policybeslut, främst beslutet att ändra penningpolitikens inriktning mot huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet. Ökningen i ersättningen per anställd har legat över ökningen i arbetsproduktivitet under i stort sett tio år fram till 2005. Sedan 2003 har ökningstakten för enhetsarbetskostnader dock minskat avsevärt, med hjälp av stark produktivitetstillväxt och måttlig nominallöneutveckling och har således bidragit till att bryta trenden 2005. Importprisutvecklingen, som sjönk under i stort sett hela perioden mellan 2001 och 2005 har i stor utsträckning speglat den effektiva växelkursens appreciering och ökad import från tillväxtekonomier. Inflationstakten har varit relativt volatil under de senaste tio åren, beroende på livsmedelspriser samt ändrade indirekta skatter och administrativt fastställda priser. Vad gäller den senaste utvecklingen har HIKP-inflationen följt en allmänt uppåtriktad trend under större delen av 2006, innan den avtog till 0,8 % i oktober. Denna utveckling berodde främst på en mycket kraftig ökning i administrativt fastställda priser och volatila energipriser.

De senaste inflationsprognoserna från större internationella institut ligger på mellan 2,7 % och 3,7 % för 2007 och från 2,9 % till 3,0 % för 2008. Ett antal faktorer väntas utöva uppåtriktat inflationstryck på konsumentprisinflationen i Tjeckien. Enligt Česká národní banka kommer ökningen i administrativt fastställda priser och ändringar i indirekta skatter (t.ex. harmoniser-

ingen av punktskatten på tobaksprodukter) att bidra med cirka 1,9 procentenheter. Inflationen lär också komma att stiga som resultat av högre livsmedels- och oljepriser. Stark produktionstillväxt och uppkommande flaskhalsar på arbetsmarknaden kan tyda på risker för att enhetsarbetskostnaderna kommer att stiga ytterligare liksom inhemska priser överhuvudtaget. Förväntade energiprisökningar, högre indirekta skatter och administrativt fastställda priser väntas endast leda till tillfälliga prischocker. I ett läge med en mycket stark tillväxt och stramare villkor på arbetsmarknaden utgör sådana prischocker risker för följdfeffekter som skulle kunna leda till en mer betydande och utdragen ökning av inflationen. På lite längre sikt kommer processen för att "hinna i fatt" de tidigare EU-medlemsländerna i inkomstnivå även sannolikt att påverka inflationen, eller den nominella växelkursen under de kommande åren även om den exakta omfattningen av detta är svårbedömd.

Tjeckien befinner sig i en situation med ett alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Tjeckien ett underskott i de offentliga finanserna på 3,6 % av BNP, dvs. över referensvärdet. En minskning till 3,5 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot sjönk till 30,4 % av BNP 2005 och beräknas stiga till 30,9 % 2006, vilket innebär att den fortfarande ligger väl under referensvärdet på 60 %. Vad gäller framtidsutsikterna för 2006 krävs ytterligare konsolidering om Tjeckien skall kunna pressa ned underskottet under referensvärdet på 3 % av BNP och för att uppfylla det medelfristiga målet i stabilitets- och tillväxtpakten som i konvergensprogrammet i november 2005 kvantifierats som ett underskott på 1 % av BNP. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten 2004 och 2005 inte de offentliga investeringarna i förhållande till BNP.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen väntas Tjeckien uppleva en rejäl ökning av utgifter relaterade till den åldrande

befolkningen på 7,1 procentenheter av BNP under åren fram till 2050. Att hantera belastningen av en åldrande befolkning skulle lindras om ett tillräckligt stort handlingsutrymme skapades i de offentliga finanserna innan det demografiska läget förvärrats.

Mellan november 2004 och oktober 2006 deltog inte den tjeckiska korunan i ERM2. Under den här perioden stärktes korunan gradvis mot euron fram till början av 2006 för att därefter ligga på en i stort sett stabil nivå. På det hela taget handlades den tjeckiska korunan nästan konstant på en mycket mer stabil nivå mot euron än i november 2004. Under nästan hela den granskade perioden uppvisade korunans växelkurs mot euron en relativt hög grad av volatilitet. Skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor var små i början av referensperioden och måttligt negativa, på -0,9 procentenheter, under den tremånadersperiod som slutade i oktober 2006. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg den tjeckiska korunans växelkurs väl över de historiska genomsnitt som beräknas från och med januari 1996 och något över genomsnittet sedan införandet av euron 1999. När det gäller den externa utvecklingen i övrigt har Tjeckien stadigt haft underskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen, och dessa underskott har periodvis varit stora. Underskottet uppgick till 6,5 % av BNP 2004 innan det krympte till 1,9 % av BNP 2005. Tjeckien har under de senaste tio åren varit framgångsrikt i att attrahera utländska direktinvesteringar. Dessa nettoinflöden har varit mer än tillräckliga för att täcka underskottet i den kombinerade bytes- och betalningsbalansen, och har på så vis begränsat landets lånerelaterade finansieringsbehov.

De långa räntorna låg i genomsnitt på 3,8 % mellan november 2005 och oktober 2006 och var därmed betydligt lägre än referensvärdet på 6,2 % för räntekriteriet. Även om avkastningen på statsobligationer i Tjeckien har ökat under större delen av referensperioden har dessa rörelser speglat utvecklingen för liknande räntor i euroområdet.

För att uppnå en hög grad av hållbar konvergens kommer det att vara viktigt för Tjeckien att genomföra åtgärder för en hållbar och trovärdig konsolidering av de offentliga finanserna och att påtagligt förbättra landets budgetläge. Även förbättringar av arbetsmarknadens funktion behövs för att öka dess flexibilitet. Det är också viktigt att säkerställa att löneökningar motsvarar en produktivitetökning och villkoren på arbetsmarknaden under beaktande av utvecklingen i konkurrerande länder. Vidare är det viktigt att stärka konkurrensen på produktmarknaderna och att fortsätta med avregleringen av reglerade sektorer. Sådana åtgärder kommer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt främja konkurrenskraft och ökad sysselsättning.

Den tjeckiska lagstiftningen, särskilt lagen om Česká národní banka, uppfyller inte helt kraven på centralbankens oberoende och rättsliga integrering i Eurosystemet. Tjeckien är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget.

3.2 ESTLAND

Under referensperioden hade Estland en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 4,3 %, vilket ligger väl över det referensvärdet på 2,8 % som fastställs i fördraget. Enligt den senaste informationen förväntas den genomsnittliga HIKP-inflationen över tolv månader vara i stort sett oförändrad de närmaste månaderna.

Sett längre tillbaka har konsumentprisinflationen i Estland allmänt följt en tydlig sjunkande trend fram till 2003, men har åter börjat öka under den senaste tiden. Disinflationsprocessen återspeglar ett antal viktiga politiska val, särskilt den penningpolitiska inriktningen mot att uppnå prisstabilitet, vilket är det huvudmål som fastställts i centralbankslagen. Den backades även upp av annan politik, framför allt Estlands generellt sett sunda budgetpolitik sedan

övergången till marknadsekonomi och avreglering av produktmarknaderna och finansmarknaderna.

Inflationen har minskat både under perioder med kraftig real BNP-tillväxt och när real BNP-tillväxt mattats markant. Om man ser till den senaste utvecklingen ökade den årliga HIKP-inflationen i början av 2006 och låg över 4 % under större delen av året. I september och oktober 2006 minskade den till 3,8 %. Tjänster och energi har bidragit mest till inflationen under 2006. De aktuella inflationsutsikterna ska ses mot bakgrund av exceptionellt stark ekonomisk aktivitet, där real BNP ökar med 11,7 % på årsbasis under andra kvartalet 2006. Den fortsatt mycket starka utvecklingen har lett till begynnande kapacitetsbegränsningar och tecken på stramare förhållanden på arbetsmarknaden i ett antal sektorer. Detta har lett till press på löner och priser. Eftersom snabbare nominella löneökningar inte fullt ut följts av ökad produktivitet har enhetsarbetskostnaderna ökat stadigt.

De senaste inflationsprognoserna från de flesta större internationella institut ligger mellan 3,5 % och 4,2 % för 2007 och mellan 3,9 % och 4,6 % för 2008. Planerade justeringar av avgifter på gas under de närmaste åren ingår bland de faktorer som kan väntas leda till ett tryck uppåt på inflationen i Estland. Dessutom är harmoniseringen av accisskatter på bränsle, tobak och alkohol till EU-nivåer inte ännu avslutad. Speciellt harmoniseringen av punktskatten på tobaksvaror, som ska vara avslutad den 1 januari 2010, kommer att ha en betydande kumulativ uppåtriktad effekt på inflationen under de närmaste åren. Risker för framtida inflation ligger helt klart på uppåtsidan och hänger samman med högre löneökningar än beräknat, vilka i sin tur beror på stramare arbetsmarknad och högre energipriser, livsmedelspriser och högre priser på administrativt fastställda priser. På lite längre sikt kommer processen för att ”hinna i fatt” de tidigare EU-medlemsländerna i inkomstnivå även sannolikt att påverka inflationen under de kommande åren, även om den exakta omfattningen av detta är svårbedömd.

Estland befinner sig inte i en situation med ett alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Estland ett överskott i de offentliga finanserna på 2,3 % av BNP och uppfyllde därmed med gott och väl referensvärdet. En liten ökning till 2,5 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot sjönk till 4,5 % av BNP 2005 och beräknas sjunka ytterligare till 4,0 % 2006, vilket innebär att den fortfarande ligger långt under referensvärdet på 60 %. Det medelfristiga mål som anges i stabilitets- och tillväxtpakten har i konvergensprogrammet i november 2005 kvantifierats som en budget i balans i konjunktrensade termer, efter det att effekterna av tillfälliga åtgärder och engångsåtgärder räknats bort.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen kan Estland förvänta sig en måttlig nettominusning av utgifter relaterade till den åldrande befolkningen under perioden fram till 2050. Detta återspeglar delvis de pensionsreformer som landet redan har genomfört. Det är emellertid nödvändigt att iaktta fortsatt vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antagits i prognoserna.

Den estniska kroonen har deltagit i ERM2 under mer än två år före ECB:s granskning. Vid anslutningen till ERM2 behöll Estland sitt befintliga sedelfondssystem som ett ensidigt åtagande utan ytterligare förpliktelser för ECB. Överenskommelsen om deltagande i ERM2 bygger på de estniska myndigheternas fasta åtagande i olika policyfrågor. Mellan november 2004 och oktober 2006 har den estniska kroonen legat stabilt på sin centalkurs. Även om sedelfondssystemet innebar att Eesti Pank regelbundet agerade på valutamarknaderna var nettovolymerna på de valutatransaktioner som genomfördes sammantaget små. Skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor var obetydliga. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg den estniska kroonens växelkurs nära de historiska genomsnitt som

beräknades när euron infördes 1999 och något över genomsnittet sedan januari 1996. När det gäller den externa utvecklingen i övrigt har Estland stadigt haft underskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen, och dessa underskott har mestadels varit stora (och uppgick 2005 till 9,5 % av BNP). Nettoinflöden från direktinvesteringar har bidragit till att finansiera stora delar av Estlands externa underskott även om de uppvisat viss volatilitet under de senaste tio åren.

Beroende på avsaknaden av en utvecklad obligationsmarknad i estniska kroon och den låga statsskulden finns ingen harmoniserad lång ränta tillgänglig. Euron används i hög grad i det estniska finansiella systemet, vilket komplicerar processen med att bedöma konvergensen före ett antagande av euron. Med tanke på den låga offentliga skulden och efter en bred analys av finansmarknaderna tyder emellertid inga tecken på en negativ bedömning.

För att säkra en hög grad av hållbar konvergens är det viktigt att Estland genomför tillräckligt strama finanspolitiska åtgärder för att bidra till att minska risken att efterfrågan ger upphov till ett inflationstryck. Dessutom driver den nuvarande starka kreditillväxten på hushållens konsumtion och det stora bytesbalansunderskottet måste övervakas noga eftersom de kan vara ett tecken på överhettning. Stark kreditillväxt kan även tyda på hot mot den finansiella stabiliteten. Att upprätthålla en tillräcklig grad av flexibilitet på arbetsmarknaden och stärka arbetskraftens kompetens bör också vara ett viktigt mål för politiken. Framför allt behövs en ökad satsning på utbildning för att underlätta en inriktning av produktionsstrukturen i Estland mot mer förädlade varor och tjänster. Framsteg på det här området skulle bidra till närmande av nivåerna av arbetskraftsproduktivitet och öka Estlands potentiella tillväxttakt. Löneökningarna bör ligga i linje med ökningen av arbetsproduktiviteten och ta hänsyn till arbetslöshet och utveckling i konkurrerande länder. Sådana åtgärder kommer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt

främja konkurrenskraft och ökad sysselsättning.

Estnisk lagstiftning, särskilt valutalagen och lagen om säkerhet för den estländska kroonen om Eesti Pank, förutser inte Eesti Panks rättsliga integrering i Eurosystemet. Estland är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget.

3.3 CYPERN

Under referensperioden hade Cypern en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 2,3 %, dvs. under det referensvärde på 2,8 % som föreskrivs av fördraget. Enligt den senaste informationen förväntas den genomsnittliga HIKP-inflationen över tolv månader vara i stort sett oförändrad de närmaste månaderna.

Cypern har under en lång period haft en begränsad HIKP-inflation med endast tillfälliga perioder av relativt hög inflation. Mellan 1997 och 2005 låg den för det mesta runt 2–3 % men 2000 och 2003 ökade inflationen hastigt till 4,9 % respektive 4,0 %, till stor del beroende på högre energi- och livsmedelspriser samt den gradvisa EU-harmoniseringen av punktskatterna på bränsle och även beroende på momshöjningar från 10 % till 15 % 2002–2003. Denna inflationsutveckling speglar ett antal viktiga policybeslut, främst en långvarig tradition, sedan 1960, av fasta växelkurs-system. Det cypriotiska pundet har sedan 1992 varit knutet till ECU och därefter till euron. Den 2 maj 2005 gick Cypern med i ERM2 med det normala fluktuationsbandet på ± 15 %. Den förhållandevis begränsade inflationen har fått stöd av avreglering av produktmarknaderna och de allmännyttiga företagen. Finanspolitiken däremot har sedan 1996 inte fullt ut gett stöd åt prisstabiliteten. Mellan 1998 och 2001 skall den relativt begränsade inflationen ses mot bakgrund av en stadig ekonomisk tillväxt, som för det mesta låg runt 5 %. Real BNP-tillväxt avtog till ca 2 % 2002 och 2003 men steg åter

till nästan 4 % 2004 och 2005. Arbetslösheten har varit relativt låg sedan 2000 och arbetsmarknaden på Cypern är ganska flexibel. Efter mycket kraftiga löneökningar 2002 och 2003, speciellt i den offentliga sektorn, minskade lönetrycket markant under de två följande åren vilket resulterade i måttliga ökningar i enhetsarbetskostnader. Importpriserna har tidvis varit volatila och de har ökat något sedan 2003 som resultat av högre oljepriser. Mot bakgrund av den senaste utvecklingen har HIKP-inflationen ökat gradvis under 2006 och var 2,7 % i augusti för att därefter sjunka till 1,7 % i oktober. Uppåttrycket på inflationen berodde främst på stigande priser på tjänster och bearbetade livsmedel medan energipriserna, som utgjorde det största bidraget till inflationen fram till augusti, mattades väsentligt i september och oktober.

De senaste inflationsprognoserna från större internationella institut ligger på mellan 2,0 % till 2,5 % för 2007 och från 2,2 % till 2,4 % för 2008. Bland faktorer som kan förväntas påverka inflationen nedåt ingår den pågående avregleringen inom sektorer som telekommunikation och energi samt återhållsam löneutveckling i den offentliga sektorn. Dessutom väntas ökat arbetskraftsinflöde fortsätta att utöva ett nedåtriktat tryck på löneutvecklingen. Senast 2008 väntas dock de planerade harmoniseringsbetingade höjningarna i de lägre moms-klasserna på vissa varor och tjänster leda till högre inflation. Riskerna för framtida inflation är på det stora hela balanserade. Uppåt riskerna hänger främst samman med andrahandseffekter av de senaste oljeprischockerna, den framtida oljeprisutvecklingen och löneutvecklingen mot bakgrund av den snabba produktionsökningen och kreditexpansionen. Framtida nedåtriktad räntekonvergens mot nivåerna i euroområdet utgör också ytterligare uppåt risker för inflation. Sådana rörelser skulle behöva uppvägas av finanspolitik för att minska de expansiva effekterna av lägre realräntorna på inhemsk efterfrågan. Nedåtriskerna hänger främst samman med en potentiellt lägre internationell efterfrågan och effekterna därav på turistexport.

Cypern befinner sig för närvarande inte i en situation med ett alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Cypern ett underskott i de offentliga finanserna på 2,3 % av BNP, dvs. under referensvärdet. En minskning till 1,9 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot sjönk till 69,2 % av BNP 2005 och beräknas sjunka ytterligare 2006, till 64,8 % vilket innebär att den fortfarande ligger över referensvärdet på 60 %. Ytterligare konsolidering krävs om Cypern skall kunna uppfylla det medelfristiga målet i stabilitets- och tillväxtpakten som i konvergensprogrammet i december 2005 kvantifierats som ett konjunkturrensat underskott, exklusive engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder, på 0,5 % av BNP. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten 2004 och 2005 inte de offentliga investeringarna i förhållande till BNP.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen väntas Cypern uppleva en rejäl ökning på 11,8 procentenheter av BNP av utgifter relaterade till den åldrande befolkningen under åren fram till 2050. Att hantera belastningen av en åldrande befolkning skulle lindras om ett tillräckligt stort handlingsutrymme skapades i de offentliga finanserna innan det demografiska läget förvärrats.

Det cypriotiska pundet har deltagit i ERM2 med verkan från den 2 maj 2005, dvs. i mindre än två år före ECB:s prövning. Centralkursen för den cypriotiska valutan sattes till 0,585274 pund per euro, alltså den kurs till vilken pundet unilateralt knutits till euron sedan början av 1999, med ett normalt fluktuationsband på ± 15 %. Överenskommelsen om deltagande i ERM2 bygger på de cypriotiska myndigheternas fasta åtagande i olika policyfrågor. Från november 2004 till oktober 2006 har Cypern bedrivit en stabil växelkurspolitik mot euron. Innan Cypern deltog i ERM2 låg det cypriotiska pundet nära sin senare centralkurs i ERM2 mot euron. Inom mekanismen handlades pundet nära sin centralkurs på den positiva

sidan av det normala fluktuationsbandet med mycket låg volatilitet. Skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor slöts gradvis mot slutet av den granskade perioden. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg det cypriotiska pundets växelkurs nära de historiska genomsnitt som beräknas från och med januari 1996 och sedan införandet av euron 1999. Vad gäller den externa utvecklingen i övrigt har Cypern nästan konstant haft underskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen, och dessa underskott har periodvis varit stora. Under de senaste åren har underskotten ökat, från 2,0 % av BNP 2003 till 5,1 % av BNP 2005. Samtidigt har dessa underskott till stor del finansierats genom nettoinflöden av direktinvesteringar och även kapitalinflöden i form av "andra investeringar", främst inlåning från utlänningar och i mindre utsträckning lån.

De långa räntorna låg på 4,1 % under referensperioden och låg således väl under referensvärdet på 6,2 % för räntekriteriet. Skillnaden mellan den långa räntan i Cypern och obligationsräntorna i euroområdet har överlag gått ned under de senaste åren.

För att säkra en hög grad av hållbar konvergens i Cypern är det viktigt att fortsätta på den inslagna vägen av hållbar och trovärdig konsolidering av de offentliga finanserna baserat på strukturåtgärder och att påtagligt förbättra landets budgetläge genom att minska den höga skuldkvoten. De sistnämnda åtgärderna kommer också att bidra till att minska riskerna för uppdämt tryck på bytesbalansen. Det är också viktigt, framför allt i den offentliga sektorn, att bibehålla en dämpad löneutveckling som motsvarar produktivitetöknningen, villkoren på arbetsmarknaden och utvecklingen i konkurrerande länder. Dessutom är det viktigt att fortsätta med strukturreformer på produkt- och arbetsmarknaderna. Så borde t.ex. indexeringen av löner och vissa sociala förmåner (genom levnadskostnadsavdrag) ses över i syfte att minska riskerna för kvardröjande inflation. Sådana strukturreformer gör inte bara ekonomin bättre rustad att stå emot chocker utan kommer även, i kombination med

en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa de bästa förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning.

Den cypriotiska lagstiftningen, särskilt lagen om Central Bank of Cyprus, uppfyller inte helt kraven på att centralbankens rättsliga integrering i Eurosystemet. Cypern är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget.

3.4 LETTLAND

Under referensperioden hade Lettland en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 6,7 %, vilket är långt över det referensvärde på 2,8 % som fastställs i fördraget. Baserat på den senaste informationen väntas emellertid 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis sjunka något under de kommande månaderna.

En granskning av perioden mellan 1996 och 2006 visar att konsumentprisinflationen i Lettland allmänt följde en sjunkande trend fram till 2002. Trenden vände 2003, inledningsvis främst beroende på en ökning i importpriserna då latsen deprecierade mot euron, justeringar av administrativt fastställda priser samt en kombination av engångseffekter till följd av EU-anslutningen. Den inledande disinflationsprocessen speglade ett antal viktiga policybeslut, främst penningpolitikens inriktning mot huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet genom beslutet 1994 att införa ett fast växelkursystem med en snäv bandbredd. Inflationens minskning uppnåddes parallellt med en kraftig real BNP-tillväxt som tillsammans med arbetskraftsemigration efter EU-inträdet bidrog till en gradvis minskning av arbetslösheten. Ökningen i enhetsarbetskostnader minskade kraftigt fr.o.m. 1996. Den sjunkande trenden i enhetsarbetskostnader vände 2003 då ersättningen per anställd ökade markant och väsentligt översteg produktivitetstvinsterna. Detta speglade främst utvecklingen inom tjänstesektorn. När det gäller den senaste utvecklingen fluktuerade den genomsnittliga

HIKP-inflationen på årsbasis på hög nivå under hela 2006 och nådde 5,6 % i oktober.

De senaste inflationsprognoserna från de flesta större internationella institut ligger på mellan 4,4 % och 6,3 % för 2007 och 5,4 % och 5,8 % för 2008. Det finns flera uppåtrisker för inflationsutsikterna i Lettland under de kommande åren. För det första är det troligt att de planerade justeringar av avgifter på gas leder till ett tryck uppåt på inflationen under de kommande åren. För det andra är harmoniseringen av punktskatter på bränsle, tobak och alkohol till EU-nivåer inte ännu avslutad. Speciellt harmoniseringen av punktskatten på tobaksvaror, som ska vara avslutad den 1 januari 2010, kommer att ha en betydande kumulativ uppåtriktad effekt på inflationen under de närmaste åren. För det tredje innebär mycket bärkraftig produktionstillväxt, driven av stark kreditstillväxt samt uppkommande flaskhalsar på arbetsmarknaden en betydande risk för ytterligare ökning av enhetsarbetskostnaderna vilka kan slå igenom i de inhemska priserna. Slutligen, även om de förväntade höjningarna av energipriser, indirekta skatter och administrativt fastställda priser i sig bara förväntas resultera i enstaka prischocker innebär kombinationen av sådana prischocker i ett läge med en mycket stark tillväxt och stramare villkor på arbetsmarknaden risker för följd effekter och därmed för en mer betydande och utdragen ökning av inflationen. Processen för att komma ikapp övriga EU-länder kommer dessutom sannolikt att påverka inflationen de kommande åren, även om det är svårt att bedöma exakt hur stor denna inverkan kommer att bli.

Lettland befinner sig inte i en situation med ett alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Lettland ett överskott i de offentliga finanserna på 0,1 % av BNP och uppfyllde därmed gott och väl referensvärdet. Ett underskott på 1,0 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot i förhållande till BNP sjönk till 12,1 % av BNP 2005 och beräknas sjunka ytterligare till 11,1 % 2006, vilket innebär att den fortfarande ligger långt under referensvärdet

på 60 %. Det medelfristiga mål som anges i stabilitets- och tillväxtpakten har i konvergensprogrammet från november 2005 kvantifierats som ett konjunkturrensat underskott, exklusive engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder, på ca 1 % av BNP. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten inte de offentliga investeringarna i förhållande till BNP 2004 och 2005.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen kan Lettland förvänta sig en måttlig nettominskning av utgifter relaterade till den åldrande befolkningen under perioden fram till 2050. Detta återspeglar delvis de pensionsreformer som landet redan har genomfört. Det är emellertid nödvändigt att iaktta fortsatt vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antagits i prognoserna.

Den lettiska latsen har deltagit i ERM2 sedan den 2 maj 2005, dvs. i mindre än två år före ECB:s prövning. Centralkursen för den lettiska latsen sattes till 0,702804 lats per euro, samma kurs som den som antogs av de lettiska myndigheterna efter det att den unilaterala bindningen till valutakorgen med särskilda dragningsrätter (SDR) till euron ändrats, med ett normalt fluktuationsband på ± 15 %. De lettiska myndigheterna meddelade att de som ett ensidigt åtagande skulle hålla fast latsens växelkurs vid centralkursen mot euron med ett fluktuationsband på ± 1 % utan några ytterligare förpliktelser för ECB. Överenskommelsen om deltagande i ERM2 bygger på de lettiska myndigheternas fasta åtagande i olika policyfrågor. Innan Lettland deltog i ERM2 återspeglade, fram till slutet av 2004, latsens kursutveckling mot euron huvudsakligen rörelserna i de viktigaste valutorna i valutakorgen för SDR. Efter ändringen i växelkursregimen i januari 2005 har växelkursen LVL/EUR fortsatt att handlas nära den starkare överkanten av det unilaterala fluktuationsbandet på ± 1 %. Efter inträdet i ERM2 har latsen fortsatt den här trenden och alltså legat fortsatt nära sin centralkurs i

ERM2. Växelkursvolatiliteten gentemot euron har minskat avsevärt och fortsatt att vara låg sedan början av 2005. Skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor minskade gradvis under 2005 men ökade under 2006 vilket återspeglar Latvijas Bankas ansträngningar att hålla inflationen under kontroll. Ränteskillnaden uppgick till 1,6 procentenheter under den tremånadersperiod som slutade i oktober 2006. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg den lettiska latsens växelkurs nära de historiska genomsnitt som beräknas från och med januari 1996 och sedan införandet av euron 1999. När det gäller den externa utvecklingen har Lettland stadigt rapporterat stora underskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen. Det underskottet uppgick 2005 till 11,4 % av BNP och var det största bland de nu granskade länderna. Nettoinflöden av direktinvesteringar har täckt ungefär hälften av underskottet i den sammanlagda bytes- och kapitalbalansen under de senaste tio åren. Som resultat av starka inflöden till "övriga investeringar", främst i form av banklån, har Litauens bruttoutlandsskuld ökat.

De långa räntorna låg på 3,9 % under referensperioden och låg således väl under referensvärdet på 6,2 % för räntekriteriet. I Lettland var ränteskillnaden låg jämfört med avkastningen på statsobligationer i euroområdet.

För att säkra en hög grad av hållbar konvergens är det viktigt att Lettland genomför tillräckligt strama finanspolitiska åtgärder, utöver budgetkonsolidering, för att bidra till att minska risken för att efterfrågan ger upphov till inflationstryck. Den nuvarande starka kreditillväxten och det stora bytesbalansunderskottet måste också övervakas noga eftersom de kan vara ett tecken på överhettning. Stark kreditillväxt kan även tyda på hot mot den finansiella stabiliteten. Det är också viktigt att ytterligare stärka konkurrensen på produktmarknaderna, gå vidare med avregleringen av reglerade sektorer, implementera lämpliga åtgärder vad gäller en lönepolitik som återspeglar arbetsproduktivitetsökningar, arbetsmarknadsvillkor och utvecklingen i konkurrerande länder samt att

ytterligare förbättra arbetsmarknadernas funktion. Sådana åtgärder kommer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt främja konkurrenskraft och ökad sysselsättning.

Den lettiska lagstiftningen, särskilt lagen om Latvijas Banka, uppfyller inte helt kraven på centralbankens oberoende och rättsliga integrering i Eurosystemet. Lettland är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget.

3.5 UNGERN

Under referensperioden hade Ungern en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 3,5 %, vilket ligger väl över det referensvärde på 2,8 % som fastställs i fördraget. Baserat på den senaste informationen väntas 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis stiga under de kommande månaderna.

Sett längre tillbaka har konsumentprisinflationen följt en allmänt sjunkande trend. Disinflationprocessen efter 1996 återspeglar ett antal viktiga politiska val, särskilt den penningpolitiska inriktningen mot att uppnå prisstabilitet, som fastställts i centralbankslagen. Under 2001 ändrades det fasta växelkursystemet och växelkursens bandgränser ökades från $\pm 2,5$ % till ± 15 %, vilket helt liberaliserade kapitalbalansen och den fortlöpande justeringen av valutans riktvärde, s.k. crawling peg avskaffades. Vidare har ett inflationsmål införts. Planerna för en konsolidering av de offentliga finanserna stödde fram till 2000 en minskad inflation, men blev expansiv från och med 2001. Inledningsvis understöddes också den avtagande inflationen av en fortsatt återhållsam lönepolitik. Nedgången i inflationstakten under åren fram till 2005 skedde mot bakgrund av starkare tillväxt. När det gäller den senaste utvecklingen minskade den genomsnittliga ökningen i HIKP-inflationen, mätt på årsbasis till 2,5 % i

januari 2006 men har därefter ökat till 6,3 % i oktober. De största bidragen till inflation 2006 var priser på tjänster och på livsmedel, följt av energi. I januari 2006 ledde en minskning av momsens till en tillfällig inflationsnedgång men senare under året drev högre indirekta och direkta skatter (tillsammans med höjningar i administrativt fastställda priser) till att inflationen åter steg. De aktuella utsikterna för inflationen ska ses mot en bakgrund av dynamiska, om än gradvis avsvalnande ekonomiska villkor.

De senaste inflationsprognoserna från större internationella institut ligger på mellan 2,9 % till 6,8 % för 2007 och från 3,9 % till 4,4 % för 2008. HIKP-inflationen väntas öka markant 2007 som resultat av redan genomförda och planerade höjningar av indirekta skatter och administrativt fastställda priser och de fördröjda effekterna av forintens svagare växelkurs mot euron tidigare under 2006. På lite längre sikt kommer processen för att ”hinna i fatt” de tidigare EU-medlemsländerna i inkomstnivå även sannolikt att påverka inflationen eller den nominella växelkursen under de kommande åren, även om den exakta omfattningen av detta är svårbedömd.

Ungern befinner sig för närvarande i en situation med ett alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Ungern ett underskott i de offentliga finanserna på 7,8 % av BNP, dvs. över referensvärdet. En ökning till 10,1 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot var 61,7 % av BNP 2005 och beräknas stiga till 67,6 % 2006, vilket innebär att den fortsätter att ligga över referensvärdet på 60 %. Ytterligare konsolidering krävs om Ungern skall kunna få ned underskottet under referensvärdet på 3 % av BNP och uppfylla det medelfristiga målet i stabilitets- och tillväxtpakten som i konvergensprogrammet i september 2006 kvantifierats som ett konjunkturrensat underskott, exklusive engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder, på 0,5 -1 % av BNP. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten de offentliga investeringarna i förhållande till BNP 2004 och 2005.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen väntas Ungern uppleva en rejäl ökning av utgifter relaterade till den åldrande befolkningen på 7,0 procentenheter av BNP under åren fram till 2050. Och detta trots att strukturreformer har genomförts i pensionssystemen. Att hantera belastningen av en åldrande befolkning skulle lindras om ett tillräckligt stort handlingsutrymme skapades i de offentliga finanserna innan det demografiska läget förvärrats.

Mellan november 2004 och oktober 2006 deltog den ungerska forintens inte i ERM2 men handlades inom ett fluktuationsband på ± 15 % runt en unilateral satt centralkurs. Forinten var under den här perioden relativt stabil men utsattes därefter för upprepat deprecieringstryck. Följaktligen noterades också den ungerska valutans fr.o.m. början av 2006 till en nästan konstant svagare kurs gentemot euron än i november 2004. Under nästan hela den granskade perioden uppvisade forintens växelkurs mot euron en relativt hög grad av volatilitet, men mattades igen något under den tremånadersperiod som slutade i oktober 2006. Samtidigt var skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor höga, om än sjunkande, under större delen av den granskade perioden. Den ökade dock åter under andra halvåret 2006 och låg på 4,4 procentenheter under den tremånadersperiod som slutade i oktober 2006. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg den ungerska forintens växelkurs något över de historiska genomsnitten i oktober 2006, beräknade från och med januari 1996 och nära genomsnittet, mätt i bilaterala termer, sedan införandet av euron 1999. När det gäller den externa utvecklingen i övrigt har Ungern sedan 1998 stadigt haft stora underskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen, och dessa underskott nådde en topp på 8,1 % av BNP 2004 för att sedan falla till 5,9 % av BNP 2005. Ökningen i bytesbalansunderskottet sedan 2001 har, åtminstone delvis, hängt samman med en försvagning av finanspolitiken och de därav resulterande mycket höga budgetunderskotten. Vad gäller

investeringar har Ungern varit en stor nettomottagare av direkta investeringsflöden. Dessa har, med undantag för 2003, i stor utsträckning bidragit till att finansiera underskottet i den sammanlagda i bytes- och kapitalbalansen.

De långa räntorna låg på 7,1 % under referensperioden och låg således över referensvärdet på 6,2 % för räntekriteriet. De ungerska långräntorna ökade på det hela taget och det gjorde även ränteskillnaden gentemot obligationer i euroområdet. Detta är ett tecken på en ihållande uppfattning om riskperception avseende finanspolitik och inflation.

För att säkra en hög grad av hållbar konvergens i Ungern är det viktigt att implementera en ambitiös och trovärdig konsolidering av de offentliga finanserna, med fokus tydligt inriktat på att varaktigt minska utgifterna och påtagligt förbättra landets budgetläge. Det skulle även bidra till att minska risken att efterfrågan ger upphov till ett inflationstryck. Dessutom är det viktigt att avregleringen av de allmännyttiga företagen slutförs och att åtgärder vidtas för att höja Ungerns relativt låga sysselsättningsgrad, t.ex. genom att minska skatten på arbetskraft, öka flexibiliteten på arbetsmarknaden och att utbildning mer inriktas mot marknadens behov. Detta skulle också öka den potentiella tillväxten och begränsa lönetrycket. Löneökningarna bör ligga i linje med ökningen av arbetsproduktiviteten och ta hänsyn till arbetslöshet och utveckling i konkurrerande länder. Sådana åtgärder kommer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt främja konkurrenskraft och ökad sysselsättning.

Den ungerska lagstiftningen, särskilt lag LVIII från 2001 om Magyar Nemzeti Bank, uppfyller inte alla krav på att centralbankens oberoende och rättsliga integrering i Eurosystemet. Ungern är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget.

3.6 MALTA

Under referensperioden hade Malta en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 3,1 %, dvs. över det referensvärde på 2,8 % som föreskrivs av fördraget. Baserat på den senaste informationen väntas 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis öka måttligt under de kommande månaderna.

HIKP-inflationen på Malta har varit relativt stabil under en längre tid, och har huvudsakligen fluktuerat mellan 2 % och 3 % under åren mellan 1999 och 2005. Att inflationen legat relativt stabil under en lång tidsperiod återspeglar ett antal viktiga policybeslut, varav det viktigaste har varit att sedan Malta blev oberoende 1964 upprätthålla ett system med fast växelkurs, under nästan hela den tiden, mot en korg av valutor. Sedan maj 2005 har den maltesiska liran deltagit i ERM2. Om man ser till den senaste utvecklingen har den årliga HIKP-inflationen följt en stigande trend under första halvåret 2006 även om takten minskade under året. I april 2006 ökade den till 3,5 % och låg ungefär på den nivån till augusti då den sjönk till 3,0 %. I oktober avtog den årliga tillväxttakten i HIKP ytterligare, till 1,7 %. En huvudsaklig faktor bakom dessa inflationsrörelser var utvecklingen i energipriserna. Efter en period av stark ekonomisk tillväxt under 1990-talet blev produktionstillväxten trögare fr.o.m. 2001 och därefter minskade produktionen under två år. Denna ekonomiska stagnation återspeglar en kombination av det försämrade omvärldsklimatet, som delvis hör samman med ökad konkurrens på Maltas exportmarknader samt inhemska faktorer som tillfälliga effekter av omstruktureringen av tillverkningsindustrin.

De senaste inflationsprognoserna från större internationella institut ligger på mellan 2,6 % till 2,8 % för 2007 och från 2,4 % till 2,6 % för 2008. Uppåtriskerna för inflationen hänger främst samman med de potentiella indirekta effekterna och följd effekterna av de senaste oljeshockerna. Dessutom, även om den inte är så kraftig som i vissa andra länder med mindre välutvecklade finansmarknader måste den

snabba kreditexpansionen, framför allt i byggsektorn, övervakas noga med tanke på eventuella följder för inhemskt pristryck. Den nedåtrisk som finns i inflationsbedömningen beror på effekterna av avregleringen av produktmarknaderna och de pågående effekterna att rationalisera regler och förfaranden i den offentliga sektorn. På lite längre sikt kommer processen för att ”hinna i fatt” de tidigare EU-medlemsländerna i inkomstnivå även sannolikt att påverka inflationen, även om den exakta omfattningen av detta är svårbedömd.

Malta befinner sig för närvarande i en situation med ett alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Malta ett underskott i de offentliga finanserna på 3,2 % av BNP, dvs. över referensvärdet. En minskning till 2,9 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot minskade till 74,2 % av BNP 2005 och beräknas till 69,6 % 2006, vilket innebär att den ligger över referensvärdet på 60 %. Ytterligare konsolidering krävs om Malta skall kunna uppfylla det medelfristiga målet i stabilitets- och tillväxtpakten som i konvergensprogrammet i december 2005 kvantifierats som en budget i balans i konjunkturrensade termer, efter det att effekterna av tillfälliga åtgärder och engångsåtgärder räknats bort. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten de offentliga investeringarna i förhållande till BNP 2004 men inte 2005.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen kan Malta förvänta sig en ökning av utgifter relaterade till den åldrande befolkningen på 2,2 procentenheter av BNP under åren fram till 2020 och att dessa utgifter därefter minskar till en ökning på 0,3 procentenheter fram till 2050, delvis beroende på de nationella pensionssystemen. Det är emellertid nödvändigt att iaktta fortsatt vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antagits i prognoserna.

Den maltesiska liran har deltagit i ERM2 med verkan från den 2 maj 2005, dvs. i mindre än två år före ECB:s prövning. Centralkursen för den maltesiska liran sattes till 0,429300 lira per euro, marknadskursen vid tidpunkten för anslutningen, och med ett normalt fluktuationsband på $\pm 15\%$. Vid anslutningen till växelkursmekanismen återknöts den maltesiska liran till euron från en tidigare valutakorg (bestående av euro, brittiska pund och US-dollar). Dessutom förklarade de maltesiska myndigheterna att de skall hålla liras växelkurs vid centralkursen emot euron. Detta ensidiga åtaganden innebär inte några ytterligare förpliktelser för ECB. Överenskommelsen om deltagande i ERM2 bygger på de maltesiska myndigheternas fasta åtagande i olika policyfrågor. Under den granskade perioden innan liran gick in i ERM2 var den maltesiska valutan i stort sett stabil mot euron. Liran har inte visat någon avvikelse från centralkursen efter inträdet i ERM2. Ränteskillnaden gentemot 3-månaders Euribor minskade under 2006 och uppgick till 0,3 procentenheter under den tremånadersperiod som slutade i oktober 2006. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg den maltesiska liras växelkurs nära de historiska genomsnitt som beräknas från och med januari 1996 och sedan införandet av euron 1999. När det gäller den externa utvecklingen i övrigt har Malta rapporterat underskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen sedan 1996, och dessa underskott har tidvis varit stora och uppgick 2005 till 7,1 % av BNP. Sett i ett finansieringsperspektiv visar direktinvesteringar och portföljinvesteringar sedan 2003 starka nettoutflöden medan den största delen av kapitalinflöden har utgjorts av ”övriga investeringar”.

De långa räntorna låg på 4,3 % under referensperioden och låg således under referensvärdet på 6,2 % för räntekriteriet. Skillnaden mellan den långa räntan i Malta och obligationsräntorna i euroområdet har överlag gått ned under de senaste åren.

För att säkra en hög grad av hållbar konvergens i Malta är det viktigt att fortsätta på den

inslagna vägen av hållbar och trovärdig konsolidering av de offentliga finanserna och att förbättra landets budgetläge samt att kraftigt minska den höga skuldkvoten. Löneökningarna bör fortsätta att ligga i linje med ökningen av arbetsproduktiviteten och ta hänsyn till utvecklingen i konkurrentländerna. Fokus måste också läggas på att överkomma strukturella hinder mot ekonomisk tillväxt och skapande av nya arbetstillfällen. Viktiga element i det här avseendet är att öka konkurrensen på produktmarknaderna och förbättra arbetsmarknadens funktioner. Sådana åtgärder bidrar också till att göra dessa marknader mer flexibla och på så vis underlätta justeringar inför möjliga chocker som drabbar enskilda länder eller branschspecifika störningar. Dessa åtgärder kommer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt främja ökad konkurrens och sysselsättning.

Den maltesiska lagstiftningen, särskilt lagen om Central Bank of Malta, uppfyller inte helt kraven på att centralbanken skall vara oberoende och rättsligt integrerad i Eurosystemet. Malta är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget.

3.7 POLEN

Under referensperioden hade Polen en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 1,2 %, dvs. långt under det referensvärde på 2,8 % som föreskrivs av fördraget. Baserat på den senaste informationen väntas emellertid 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis stiga gradvis under de kommande månaderna.

Sett längre tillbaka har konsumentprisinflationen i Polen följt en allmän om än inte oavbruten, sjunkande trend sedan 1997 och HIKP-inflationen har tidvis varit mycket låg. Nedgången i inflationen har understöts av att penningpolitiken inriktats på att upprätthålla prisstabilitet, vilken kommit till stånd genom

att ett inflationsmål antagits. Inflationen minskade trots relativt stark real BNP-tillväxt i slutet av 1990-talet. Den ekonomiska tillväxten minskade betydligt i slutet av 2000 men började gradvis återhämta sig i slutet av 2002 vilket resulterade i kraftiga tillväxtsiffror och högre inflation under 2004. Tillväxten i enhetsarbetskostnaderna har varit negativ under de senaste åren. Under 2005 minskade tillväxten i arbetsproduktivitet emellertid avsevärt som resultat av stark sysselsättningsstillväxt och lägre ekonomisk tillväxt. När det gäller den senaste utvecklingen började HIKP-inflationen på årsbasis att stiga i början av 2006 innan den gick ned till 1,1 % i oktober.

De senaste inflationsprognoserna från de flesta större internationella institut ligger mellan 1,7 % och 2,5 % för 2007 och mellan 2,3 % och 2,8 % för 2008. Dessa prognoser utgår från fortsatt ekonomiskt uppsving, stigande arbetskraftsbrist och fördröjda effekter av högre energipriser. Riskerna för framtida inflation ligger helt klart på uppåtsidan och hänger främst samman med högre löneökningar än beräknat och en möjlig depreciering av den polska zlotyn. På lite längre sikt kommer processen för att "hinna i fatt" de tidigare EU-medlemsländerna i inkomstnivå även sannolikt att påverka inflationen eller den nominella växelkursen under de kommande åren, även om den exakta omfattningen av detta är svårbedömd.

Polen befinner sig för närvarande i en situation med ett alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Polen ett underskott i de offentliga finanserna på 2,5 % av BNP, dvs. under referensvärdet. En minskning till 2,2 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot var 42,0 % av BNP 2005 och beräknas stiga till 42,4 % 2006, vilket innebär att den ligger under referensvärdet på 60 %. Ytterligare konsolidering krävs om Polen skall kunna pressa ned underskottet under referensvärdet på 3 % av BNP (exklusive effekterna av de obligatoriskt fonderade pensionssystemen) och uppfylla det medelfristiga målet i stabilitets-

och tillväxtpakten som i konvergensprogrammet i januari 2006 kvantifierats som ett konjunkturrensat underskott, exklusive engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder, på 1 % av BNP. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten de offentliga investeringarna i förhållande till BNP 2004 men inte 2005. I uppgifterna om underskott och skulder för Polen ingår de obligatoriskt fonderade pensionssystemen inom den offentliga sektorn. Detta slutar med nästa EDP-rapportering i april 2007. Utan det systemet beräknas underskottet ha varit 1,8 procentenheter högre 2004, 1,9 procentenheter högre 2005 och 2,0 procentenheter högre 2006. Dessutom skulle den offentliga sektorns skuldkvot ha varit 4 procentenheter högre 2004, 5,3 procentenheter högre 2005 och 6,9 procentenheter högre 2006.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen väntas Polen uppleva en minskning av utgifter relaterade till den åldrande befolkningen på 6,7 procentenheter av BNP under åren fram till 2050. Detta återspeglar delvis de pensionsreformer som landet redan har genomfört. Det är emellertid nödvändigt att iaktta fortsatt vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antas i prognoserna.

Mellan november 2004 till oktober 2006 deltog inte den polska zlotyn i ERM2 utan handlades inom ramen för ett system med rörlig växelkurs. Under den här perioden handlades zlotyn på mycket mer stabil nivå mot euron än i november 2004, oftast med en relativt hög grad av volatilitet. Samtidigt var skillnaden i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor relativt hög. Den minskade visserligen under referensperioden men var 0,8 procentenheter under den tremånadersperiod som slutade i oktober 2006. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg den reala växelkursen på den polska zlotyn i oktober 2006 nära de historiska genomsnitt som beräknades när euron infördes 1999 men något över, mätt i effektiva termer, de historiska genomsnitt som beräknas

från januari 1996. När det gäller den externa utvecklingen i övrigt har Polen stadigt under de senaste tio åren haft underskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen, och dessa underskott har periodvis varit ganska stora. Dessa underskott har minskat kraftigt sedan 2000 och var 1,4 % av BNP 2005. Inflöden från direktinvesteringar har kraftigt bidragit till att finansiera den kombinerade bytes- och betalningsbalansen under de senaste tio åren.

De långa räntorna låg på 5,2 % under referensperioden och låg således under referensvärdet på 6,2 % för räntekriteriet. Skillnaden mellan den långa räntan i Polen och räntorna på statsobligationer i euroområdet har överlag gått ned under de senaste åren.

För att uppnå en hög grad av hållbar konvergens är det viktigt för Polen att genomföra en hållbar och trovärdig konsolidering av de offentliga finanserna. Detta skulle också bidra till att dämpa den kraftiga växelkursvolatiliteten. Det är lika viktigt att fortsätta med omstruktureringen av ekonomin, accelerera privatiseringsprocessen (särskilt i kol- och energisektorerna) och att ytterligare stärka konkurrensen på produktmarknaderna. Dessutom är åtgärder för att förbättra funktionen av arbetsmarknaden och öka det låga arbetskraftsdeltagandet ytterst viktiga för god tillväxt och prisstabilitet. Så bör särskilt arbetsmarknadsreformer inriktas på att öka lönedifferentiering, minska skatteklar, hantera bristande överensstämmelser i yrkesutbildningar och bättre fördelning av sociala förmåner. Löneökningarna bör återspegla arbetsproduktivitetsökningar, arbetsmarknadsvillkor och utvecklingen i konkurrerande länder. Sådana åtgärder kommer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt främja konkurrenskraft och ökad sysselsättning.

Den polska lagstiftningen, särskilt lagen om Narodowy Bank Polski, uppfyller inte helt kraven på centralbankens oberoende och rättsliga integrering i Eurosystemet. Polen är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget.

3.8 SLOVAKIEN

Under referensperioden hade Slovakien en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 4,3 %, vilket är väl över det referensvärde på 2,8 % som fastställs i fördraget. Baserat på den senaste informationen väntas 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis öka måttligt under de kommande månaderna.

Sedan 1996 har konsumentprisinflationen i Slovakien i genomsnitt varit 7 % utan någon tydlig trend. 1998 övergavs systemet med att låta valutavärdet vara knuten till en valutakorg och därefter har inflationen utvecklats mot bakgrund av en penningpolitik inriktad på ett inflationsmål men som samtidigt beaktade växelkursens utveckling, framför allt mot euron. Inflationsutvecklingen har varit kraftigt påverkad av höjningar av administrativt fastställda priser till kostnadstäckningsnivå och förändringar i indirekta skatter. Under större delen av den granskade perioden bör inflationsutvecklingen ses mot bakgrund av stark real BNP-tillväxt. Dynamiska efterfrågeförhållanden i kombination med tidigare strukturreformer har börjat påverka arbetsmarknaden med snabb sysselsättningstillväxt och gradvis sjunkande arbetslöshet sedan 2004. Den årliga ökningstakten för ersättningen per anställd har varierat mycket över tiden men har legat konstant över tillväxttakten för arbetsproduktiviteten. Detta har lett till en relativt hög tillväxttakt för arbetsproduktiviteten. Ökningstakten för enhetsarbetskostnader avtog dock 2004 och 2005. När det gäller den senaste utvecklingen började HIKP-inflationen på årsbasis att stiga i oktober 2005 och ökade gradvis till runt 5,0 % vid halvårsskiftet 2006, för att sjunka till 3,1 % i oktober 2006.

De senaste inflationsprognoserna från större internationella institut ligger på mellan 2,2 % och 3,6 % för 2007 och mellan 2,4 % och 2,5 % för 2008. Uppåttriskerna för dessa prognoser hänger främst samman med den framtida utvecklingen av oljepriser och dess potentiella effekter på inhemska priser. Även om höjningarna av energipriser i sig bara förväntas resul-

tera i enstaka prischocker innebär effekterna av sådana prischocker i ett läge med en mycket starkt växande efterfrågan och i ett läge nära fullt kapacitetsutnyttjande risker av indirekta effekter och följd effekter som i sin tur skulle kunna slå igenom i en betydande och utdragen ökning av inflationen. Följaktligen kräver den framtida löneutvecklingen särskild uppmärksamhet. På lite längre sikt kommer processen för att "hinna i fatt" de tidigare EU-medlemsländerna i inkomstnivå även sannolikt att påverka inflationen eller den nominella växelkursen under de kommande åren, även om den exakta omfattningen av detta är svårbedömd.

Slovakien befinner sig för närvarande i en situation med ett alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Slovakien ett budgetunderskott på 3,1 % av BNP, dvs. strax över referensvärdet. En ökning till 3,4 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot i förhållande till BNP sjönk till 34,5 % av BNP 2005 och beräknas sjunka till 33,0 % 2006, vilket innebär att den fortfarande ligger långt under referensvärdet på 60 %. Ytterligare konsolidering krävs om Slovakien skall kunna uppfylla det medelfristiga målet i stabilitets- och tillväxtpakten som i konvergensprogrammet i december 2005 kvantifierats som ett konjunktursensat underskott, exklusive engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder, på 0,9 % av BNP. När det gäller andra faktorer i granskningen av de offentliga finanserna översteg underskotten 2004 och 2005 de offentliga investeringarnas andel av BNP.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen väntas Slovakien uppleva endast en måttlig ökning av utgifter relaterade till den åldrande befolkningen på 2,9 procentenheter av BNP under åren fram till 2050. Detta återspeglar delvis de pensionsreformer som landet redan har genomfört. Det är emellertid nödvändigt att iaktta vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antas i prognoserna.

Den slovakiska korunan har deltagit i ERM2 med verkan från den 28 november 2005, dvs. i mindre än två år före ECB:s prövning. Centralkursen i ERM2 för den slovakiska korunan sattes till 38,4550 koruna per euro, marknadskursen vid tidpunkten för anslutningen, och med ett normalt fluktuationsband på ± 15 %. Överenskommelsen om deltagande i ERM2 bygger på de slovakiska myndigheternas fasta åtagande i olika policyfrågor. Före anslutningen till ERM2 karaktäriserades korunans växelkursutveckling inledningsvis av en apprecierande trend. Under första kvartalet 2005 tappade korunan lite mark innan den åter hamnade i en period av fluktueringar utan någon tydlig trend. När korunan anslöts till ERM2 gick den inledningsvis upp med 1,8 % mot euron och handlades därefter oftast tydligt starkare än centralkursen på den positiva sidan om fluktuationsbandet. Under det andra kvartalet 2006 hamnade korunan tidvis under ganska kraftigt tryck, främst beroende på marknadens oro över den nya regeringens framtida finanspolitiska inriktningen men även en ökad riskovilja gentemot tillväxtekonomier med svaga ekonomiska fundamenta. För att stödja korunan och begränsa valutakursvolatilitet intervenerade Národná banka Slovenska kraftigt på valutamarknaderna. En uppjustering av bankens inflationsbedömningar ledde till en höjning av styrräntan. Korunan apprecierade och handlades den 31 oktober till en betydligt starkare kurs än centralkursen. Under referensperioden var volatiliteten i korunans växelkurs mot euron fortsatt relativt hög. Skillnaden i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor minskade till låga nivåer fram till april 2005 men ökade därefter till en spread på 1,6 procentenheter under den tremånadersperiod som slutade i oktober 2006. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg den slovakiska korunans växelkurs nära de historiska genomsnitt som beräknas från och med januari 1996 och sedan införandet av euron 1999. När det gäller den externa utvecklingen i övrigt har Slovakien rapporterat underskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen, och dessa underskott har mestadels varit stora. Efter att underskottet 2003 minskat till nära balans i de offentliga finanser har underskottet ökat stadigt för att hamna på

8,6 % av BNP 2005. Vad gäller finansieringar har nettoinflöden av direktinvesteringar bidragit starkt till att täcka det sammanlagda underskottet i bytes- och kapitalbalansen.

Den långa räntan uppgick i genomsnitt till 4,3 % under referensperioden, dvs. under referensvärdet på 6,2 % för räntekriteriet. Under 2006 vändes den nedåtriktade trenden för långräntorna i Slovakien och i dagsläget ligger långräntorna något över nivån i euroområdet.

För att uppnå en hög grad av hållbar konvergens kommer det att vara viktigt för Slovakien att genomföra lämpliga åtgärder för att strama åt finanspolitiken för att minska risken att efterfrågan ger upphov till ett inflationstryck och tryck på bytesbalansen. Dessutom behöver ytterligare strukturreformer genomföras. Det är särskilt viktigt att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt som karakteriseras av strukturella yrkesmässiga obalanser på arbetsmarknaden samt den låga rörligheten på arbetsmarknaden. Löneökningarna bör dessutom fortsätta att ligga i linje med ökningen av arbetsproduktiviteten och ta hänsyn till utvecklingen i konkurrentländerna. Det kommer också att vara viktigt att fortsätta avregleringen av ekonomin och att ytterligare öka konkurrensen på produktmarknaderna. Sådana åtgärder kommer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt främja konkurrenskraft och ökad sysselsättning.

Den slovakiska lagstiftningen, särskilt lagen om Národná banka Slovenska, uppfyller inte helt kraven på centralbankens oberoende och rättsliga integrering i Eurosystemet. Slovakien är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget.

3.9 SVERIGE

Under referensperioden hade Sverige en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 1,5 %, dvs. långt under det referensvärde

som föreskrivs av fördraget. Baserat på den senaste informationen väntas emellertid 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis stiga gradvis under de kommande månaderna.

Sett längre tillbaka har HIKP-inflationen i Sverige generellt varit låg men tidvis påverkats av tillfälliga faktorer. Inflationsutvecklingen på medellång sikt speglar en rad viktiga policybeslut, främst beslutet att ändra penningpolitikens inriktning mot huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet. Sedan 1993 har målet för penningpolitiken formulerats som ett uttryckligt inflationsmål, och detta mål kvantifieras sedan 1995 som en ökning på 2 % i konsumentprisindex (KPI) med ett toleransintervall om ± 1 procentenhet. Sedan 1998 har finanspolitiken dessutom generellt understött prisstabiliteten, och en ökad konkurrens på produktmarknaderna har också spelat en roll sedan slutet av 1990-talet. Mellan 1996 och 2000 låg både KPI- och HIKP-inflationen i Sverige ofta under 1 %, vilket främst speglade sänkta indirekta skatter och subventioner, avregleringseffekter och sjunkande bolåneräntor (vilket endast påverkade KPI). Mellan 2001 och 2003 låg inflationen mestadels över 2 % men har sedan 2004 i stort sett legat under 2 %, stött av återhållsamma löneökningar, hög arbetsproduktivitetsökning och låg ökningstakt i importpriserna. Inflationsutvecklingen bör ses mot bakgrund av en i genomsnitt mycket stark BNP-utveckling. Förhållandena på arbetsmarknaden var dock fortsatt relativt svaga vilket resulterade i måttliga löneökningar. I kombination med den starka arbetsproduktivitetsökningen har enhetsarbetskraftskostnaderna fortsatt vara svaga sedan 2002. När man ser på den senaste utvecklingen steg den årliga HIKP-inflationen under våren 2006 vilket återspeglade en ökning i de flesta delkomponenter. Sedan dess har den varit i stort sett stabil innan den gick ned till 1,2 % i oktober i linje med sjunkande energipriser.

De senaste inflationsprognoserna från större internationella institut ligger på mellan 2,0 % och 1,6 % för 2007 och mellan 1,8 % och 2,4 %

för 2008. Förväntningarna på en gradvis rörelse mot 2 % härrör främst från ökade kapacitetsbegränsningar och den väntade återhämtningen av sysselsättningen som kommer att hålla tillbaka arbetsproduktivitetsökningen. Ett visst tryck uppåt på lönerna kan också komma att utvecklas. Importpriserna väntas förbli svaga vilket återspeglar fortsatt internationellt konkurrenstryck och energipristrycket väntas minska 2007. Riskerna för inflation är i stort sett balanserade. Uppåtriskerna hänger huvudsakligen samman med ytterligare oljeprishöjningar, framtida pris- och löneutveckling mot bakgrund av snabb produktionsökning och en kraftig expansion av krediter och huspriser. Nedåtriskerna är relaterade till en möjlig avmattning i internationell efterfrågan, fortsatt hög arbetsproduktivitetsökning och svag efterfrågan på arbetskraft. På sikt pekar de fortfarande relativt höga prisnivåerna i Sverige på att ytterligare integrering av handeln och ökad konkurrens kan få en nedåteffekt på priserna.

Sverige befinner sig inte i en situation med alltför stort underskott. Under referensåret 2005 hade Sverige ett överskott i de offentliga finanserna på 3,0 % av BNP och uppfyllde därmed gott och väl referensvärdet. En minskning till ett överskott på 2,8 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot sjönk till 50,4 % av BNP 2005 och beräknas sjunka ytterligare 2006, till 46,7 % vilket innebär att den fortfarande ligger under referensvärdet på 60 %. Det medelfristiga mål som anges i stabilitets- och tillväxtpakten har i konvergensprogrammet i november 2005 kvantifierats som ett konjunkturrensat underskott, exklusive engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder, på 2 % av BNP. I uppgifterna om budgetsaldo och skulder för Sverige ingår de obligatoriskt fonderade pensionssystemen inom den offentliga sektorn. Detta slutar med nästa EDP-rapportering i april 2007. Utan det systemet beräknas att budgetsaldot skulle ha varit 1,0 procentenhet lägre under 2004 och 2005 och 1,1 procentenhet lägre under 2006 och att den offentliga sektorns skuldkvot skulle ha varit 0,6 högre 2004 och 2005 samt 0,7 procentenhet högre 2006.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen väntas Sverige uppleva endast en måttlig ökning av utgifter relaterade till den åldrande befolkningen på 2,2 procentenheter av BNP under åren fram till 2050. Detta återspeglar delvis de pensionsreformer som landet redan har genomfört. Det är emellertid nödvändigt att iaktta vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antas i prognoserna.

Den svenska kronan deltog inte i ERM2 mellan november 2004 och oktober 2006 utan handlades inom ramen för ett system med rörlig växelkurs. Under den granskade perioden utsattes kronan för deprecieringstryck fram till mitten av november 2005 för att sedan mestadels följa en apprecierande trend. Sammantaget handlades den svenska valutan på nästan konstant lägre nivå än den genomsnittliga nivån mot euron i november 2004. Under nästan hela den granskade perioden uppvisade kronans växelkurs mot euron en relativt hög grad av volatilitet. Skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor var obetydliga i början av referensperioden och därefter något negativa efter maj 2005. Både bilateralt mot euron och i effektiva termer låg den svenska kronans växelkurs nära de historiska genomsnitt som beräknas från och med januari 1996 och sedan införandet av euron 1999. När det gäller den externa utvecklingen har Sverige fortsatt att ha ett stort överskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen, som nådde en högsta nivå på 7,3 % av BNP 2003, och därefter har legat på hög nivå.

De långa räntorna låg i genomsnitt på 3,7 % under referensperioden och var därmed betydligt lägre än referensvärdet på 6,2 % för räntekriteriet. Skillnaden mellan den långa räntan i Sverige och obligationsräntorna i euroområdet har legat stabil på mycket låg nivå och var svagt negativ på runt -0,1 procentenhet under större delen av referensperioden.

Även om Sverige har uppnått en hög grad av hållbar konvergens är ett strikt implemente-

rande av finanspolitiken viktig. Denna strävar efter ett bibehållet överskott i de offentliga finanserna på i genomsnitt minst 2 % av BNP över en konjunkturcykel. Sverige har väl fungerande institutionella ramar på plats för både penning- och finanspolitiken. För att öka flexibiliteten i ekonomin krävs även inhemska åtgärder som syftar till att förbättra produkt- och arbetsmarknadernas funktionssätt. Samtidigt som strukturreformer gör ekonomin mer motståndskraftig mot chocker kommer sådana strukturreformer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt främja konkurrens och sysselsättning. Arbetsmarknadens parter måste bidra till dessa mål genom att se till att lönebildningen återspeglar ökningen i arbetsproduktiviteten, förhållandena på arbetsmarknaden och utvecklingen i konkurrerande länder.

Den svenska lagstiftningen, särskilt lagen om Sveriges riksbank, uppfyller inte helt kraven på centralbankens oberoende och rättsliga integration i Eurosystemet. Sverige är en medlemsstat med undantag och måste därför uppfylla alla anpassningskrav enligt artikel 109 i fördraget. ECB konstaterar att Sverige sedan den 1 juni 1998 har haft en skyldighet enligt fördraget att anpassa den nationella lagstiftningen för integration i Eurosystemet att åstadkomma detta och att de svenska myndigheterna inte har vidtagit några lagstiftningsåtgärder under de senaste åren för att rätta till de oförenligheter som beskrivits här och i tidigare rapporter.

UR KAPITEL I

9 SVERIGE

9.1 PRISUTVECKLING

Över referensperioden från november 2005 till oktober 2006 var den genomsnittliga HIKP-inflationen över tolv månader i Sverige 1,5 %, dvs. väl under referensvärdet 2,8 % för prisstabilitetskriteriet (se tabell 1). Baserat på den senaste informationen väntas emellertid 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis stiga gradvis under de kommande månaderna.

I ett längre tillbakablickande perspektiv har HIKP-inflationen i Sverige generellt sett varit låg, men ibland påverkats av tillfälliga faktorer (se diagram 1). Mellan 1996 och 2000 var både KPI, som är målvariabeln för penningpolitiken i Sverige, och HIKP-inflationen i Sverige ofta under 1 % vilket återspeglar bland annat sänkta indirekta skatter och subventioner, avreglerings-effekter och sjunkande bolåneräntor (påverkar bara KPI). Mellan 2001 och 2003 var inflationen i allmänhet över 2 %, men vid några tillfällen steg den till över 3 %, huvudsakligen på grund av toppar i elpriserna. För större delen av perioden sedan 2004 har inflationen i Sverige legat under 2 %, stödd av måttliga löneökningar, hög arbetskraftsproduktivitetsökning och låg ökningstakt i importpriserna.

Den medelfristiga inflationsutvecklingen i Sverige speglar en rad viktiga policybeslut, främst beslutet att ändra penningpolitikens inriktning mot huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet. Sedan 1993 har målet för penningpolitiken formulerats som ett uttryckligt inflationsmål, kvantifierat sedan 1995 som en ökning på 2 % i KPI med ett toleransintervall om ± 1 procentenhet.¹ Den nya riksbankslagen, som trädde i kraft 1999, bekräftade att prisstabilitet är huvudmålet för penningpolitiken. Finanspolitiken har generellt understött prisstabilitet sedan 1998 och dessutom har större konkurrens på produktmarknaden spelat en viktig roll.

Inflationsutvecklingen under perioden 1996-2005 bör ses mot bakgrund av mycket robust BNP-tillväxt. Speciellt under åren 1998-2000

och 2004-2005 var produktionsökningen hög, för det mesta på 4 % (se tabell 2). Mellan 1998 och 2000 var privat konsumtion och investeringar de främsta tillväxt drivande faktorerna, medan nettoexport och nettoinvesteringar bidrog betydligt 2004 och 2005. Arbetslösheten föll relativt kraftigt fram till 2001. Sedan har den dock ökat igen, till 7,5 % 2005, trots den förbättrade ekonomiska aktiviteten. Den svaga arbetsmarknaden bidrog till att löneökningarna förblev måttliga. Kombinerat med den starka ökningen i arbetsproduktivitet, har detta lett till en måttlig ökning av enhetsarbetskostnaderna, i allmänhet på omkring 1 % eller under, utom under 2000 och 2001. Dessutom har prisstabiliteten haft stöd av importpriserna utom under åren 2000-2001 och 2005 då de steg på grund av växelkursutvecklingen respektive oljepriserna. Det allmänna mönstret med måttligt pristryck framgår tydligt även från andra relevanta prisindex, som HIKP exklusive obearbetade livsmedel och energi (se tabell 2).

När man ser på den senaste utvecklingen steg den årliga HIKP-inflationen under våren 2006 vilket återspeglade en ökning i de flesta delkomponenterna. Sedan dess har den varit i stort sett stabil innan den gick ned till 1,2 % i oktober. Energi har varit det största bidraget till inflationen under perioden (se tabell 3a). Måttligt lönestryck, stark arbetsproduktivitetsökning och effekterna av stark internationell konkurrens fortsätter att dämpa inflationen i Sverige. Andelen administrativt fastställda priser i HIKP-korgen var 13 % 2006. De aktuella utsikterna för inflationen ska ses mot en bakgrund av dynamiska ekonomiska förhållanden. Under andra kvartalet 2006 ökade BNP med en årlig takt på 5,1 %, den snabbaste ökningstakten sedan 2000. Produktionsökningen har stimulerats av internationell efterfrågan, expansiva finanspolitiska åtgärder och låga räntor. Detta har också lett till historiskt höga nivåer av kredit-

¹ Med hänsyn till vikten av tillfälliga faktorer som kanske inte har varaktig effekt på inflationen eller inflationsprocessen har Sveriges riksbank, sedan 1999, baserat sina penningpolitiska beslut på mått på underliggande inflation, som UNDEX, som definieras som KPI exklusive räntekostnader och de direkta effekterna av ändrade indirekta skatter och subventioner.

och penningmängdsökning, såväl som huspriser på rekordnivå.

De senaste inflationsprognoserna från större internationella institut ligger på mellan 1,6 % till 2,1 % för 2007 och från 1,8 % till 2,0 % för 2008 (se tabell 3b). Förväntningarna om en gradvis rörelse mot 2 % härrör främst från ökade kapacitetsbegränsningar och den väntade återhämtningen av sysselsättningen som kommer att hålla tillbaka arbetsproduktivitetsökningen. Ett visst tryck uppåt på lönerna kan också komma att utvecklas även om det för närvarande inte finns några bevis för det. Endast byggsektorn redovisar en viss brist på arbetskraft. Importpriserna väntas förbli svaga vilket återspeglar fortsatt internationellt konkurrenstryck medan energipristrycket väntas minska 2007. Riskerna för inflation är i stort sett balanserade. Uppåt riskerna sammanhänger huvudsakligen med ytterligare oljeprishöjningar, och framtida pris- och löneutveckling mot bakgrund av snabb produktionsökning och kraftig expansion av krediter och huspriser. Nedåt riskerna är relaterade till en möjlig avmattning i internationell efterfrågan, fortsatt hög arbetsproduktivitetsökning och svag efterfrågan på arbetskraft. Jämfört med genomsnittet för priserna i euroområdet är prisnivåerna i Sverige relativt höga (se tabell 2), vilket på sikt pekar på att ytterligare integrering av handeln och ökad konkurrens kan ge en nedåtteffekt på priserna.

Att uppehålla ett läge som främjar hållbar prisstabilitet i Sverige kommer att bero på en lämplig finanspolitik på medellång sikt. Dessutom är det mycket viktigt att stärka inhemska åtgärder för att öka konkurrensen på produktmarknaderna, med tanke på de förhållandevis höga prisnivåerna i Sverige. Skatte- och bidragssystemen kan också ses över för att stärka incitamenten att bidra till arbetskraftsutbudet och arbetsmarknadens funktionssätt. Sådana strukturreformer kommer, i kombination med en lämplig penningpolitik, att bidra till att skapa goda förhållanden för prisstabilitet samt främja konkurrenskraft och sysselsättning. Arbetsmarknadens parter måste bidra till dessa

mål genom att se till att lönebildningen återspeglar ökningen i arbetsproduktiviteten, förhållandena på arbetsmarknaden och utvecklingen i konkurrerande länder.

9.2 UTVECKLINGEN AV OFFENTLIGA FINANSER

Referensåret 2005 hade Sverige ett överskott i de offentliga finanserna på 3,0 % av BNP, alltså uppfylldes referensvärdet på 3 % väl. Den offentliga skuldkvoten uppgick till 50,4 % av BNP dvs. under referensvärdet på 60 % (se tabell 4). Jämfört med året före ökade budgetöverskottet med 1,2 procentenheter och skuldkvoten minskade med 0,1 procentenhet. Europeiska kommissionen beräknar att överskottets andel minskar till 2,8 % av BNP och den offentliga sektorns skuldkvot beräknas minska till 46,7 % 2006. Sverige befinner sig inte i en situation med alltför stort underskott. I linje med Eurostats beslut den 2 maj 2004 ingår de obligatoriskt fonderade pensionssystemen inom offentlig sektor i uppgifterna om underskott och skulder för Sverige. Detta slutar med nästa EDP-rapportering i april 2007. Utan det systemet beräknas underskottet ha varit 1,0 procentenhet lägre 2004 och 2005 och 1,1 procentenhet lägre 2006. Dessutom skulle den offentliga sektorns skuldkvot ha varit 0,6 procentenhet högre 2004 och 2005 och 0,7 procentenhet högre 2006.

Mellan 1996 och 2005 minskade den offentliga sektorns skuldkvot i förhållande till BNP kumulativt med 22,6 procentenheter (se diagram 2a och tabell 5). Den minskade stadigt mellan 1996 och 2005 med bara ett avbrott, 2001. Bland de faktorer som ligger bakom utvecklingen av skuldkvoten har det primära saldot visat ett överskott sedan 1996, vilket mer än väl har uppvägt den oftast ofördelaktiga skillnaden mellan tillväxten och räntenivån från 1996 till 2002 (se diagram 2b). År 2000 nådde det primära överskottet en topp på 9,0 % av BNP, för att sedan falla till 2,1 % av BNP 2003 innan det ökade till 4,6 % av BNP 2005. Påtagliga underskott/skuldanpassningar 2001, 2004 och 2005 (se tabell 6) vilket huvud-

sakligen återspeglade statens köp av finansiella tillgångar. Andelen skuld med kort löptid har i stort sett varit konstant de senaste åren, på omkring 25 %, vilket är relativt högt (se tabell 5). Även om man beaktar skuldkvotens nivå är budgetsaldot därför relativt känsligt för ränteändringar. Andelen skuld i utländsk valuta var fortfarande påtaglig under 2005, men med tanke på den totala skuldnivån är budgetsaldot relativt okänsligt för förändringar i växelkurserna.

Budgetsaldot förbättrades kraftigt mellan 1996 och 2000 och vände till ett överskott på 5,0 % av BNP (se tabell 7 och diagram 3a). Därefter minskade överskottet kraftigt till strax under noll 2002. Därefter noterades åter ökande överskott. Försämringen av budgetsaldot från 2000 till 2002 återspeglar huvudsakligen icke konjunkturberoende faktorer, som en inkomstskattereform och en expansiv offentlig utgiftspolitik samt effekterna av konjunkturedgången. Som framgår närmare av diagram 3b uppskattar Europeiska kommissionen att konjunkturberoende faktorer bidragit positivt till budgetsaldot mellan 1997 till 2000 och negativt mellan 2001 och 2003, så att den totala effekten var i stort sett neutral. Icke konjunkturberoende faktorer hade sammantaget en positiv effekt på budgetsaldot. Icke konjunkturberoende förändringar kan återspegla antingen en varaktig strukturförändring eller effekter av tillfälliga åtgärder. Tillgängliga uppgifter tyder på att tillfälliga faktorer som likvidationen av skatteperiodiseringsfonder, hade en positiv kumulativ effekt på de offentliga finanserna på omkring 1 % av BNP 2004 och 2005.

När det gäller utvecklingen av andra budgetindikatorer framgår det av diagram 4 och tabell 7 att den offentliga sektorns totala utgifter minskade snabbt mellan 1996 och 2001. Det främsta bidraget till minskningen kom från räntebetalningar (3,2 procentenheter) och sociala förmåner andra än in natura (2,3 procentenheter). De två åren efter 2001 ökade de totala utgifterna igen, innan de sjönk gradvis 2004 och 2005. Detta mönster omfattar de flesta utgiftskategorierna. Sammantaget var utgifts-

kvoten 8,7 procentenheter lägre 2005 än 1996. Utgiftskvoten är hög jämfört med andra länder med liknande inkomstnivå per capita. De offentliga inkomsterna, i förhållande till BNP, förändrades endast måttligt mellan 1996 och 2005. Efter en topp på 62,2 % av BNP 1998 minskade inkomsterna till 57,3 % 2002 och ökade därefter till 59,0 % 2005.

Enligt Sveriges finanspolitiska strategi på medellång sikt, som redovisades i den senaste uppdateringen av konvergensprogrammet för 2005-2008 från november 2005, presenterad före Europeiska kommissionens prognos i tabell 4, kommer den offentliga sektorns budgetsaldo fortsatt att visa ett överskott de kommande åren. Den nya regeringen planerar att implementera samma penningpolitiska strategi som den förra, dvs. inriktad på ett överskott på 2 % av BNP över konjunkturcykeln. Både totala inkomster och totala utgifter beräknas sjunka som andel av BNP beroende på en inkomstskattereform och utgiftsminskningar. Det finns för närvarande inga uppgifter om mera omfattande åtgärder med en tillfällig effekt 2006. För 2007 tyder ny information på att regeringen planerar en måttlig minskning av överskottskvoten även om överskottet fortfarande väntas överstiga 2 % av BNP. Det medelfristiga mål som anges i stabilitets- och tillväxtpakten har i konvergensprogrammet kvantifierats som ett konjunkturrensat överskott, exklusive engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder, på 2 % av BNP.

Om både det totala och det primära budgetsaldot hålls på 2006 års nivåer skulle skuldkvoten minska ytterligare framöver.

Som framgår av tabell 8, förväntas dessutom andelen äldre i befolkningen öka markant från omkring 2010 och framåt. Enligt de senaste prognoserna från EU-kommittén för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen² väntas Sverige uppleva endast en måttlig ökning av utgifter relaterade till den åldrande befolkning-

2 "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pension, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)", Kommittén för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen.

gen, på 2,2 procentenheter av BNP, under åren fram till 2050. Detta återspeglar delvis de pensionsreformer som landet redan har genomfört. Det är emellertid nödvändigt att iaktta fortsatt vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antas i prognoserna.

9.3 VÄXELKURSENTVECKLINGEN

Den svenska kronan deltog inte i ERM2 mellan november 2004 och oktober 2006 men handlades inom ramen för ett system med rörlig växelkurs (se tabell 9a). Under den perioden utsattes kronan för deprecieringstryck fram till mitten av november 2005 för att sedan mestadels följa en apprecierande trend. Sammantaget handlades den svenska valutan på nästan konstant lägre nivåer än den genomsnittliga nivån mot euron i november 2004 (9 kronor per euro, normaliserat till 100 i diagram 5). Den största avvikelsen uppåt från detta riktmärke, baserat på dagens glidande medelvärde av dagliga noteringar, var 0,8 % medan den största avvikelsen nedåt var 6,6 % (se tabellerna 5 och 9a).

Om man ser på utvecklingen mer detaljerat föll SEK/EUR till 9,6 i mitten av november 2005 efter en inledande uppgång till SEK/EUR 8,9 i slutet av november 2004. Marknadens förväntningar på ökande ränteskillnader till fördel för tillgångar i euroområdet och avmattning av ekonomisk tillväxt var antagligen skäl till kronförsvagningen. Från mitten av november 2005 var Sveriges starka utlandsställning och goda tillväxtutsikter i förhållande till euroområdet faktorer som vände kronans utveckling och kronan handlades på 9,21 SEK/EUR i slutet av oktober 2006.

Under den granskade perioden visade den svenska kronans växelkurs mot euro en relativt hög grad av volatilitet, mätt i standardavvikelser på årsbasis av de dagliga procentuella förändringarna (se tabell 9b). Samtidigt var skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders

Euribor obetydliga i början av den granskade perioden och därefter något negativa efter maj 2005 och föll till -0,5 procentenheter under tremånadersperioden som slutade i oktober 2006.

Sett i ett längre perspektiv låg den svenska kronans växelkurs i oktober 2006, både bilateralt gentemot euron och i effektiva termer, nära de historiska genomsnittliga värden som beräknats från januari 1996 och sedan euron infördes 1999 (se tabell 10). När det gäller den externa utvecklingen sedan 1996 har Sverige fortsatt att ha ett stort överskott i den kombinerade bytes- och kapitalbalansen, som nådde en högsta nivå på 7,3 % av BNP 2003, och som därefter har legat kvar på en hög nivå på 6,3 % av BNP 2005. Ur ett finansieringsperspektiv har direkta investeringar registrerat ett nettoutflöde de senaste tre åren. Landets samlade nettoställning mot utlandet har konsekvent varit negativ. Nettoskulderna minskade dock kontinuerligt från 40,4 % till 19,0 % av BNP under perioden 1997-2004 innan de ökade igen till 23,3 % av BNP 2005 (se tabell 11).

Det kan erinras om att Sverige är en liten, öppen ekonomi där exporten och importen av varor och tjänster som andel av BNP uppgick till 48,9 % respektive 41,2 %. Samma år uppgick exporten av varor till euroområdet och EU som en andel av den totala exporten till 40,4 % respektive 58,4 %. Motsvarande siffror för importen i procent av den totala importen var 48,8 % respektive 70,3 %.

9.4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

Under referensperioden från november 2005 till oktober 2006 låg den långa räntan i Sverige på i genomsnitt 3,7 % och understeg alltså referensvärdet för räntekriteriet på 6,2 % (se tabell 12).

Från 1996 till början av 1999 följde de långa räntorna i Sverige en nedåtgående trend (se diagram 6a). Därefter började de stiga, vilket återspeglade inflytandet från stigande interna-

tionella räntor samt en gradvis förbättring av de ekonomiska utsikterna i Sverige. Från början av 2000 till september 2005 följde de långa räntorna en allmänt nedåtgående trend, men steg sedan emellanåt på grund av stigande inflationstryck. Under perioden sänkte Sveriges riksbank sin styrränta med totalt 250 punkter från 4 % till 1,5 %. Sedan september 2005 har de långa räntorna i Sverige stigit, huvudsakligen på grund av högre räntor globalt. Sveriges riksbank, som följer en politik inriktad på inflationsbegränsning, höjde reporäntan med 125 punkter till 2,75 % i oktober 2006. Mellan början av 2001 och början av 2003 ökade spreaden gradvis mellan de långa räntorna i Sverige och i euroområdet, vilket återspeglade att de långa räntorna i euroområdet föll mer än i Sverige (se diagram 6b). Därefter pendlade spreaden runt 0,5 procentenheter fram till slutet av 2003. Denna utveckling sammanföll med den ökande skillnaden i inflation mellan Sverige och euroområdet under loppet av 2001. Den växande ränteskillnaden sattes dessutom i samband med den svenska kronans försvagning mot euron. Skillnaderna i de långa räntorna minskade från början av 2004 till mitten av 2005 och har legat still sedan dess. I oktober 2006 var den omkring -0,2 procentenhet. Den minskade skillnaden i de långa räntorna stöddes av Sveriges goda finansiella läge och den negativa skillnaden i inflation mot euroområdet.

TABELLER OCH DIAGRAM

SVERIGE

I PRISUTVECKLINGEN

Tabell 1: HIKP-inflation	60
Diagram 1: Prisutveckling	60
Tabell 2: Inflationsmått och relaterade indikatorer	60
Tabell 3: De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen	
(a) De senaste trenderna i HIKP	
(b) Inflationsprognoser	61

2 UTVECKLINGEN AV OFFENTLIGA FINANSER

Tabell 4: Offentliga sektorns finansiella ställning	62
Diagram 2: Offentliga sektorns bruttoskuld	
(a) Nivåer	
(b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer	62
Tabell 5: Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken	62
Diagram 3: Offentliga sektorns överskott (+) och underskott (-)	
(a) Nivåer	
(b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer	63
Tabell 6: Offentliga sektorns underskott	63
Diagram 4: Offentliga sektorns utgifter och inkomster	64
Tabell 7: Offentliga sektorns budgetsaldo	64
Tabell 8: Prognoser för äldrekvoten	65

3 VÄXELKURSUTVECKLINGEN

Tabell 9: (a) Växelkursstabilitet	
(b) Nyckelindikatorer på växelkurstryck för den svenska kronan	66
Diagram 5: Svenska kronan: Växelkurs gentemot euron	66
Tabell 10: Svenska kronan: Real växelkursutveckling	67
Tabell 11: Extern utveckling	67

4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

Tabell 12: Lång ränta	68
Diagram 6: (a) Lång ränta	
(b) Lång ränta och HIKP inflation – skillnader i förhållande till euroområdet	68

I PRISUTVECKLING

Tabell 1 HIKP-inflation

(årliga procentuella förändringar)

	2006				nov 2005
	jul	aug	sep	okt	till okt 2006
HIKP-inflation	1,8	1,6	1,2	1,2	1,5
Referensvärde ¹⁾					2,8
Euroområdet ²⁾	2,4	2,3	1,7	1,6	2,2

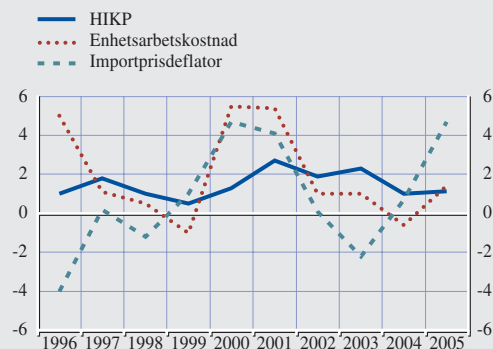
Källa: Europeiska kommissionen (Eurostat).

1) Beräkningar för perioden november 2005 till oktober 2006 är baserade på det ovägda aritmetiska medelvärdet av de årliga procentuella förändringarna i HIKP i Polen, Finland och Sverige, plus 1,5 procentenheter.

2) Uppgifter för euroområdet anges endast i informationssyfte.

Diagram 1 Prisutveckling

(årliga procentuella förändringar)

Källa: Europeiska kommissionen (Eurostat).

Tabell 2 Inflationsmått och relaterade indikatorer

(årliga procentuella förändringar; om inget annat anges)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Inflationsmått										
Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)	1,0	1,8	1,0	0,5	1,3	2,7	1,9	2,3	1,0	0,8
HIKP exkl. obearbetade livsmedel och energi	1,0	1,6	1,1	0,5	0,7	1,9	1,7	1,3	0,8	0,2
KPI	0,5	0,7	-0,3	0,5	0,9	2,4	2,2	1,9	0,4	0,5
KPI exkl. nettoförändringar i indirekta skatter	0,1	-1,5	-1,9	-1,1	2,1	2,7	2,2	1,5	0,1	0,1
Privatkonsumtionsdeflator	1,0	1,6	0,6	1,4	1,2	2,1	1,7	1,8	1,3	1,0
BNP-deflator	1,0	1,7	0,6	0,9	1,4	2,1	1,6	2,0	0,8	1,1
Producentpriser ¹⁾	1,7	1,0	-1,5	-1,0	3,5	2,5	2,2	2,6	2,0	3,8
Relaterade indikatorer										
Real BNP-tillväxt	1,3	2,3	3,7	4,5	4,3	1,1	2,0	1,7	3,7	2,7
BNP per capita i köpkraftsstandard (PPS) ²⁾ (euroområde = 100)	105,9	105,3	104,4	107,9	109,2	106,2	105,6	107,8	110,0	107,7
Jämförbara prisnivåer (euroområde = 100)	126,9	128,3	125,3	123,3	126,8	116,7	119,8	120,5	117,9	117,8
Produktionsgap ³⁾	-2,4	-2,1	-1,1	0,5	1,9	0,1	-0,6	-1,5	-0,6	-0,5
Arbetslöshet (%) ⁴⁾	9,6	9,9	8,2	6,7	5,6	4,9	4,9	5,6	6,3	7,5
Enhetsarbetskostnader, hela ekonomin	5,0	1,1	0,5	-1,0	5,5	5,4	1,0	1,0	-0,6	1,4
Ersättning per anställd, hela ekonomin	7,3	4,8	2,6	1,3	7,5	4,5	2,9	3,0	3,7	3,8
Arbetsproduktiviteten, hela ekonomin	2,2	3,7	2,1	2,4	1,9	-0,8	1,8	2,0	4,3	2,4
Importprisdeflator	-4,0	0,2	-1,2	1,0	4,7	4,1	0,1	-2,2	0,7	4,7
Nominell effektiv växelkurs ⁵⁾	9,5	-4,1	-1,3	-2,1	-1,2	-8,6	2,2	6,5	2,1	-2,2
Penningmängd (M3) ⁶⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bankutlåning ⁶⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktiekurser (Svenska OMX-indexet) ⁶⁾	38,9	27,8	16,9	71,0	-11,9	-19,8	-41,7	29,0	16,6	29,4
Huspriser	0,8	6,6	9,5	9,4	11,2	7,9	6,3	6,6	9,3	9,0

Källor: Europeiska kommissionen (Eurostat), nationella uppgifter (KPI, huspriser, KPI exkl. nettoförändringar i indirekta skatter) och Europeiska kommissionen (produktionsgap).

1) Industri totalt exkl. byggnadsverksamhet, inhemsk försäljning.

2) PPS (purchasing power standards), köpkraftsstandard.

3) Andel av potentiell BNP, (%). Ett plustecken (minustecken) anger att faktisk BNP är högre (lägre) än potentiell BNP.

4) Definition enligt Internationella arbetsorganisationens (ILO) riktlinjer.

5) Plustecken (minustecken) anger en appreciering (depreciering).

6) Årlig procentuell förändring vid slutet av perioden enligt ECB:s definition.

Tabell 3 De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen

(årliga procentuella förändringar)

(a) De senaste trenderna i HIKP

	jun	jul	2006 aug	sep	okt
HIKP					
Årlig procentuell förändring	1,9	1,8	1,6	1,2	1,2
Ändring i genomsnittet för de senaste 3 månaderna jämfört med föregående 3 månader, årstakt, säsongrensats	3,1	2,6	2,3	1,2	0,5
Ändring i genomsnittet för de senaste 6 månaderna jämfört med föregående 6 månader, årstakt, säsongrensats	1,3	1,6	1,8	1,9	1,8

Källor: Europeiska kommissionen (Eurostat) och ECB:s beräkningar.

(b) Inflationsprognoser

	2007	2008
HIKP, Europeiska kommissionen (hösten 2006)	1,6	1,8
KPI, OECD (juni 2006)	2,1	.
KPI, IMF (september 2006)	1,8	2,0
KPI, Consensus Economics (september 2006)	2,0	.

Källor: Europeiska kommissionen, OECD, IMF och Consensus Economics.

2 UTVECKLINGEN AV DE OFFENTLIGA FINANSERNA

Tabell 4 Offentliga sektorns finansiella ställning

(procent av BNP)	2004	2005	2006 ¹⁾
Offentliga sektorns överskott (+)/underskott (-)	1,8	3,0	2,8
<i>Referensvärde</i>	-3,0	-3,0	-3,0
Överskott/underskott, exkl. offentliga sektorns investeringsutgifter netto ²⁾	4,8	6,0	5,8
Offentliga sektorns bruttoskuld	50,5	50,4	46,7
<i>Referensvärde</i>	60,0	60,0	60,0

Källor: Europeiska kommissionen och ECB:s beräkningar.

Anm.: Effekterna av pensionsreformer på den offentliga sektorns underskott/överskott och skuld visas i tabell 3 i bilagan "Statistisk metod för konvergensindikatorer" (ej översatt).

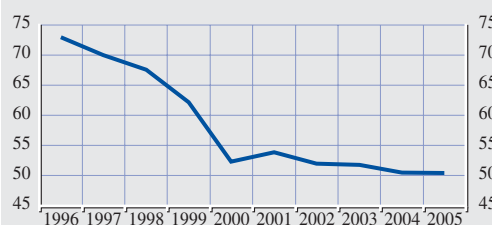
1) Europeiska kommissionens prognoser.

2) Plustecken (minustecken) anger att det offentliga underskottet är lägre (högre) än investeringsutgifterna.

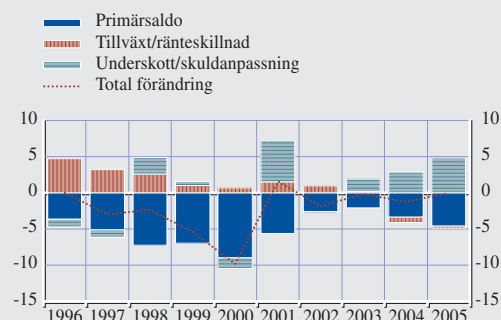
Diagram 2 Offentliga sektorns bruttoskuld

(procent av BNP)

(a) Nivåer

(b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer

Källor: Europeiska kommissionen och ECB.

Anm.: Effekterna av pensionsreformer på den offentliga sektorns underskott/överskott och skuld visas i tabell 3 i bilagan "Statistisk metod för konvergensindikatorer" (ej översatt). I diagram 2(b) anger negativa värden ett bidrag från respektive faktor till en minskning av skuldkvoten, medan positiva värden anger ett bidrag till en ökning.

Tabell 5 Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total skuld (procent av BNP)	73,0	70,0	67,6	62,2	52,3	53,8	52,0	51,8	50,5	50,4
Valutasammansättning (procent av total)										
Inhemsk valuta	75,2	74,5	74,9	77,6	79,3	82,1	83,9	87,2	88,8	88,9
Utländska valutor	24,8	25,5	25,1	22,4	20,7	17,9	16,1	12,8	11,2	11,1
Euro ¹⁾
Övriga utländska valutor
Inhemskt ägarskap (procent av total)	58,5	57,8	57,6	62,3	67,6	64,4	66,5	70,3	73,0	70,2
Genomsnittlig löptid (i år)
Löptidsfördelning²⁾ (procent av total)										
Kortfristig (upp till och med 1 år)	23,2	20,3	21,2	19,7	22,9	24,2	23,4	23,6	19,4	25,7
Medel- och långfristig (över 1 år)	76,8	79,7	78,8	80,3	77,1	75,8	76,6	76,4	80,6	74,3

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

Anm.: Uppgifter vid årets slut. Skillnader mellan totaler och summorna av komponenterna beror på avrundning. Effekterna av pensionsreformer på offentliga underskott/överskott och skuld visas i tabell 3 i bilagan "Statistisk metod för konvergensindikatorer" (ej översatt).

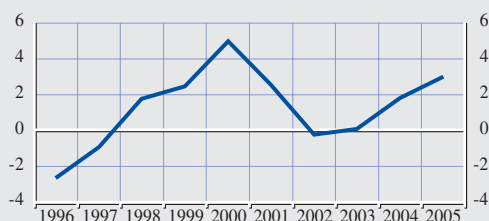
1) Omfattar skuld denominerad i euro och, före 1999, i ECU eller i någon av valutorna i de medlemsländer som har infört euron.

2) Ursprunglig löptid.

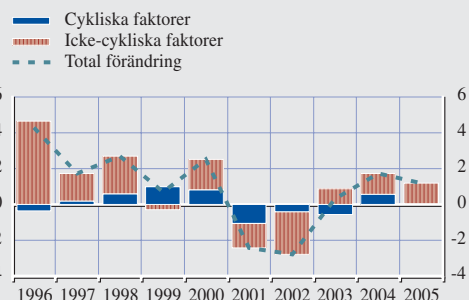
Diagram 3 Offentliga sektorns överskott (+) och underskott (-)

(procent av BNP)

(a) Nivåer

(b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer

Källor: Europeiska kommissionen och ECB:s beräkningar.

Anm.: Effekterna av pensionsreformer på offentliga underskott/överskott och skuld visas i tabell 3 i bilagan "Statistisk metod för konvergensindikatorer" (ej översatt). I diagram 3 (b) anger negativa värden ett bidrag till en ökning av underskottet, medan positiva värden anger ett bidrag till deras minskning.

Tabell 6 Offentliga sektorns underskott

(procent av BNP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Förändring i den offentliga sektorns skuld	1,6	-0,1	0,5	-1,9	-6,5	3,2	0,0	1,7	1,0	1,8
Offentliga sektorns överskott (+) och underskott (-)	-2,7	-0,9	1,8	2,5	5,0	2,6	-0,2	0,1	1,8	3,0
Underskott/skuldanpassning	-1,0	-1,0	2,3	0,6	-1,5	5,7	-0,2	1,7	2,8	4,8
Förvärv (+)/ försäljning (-) av finansiella tillgångar	-0,7	0,2	1,8	0,0	-1,8	7,2	2,5	3,0	3,2	2,9
Sedlar, mynt och inlåning	-1,6	-0,3	-0,1	0,9	-0,2	0,5	-0,2	-0,2	0,2	0,2
Lån och andra värdepapper än aktier	0,6	1,0	0,7	-0,8	-1,7	-2,7	0,4	1,1	1,6	2,7
Aktier och andelar	-0,1	-0,9	1,0	-0,1	0,2	8,7	2,3	2,0	1,4	-0,1
Privatiseringar
Kapitaltillskott
Övrigt
Övriga finansiella tillgångar	0,4	0,4	0,2	0,0	-0,1	0,7	0,0	0,0	-0,1	0,1
Värdetförändringar av offentliga sektorns skuld	0,5	-1,1	1,1	1,4	0,1	0,1	-1,1	-0,5	-0,4	0,7
Innehav av utländsk valuta, vinster (-)/ förluster (+)
Andra värderingseffekter ¹⁾
Andra förändringar av den offentliga sektorns skuld²⁾	-0,8	-0,2	-0,6	-0,8	0,2	-1,5	-1,6	-0,8	0,0	1,2

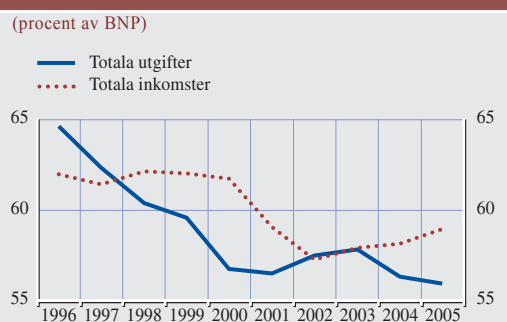
Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

Anm.: Skillnader mellan totaler och summorna av komponenterna beror på avrundning. Effekterna av pensionsreformer på offentliga underskott/överskott och skuld visas i tabell 3 i bilagan "Statistisk metod för konvergensindikatorer" (ej översatt).

1) Inbegriper skillnader mellan nominellt värde och marknadsvärde på offentliga sektorns skuld vid utgivning.

2) Transaktioner i andra kortfristiga skulder (offentliga sektorns skulder) och omklassificeringar av sektorer samt statistiska avvikelser. Denna post kan även omfatta vissa fall av övertagande av skulder.

Diagram 4 Offentliga sektorns utgifter och inkomster

Källa: ECBS.

Tabell 7 Offentliga sektorns budgetsaldo

(procent av BNP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totala inkomster	62,0	61,4	62,2	62,0	61,7	59,1	57,3	57,9	58,1	59,0
Löpande inkomster	61,8	61,2	62,0	61,9	61,6	58,9	57,1	57,7	58,0	58,8
Direkta skatter	20,9	21,3	21,2	22,0	22,2	19,8	17,8	18,6	19,4	19,9
Indirekta skatter	15,9	16,1	17,0	18,2	16,3	16,4	16,8	17,0	16,9	17,0
Socialförsäkringsavgifter	14,6	14,4	14,4	13,1	15,0	15,3	15,3	15,0	14,6	14,7
Andra löpande inkomster	10,4	9,4	9,3	8,6	8,1	7,4	7,1	7,2	7,1	7,2
Kapitalinkomster	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
Totala utgifter	64,6	62,4	60,4	59,6	56,7	56,5	57,5	57,8	56,3	55,9
Löpande utgifter	61,1	58,7	58,0	56,2	53,8	53,4	54,1	54,6	53,2	52,8
Löner och kollektiva avgifter	17,0	16,6	16,1	15,7	15,6	15,9	16,1	16,5	16,3	16,1
Sociala förmåner andra än i natura	19,5	18,8	18,5	18,0	17,3	17,2	17,3	18,1	17,8	17,4
Faktiska räntebetalningar	6,3	6,1	5,5	4,5	4,0	3,1	2,8	2,0	1,6	1,6
Av vilka: effekter av räntesvappar och terminkontrakt	-0,1	-0,1	0,1	-0,1	0,0	0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Andra löpande utgifter	18,2	17,2	17,9	18,0	16,9	17,2	17,8	18,0	17,5	17,7
Kapitalutgifter	3,6	3,7	2,4	3,4	2,9	3,1	3,4	3,2	3,1	3,2
Överskott (+)/underskott (-)	-2,7	-0,9	1,8	2,5	5,0	2,6	-0,2	0,1	1,8	3,0
Primärsaldo	3,7	5,2	7,3	7,0	9,0	5,7	2,6	2,1	3,4	4,6
Överskott/underskott, exkl. offentliga investeringsutgifter	0,9	2,2	4,9	5,6	7,9	5,6	3,0	3,1	4,8	6,0

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

Anm.: Skillnader mellan totaler och summan av deras komponenter beror på avrundning. Faktiska räntebetalningar rapporterade enligt förfarandet vid alltför stora underskott. Posten "effekt av räntesvappar och terminkontrakt" motsvarar skillnaden mellan ränta (eller underskott/överskott) enligt definitionen i förfarandet vid alltför stora underskott och ENS 95. Se Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2558/2001 vad gäller omklassificering av betalningar som grundar sig på svappkontrakt och räntesäkringsavtal. Effekterna av pensionsreformer på offentliga underskott/överskott och skuld visas i tabell 3 i bilagan "Statistisk metod för konvergensindikatorer" (ej översatt).

Tabell 8 Prognoser för äldrekvoten

(procent)	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Äldrekvoten (befolkningen som är 65 år och äldre i förhållande till befolkningen mellan 15 och 64)	26,4	28,0	34,4	38,4	41,4	40,9
Förändring i utgifter i samband med den åldrande befolkningen (procent av BNP) jämfört med 2004	-	-1,4	-1,0	1,3	2,3	2,2

Källa: "Prognoserna för åldersrelaterade utgifter som omfattar överföringar för pensioner, sjuk- och hälsovård, långvård, utbildning och arbetslöshet för EU:s 25 medlemsstater under perioden (2004–2050)", Ekonomiskpolitiska kommittén och Europeiska kommissionen (2006).

3 VÄXELKURSUTVECKLINGEN

Tabell 9 (a) Växelkursstabilitet

Deltagande i växelkursmekanismen (ERM2)	Nej
Riktvärde för växelkursen (november 2004) i SEK/EUR	8,99805
Maximal avvikelse uppåt ¹⁾	0,8
Maximal avvikelse nedåt ¹⁾	-6,6

Källa: ECB.

1) Maximala procentuella avvikelser för den bilaterala växelkursen mot euron, från dess genomsnitt i november 2004, under perioden 1 november 2004 till 31 oktober 2006, baserat på tio dagars glidande genomsnitt för dagsnoteringar på affärsfrekvens. En avvikelse uppåt eller nedåt innebär att valutans styrka/svagare än dess riktvärde från november 2004.

(b) Nyckelindikatorer för växelkurstryck för den svenska kronan

(genomsnitt för tre månader fram till angiven månad)

	2005				2006			
	jan	apr	jul	okt	jan	apr	jul	okt
Växelkursvolatilitet ¹⁾	4,6	2,6	4,8	4,0	5,1	4,3	3,6	3,8
Differenser i kort ränta ²⁾	0,0	0,0	-0,3	-0,5	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5

Källor: Nationella uppgifter och ECB:s beräkningar.

1) Månatliga standardavvikelser i årstakt (som procent) för daglig procentuell växelkursförändring mot euron.

2) Skillnaden (i procentenheter) mellan 3-månaders interbankränta och 3-månaders Euriborränta.

Diagram 5 Svenska kronan: växelkurs gentemot euron

(dagliga uppgifter; genomsnitt för november 2004=100; 1 november 2004 till 31 oktober 2006)

Källa: ECB.

Anm.: En uppåtriktad rörelse i kurvan anger en appreciering av den svenska kronan medan en nedåtriktad rörelse anger en depreciering.

Tabell 10 Svenska kronan: real växelkursutveckling

(månadsuppgifter; avvikelser i procent, oktober 2006 jämfört med olika valda perioder)

	Genomsnitt jan 1996 till okt 2006	Genomsnitt jan 1999 till okt 2006
Real bilateral växelkurs mot euron ¹⁾	-6,5	-4,9
<i>Memo:</i>		
Nominell effektiv växelkurs ²⁾	-0,1	2,0
Real effektiv växelkurs ^{1), 2)}	-2,7	-0,1

Källa: ECB.

Anm.: Plustecken (minustecken) anger en appreciering (depreciering).

1) Baserat på utvecklingen av HIKP och KPI.

2) Effektiv växelkurs mot euroområdet, EU-medlemsstater utanför euroområdet och tio andra viktiga handelspartner.

Tabell 11 Extern utveckling

(procent av BNP, om inte annat anges)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bytesbalans plus kapitalbalans	2,3	3,0	3,6	3,0	3,9	4,3	5,1	7,3	6,8	6,3
Sammantagen direkt- och portföljinvesteringsbalans ¹⁾	-7,4	-5,1	-7,9	1,1	-9,1	-5,3	-3,3	-7,5	-9,0	-1,9
Direktinvesteringsbalans	0,1	-0,6	-1,9	15,4	-7,2	1,6	0,6	-5,3	-2,6	-3,0
Portföljinvesteringsbalans	-7,5	-4,4	-6,0	-14,3	-1,8	-6,9	-3,9	-2,2	-6,4	1,1
Internationell investeringsbalans, netto	-37,6	-40,4	-36,9	-33,8	-33,4	-25,0	-22,5	-20,9	-19,0	-23,3
Export av varor och tjänster ²⁾	37,5	40,6	41,9	42,3	46,0	45,6	44,4	43,7	46,3	48,9
Import av varor och tjänster ²⁾	31,0	34,0	35,9	36,1	40,2	39,3	37,5	36,9	38,0	41,2
Export av varor till euroområdet ^{3), 4)}	35,2	34,4	39,8	43,5	41,4	40,2	40,1	40,2	40,3	40,4
Import av varor från euroområdet ^{3), 4)}	49,5	49,0	49,1	51,5	48,7	49,6	49,3	49,9	50,1	48,8
<i>Memo:</i>										
Varuexport inom EU25 ^{3), 4)}	54,5	53,8	59,2	62,4	60,0	58,7	58,3	58,4	58,7	58,4
Varuimport inom EU25 ^{3), 4)}	69,5	68,8	68,2	71,2	68,2	69,9	70,9	71,7	72,0	70,3

Källor: ECBS och Eurostat.

1) Skillnader mellan totaler och summan av komponenter beror på avrundning.

2) Betalningsbalansstatistik.

3) Extern handelsstatistik.

4) Procent av total export/import.

4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

Tabell 12 Lång ränta

(procent; genomsnitt av observationer under perioden)

	jul	2006			nov 2005 till okt 2006
		aug	sep	okt	
Lång ränta	4,0	3,8	3,7	3,7	3,7
Referensvärde ¹⁾					6,2
Euroområdet ²⁾	4,1	4,0	3,8	3,9	3,8

Källor: ECB och Europeiska kommissionen.

1) Beräkningar för perioden november 2005 till oktober 2006 baseras på ovägsda aritmetiska genomsnitt för räntenivåerna i Polen, Finland och Sverige plus 2 procentenheter.

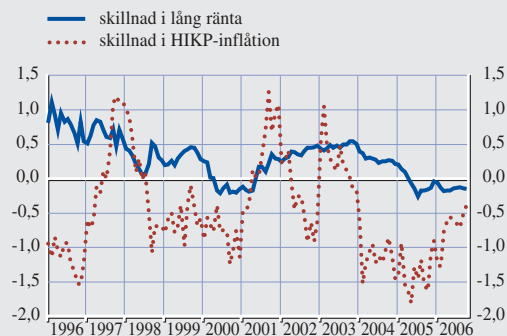
2) Genomsnittet för euroområdet är medtaget för information.

Diagram 6

(a) Lång ränta
(månadsgenomsnitt i procent)

(b) Lång ränta och HIKP-inflation – skillnader i förhållande till euroområdet
(månadsgenomsnitt, procentenheter)

Källor: ECB och Europeiska kommissionen.

UR KAPITEL 2

9 SVERIGE

9.1 DEN NATIONELLA LAGSTIFTNINGENS FÖRENLIGHET

Följande lagstiftning utgör den rättsliga grunden för Sveriges riksbank och dess verksamhet:

- Regeringsformen¹ (del av den svenska grundlagen).
- Lagen om Sveriges riksbank, i dess ändrade lydelse² (nedan kallad ”lagen”).
- Lagen om valutapolitik³.

I ECB:s konvergensrapporter från 1998, 2000, 2002 och 2004 noterades att dessa tre rättsakter måste anpassas i enlighet med artikel 109 i fördraget. Det har inte antagits någon ny lagstiftning avseende de punkter som ECB identifierade i konvergensrapporten från 2004, varför kommentarerna som gjordes då i stort sett repeteras i detta års bedömning.

Ett förslag till lag om ändring av lagen genom införande av vissa av budgetlagens bestämmelser har antagits⁴, men ändringarna påverkar inte bedömningen i denna rapport. Dessutom är det fortfarande nödvändigt att se över den svenska lagstiftningen om tillgång till allmänna handlingar samt sekretess, mot bakgrund av sekretessbestämmelserna i artikel 38 i ECBS-stadgan.

9.2 DEN NATIONELLA CENTRALBANKENS OBEROENDE

9.2.1 OBEROENDE

När det gäller Sveriges riksbanks oberoende krävs anpassningar av lagen enligt vad som anges nedan.

INSTITUTIONELLT OBEROENDE

I 3 kap. 2 § i lagen samt 9 kap. 13 § i regeringsformen, som innefattar ett förbud mot sökande eller tagande av instruktioner, avses inte alla ECBS-relaterade uppgifter i enlighet med vad som krävs enligt 108 i fördraget. Även om förarbetena till lagen utvidgar tillämpningsområdet till att omfatta alla ECBS-relaterade

uppgifter, skulle det vara fördelaktigt om denna fråga kunde tas upp vid en ytterligare översyn av lagen.

FINANSIELLT OBEROENDE

Bestämmelserna om vinstdisposition måste lagstadgas. I enlighet med 10 kap. 3 § i lagen skall fullmäktige lämna ett förslag till riksdagen och Riksrevisionen om dispositionen av Riksbankens vinst. I enlighet med 10 kap. 4 § i lagen beslutar sedan riksdagen om hur Riksbankens vinst skall disponeras. Dessa bestämmelser kompletteras av icke lagfästa riktlinjer om vinstdisposition som fastslår att Riksbanken skall betala 80 % av sin vinst (efter avdrag för växelkurs- och guldvärderingsförändringar och baserat på ett femårsgenomsnitt) till statsverket och att resterande 20 % läggs till Riksbankens eget kapital. Dessa riktlinjer är emellertid inte rättsligt bindande och det finns inga lagstadgade bestämmelser som begränsar hur stor del av vinsten som får betalas ut.

De nuvarande bestämmelserna om vinstdisposition är således oförenliga med kravet på centralbanksberoende i artikel 108 i fördraget och artikel 7 i stadgan⁵. För att säkra Riksbankens finansiella oberoende bör lagstadgade bestämmelser antas med tydliga regler om vilka begränsningar som gäller för riksdagens beslut avseende Riksbankens vinstdisposition.

1 SFS 1974:152.

2 SFS 1988:1385.

3 SFS 1998:1404.

4 Sveriges riksdag antog lagen om ändring den 15 juni 2006. Lagen om ändring kommer att träda ikraft den 1 januari 2007.

5 I april 2006 tillsatte Sveriges regering en utredning om Sveriges riksbanks kapitalstruktur och vinstdisposition med målet att komma med förslag om hur principerna för vinstdispositionen kan lagregleras. Utredningen skall vara färdig senast den 30 april 2007.

9.3 DEN NATIONELLA CENTRALBANKENS RÄTTSLIGA INTEGRERING I EUROSISTEMET

I fråga om Riksbankens rättsliga integrering i Eurosystemet måste lagen och grundlagen anpassas i de avseenden som anges nedan.

9.3.1 UPPGIFTER

I 1 kap. 1 § i lagen föreskrivs att Riksbanken endast får bedriva eller delta i sådan verksamhet som enligt lag ankommer på denna. Detta är oförenligt med fördragets och stadgans bestämmelser, eftersom det inte förutsätter Riksbankens rättsliga integration i Eurosystemet.

PENNINGPOLITIK

I 9 kap. 13 § i regeringsformen och 1 kap. 2 § i lagen, där Riksbankens penningpolitiska befogenheter stadgas, erkänns inte ECB:s befogenheter på detta område.

I 6 kap. 3 § i lagen, där det fastslås att Riksbanken inför alla viktiga penningpolitiska beslut skall informera det statsråd som regeringen utser, erkänns inte ECB:s befogenheter på detta område.

SEDELUTGIVNING

I 9 kap. 14 § i regeringsformen och 5 kap. 1 § i lagen, där Riksbankens ensamrätt att utge sedlar och mynt stadgas, erkänns inte ECB:s befogenheter på detta område.

9.3.2 INSTRUMENT

I 6 kap. 6 § och 11 kap. 1 § i lagen, vad avser uppställandet av kassakrav gentemot finansinstitut och statens uttag av en särskild avgift om kassakravet inte uppfylls, erkänns inte ECB:s befogenheter på detta område.

9.3.3 FINANSIELLA BESTÄMMELSER

UTNÄMNING AV OAVHÄNGIGA EXTERNA REVISORER

Lagen erkänner inte ECB:s och EU-rådets befogenheter enligt artikel 27.1 i stadgan.

9.3.4 VALUTAPOLITIK

I 9 kap. 12 § regeringsformen och 7 kap. 1 § i lagen, jämte lagen om valutapolitik, fastställs regeringens och Riksbankens respektive befogenheter när det gäller valutapolitiken. Dessa bestämmelser erkänner inte EU-rådets och ECB:s befogenheter på detta område.

9.3.5 INTERNATIONELLT SAMARBETE

Enligt 7 kap. 6 § i lagen får Riksbanken verka som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i. Denna bestämmelse erkänner inte ECB:s befogenheter inom detta område.

Beträffande den avslutande sammanfattningen för Sverige hänvisas till kapitlet Inledning och sammanfattning.

ORDLISTA

Allmänna rådet är ett av **ECB:s** beslutande organ. Det består av ECB:s ordförande och vice ordförande samt nationalbankscheferna i **Europeiska centralbankssystemet**.

Ansvarsförbindelser Statliga åtaganden som uppstår vid särskilda händelser, t.ex. statsgarantier.

Central myndighet Staten, enligt definitionen i **Europeiska national- och regionalräkenskaps-systemet (ENS) 1995**, men exklusive delstater och kommuner (se även **offentlig sektor**). Staten inkluderar alla administrativa statliga departement och andra centrala myndigheter vars behörighet normalt sträcker sig över hela det ekonomiska territoriet, utom vad avser administration av socialförsäkring.

Centralkurs Växelkursen mot euron för valutorna i **ERM2**, runt vilka **fluktuationsbanden** fastställs.

ECB:s direktion är ett av **ECB:s** beslutande organ. Direktionen består av ECB:s ordförande, vice ordförande och fyra andra ledamöter som utses genom överenskommelse mellan stats- eller regeringscheferna i de medlemsstater som har infört euron.

ECB-rådet är **ECB:s** högsta beslutande organ. Det består av alla ledamöterna i **ECB:s direktion** samt cheferna för de nationella centralbankerna i de medlemsstater som infört euron.

Effektiv (nominell/real) växelkurs Den nominella effektiva växelkursen är ett vägt genomsnitt av ett lands bilaterala växelkurs gentemot valutorna för dess handelspartner. De vikter som används speglar varje partnerlands andel av handeln med landet under utredning och tar hänsyn till konkurrensen på marknaderna i tredje land. Den reala effektiva växelkursen är den nominella effektiva växelkursen deflaterad med ett vägt genomsnitt av utländska priser, i förhållande till inhemska priser.

Ekofinrådet se **EU-rådet**.

Ekonomiska och monetära unionen (EMU) Processen för att skapa en ekonomisk och monetär union skall enligt **fördraget** ske i tre etapper. Etapp ett av EMU startade i juli 1990 och avslutades den 31 december 1993. Den kännetecknades främst av avvecklingen av alla interna hinder mot fria kapitalrörelser inom EU. Etapp två började den 1 januari 1994. Under denna etapp upprättades bl.a. **Europeiska monetära institutet (EMI)**, förbud infördes mot centralbanksfinansiering av den offentliga sektorn och mot positiv särbehandling av den offentliga sektorn hos finansinstitut samt fastställdes bestämmelser för att undvika alltför stora underskott i de offentliga finanserna. Etapp tre började den 1 januari 1999 då befogenheten att föra penningpolitik överfördes till **ECB** och euron infördes. I och med kontantutbytet till euro den 1 januari 2002 fullbordades EMU.

ERM2 (växelkursmekanism2) Den växelkursmekanism som utgör ramen för det valutapolitiska samarbetet mellan länderna i **euroområdet** och de EU-medlemsstater som inte deltar i etapp tre av **EMU**. ERM2 är ett multilateralt arrangemang med fasta men justerbara **centralkurser** och ett normalt fluktuationsband på $\pm 15\%$. Beslut som rör centralkurser och eventuellt smalare fluktuationsband fattas genom ömsesidig överenskommelse mellan de berörda EU-medlemsstaterna, länderna i euroområdet, **ECB** och de övriga EU-medlemsstaterna som deltar i mekanismen. Samtliga medlemmar i ERM2, inklusive ECB, har rätt att inleda ett konfidentiellt förfarande i syfte att ompröva centralkurserna (se även **valutakursjustering**).

EU:s regelverk består av gemenskapslagstiftningen, inklusive EG-domstolens tolkning av denna, som alla EU:s medlemsstater är bundna av.

Eurogruppen är en informell grupp som samlar de ledamöter i **Ekofinrådet** som representerar länderna i **euroområdet**. De möts regelbundet (vanligen före Ekofinrådets möten) för att diskutera frågor som har samband med euroområdesländernas delade ansvar för den gemensamma valutan. **Europeiska kommissionen** och **ECB** bjuds regelbundet in att delta i dessa möten.

Euroområdet är ett område som består av de EU-medlemsstater som har antagit euron som gemensam valuta i enlighet med **fördraget** och i vilka en gemensam penningpolitik förs under ledning av **ECB-rådet**. Euroområdet omfattar för närvarande Belgien, Tyskland, Grekland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Portugal och Finland.

Europaparlamentet är en av Europeiska unionens institutioner. Det består av 732 representanter för medlemsstaternas medborgare (fr.o.m. juli 2004). Parlamentet är en del av EU:s lagstiftningsprocess, med varierande befogenheter beroende på vilket förfarande som används för att anta olika rättsakter. Vad gäller penningpolitik och **ECBS** har parlamentet huvudsakligen rådgivande befogenheter. **Fördraget** anger emellertid vissa förfaranden för **ECB:s** demokratiska ansvarighet inför parlamentet (framläggande av ECB:s årsrapport och en allmän debatt om penningpolitiken samt utfrågningar inför behöriga parlamentsutskott).

Europeiska centralbanken (ECB) är kärnan i **Eurosystemet** och **Europeiska centralbankssystemet (ECBS)** och är en juridisk person enligt artikel 107.2 i **fördraget**. ECB säkerställer att de uppgifter som har ålagts Eurosystemet och ECBS genomförs antingen i dess egen verksamhet eller via de nationella centralbankerna i enlighet med **ECBS-stadgan**. ECB styrs av **ECB-rådet** och **ECB:s direktion** och ett tredje beslutande organ, **ECB:s allmänna råd**.

Europeiska centralbankssystemet (ECBS) är Europeiska unionens centralbankssystem. Det består av **ECB** och de nationella centralbankerna i samtliga 25 medlemsstater, dvs. det omfattar förutom medlemmarna i **Eurosystemet** även de nationella centralbankerna i de medlemsstater som ännu inte antagit euron. ECBS styrs av **ECB-rådet** och **ECB:s direktion** samt av **ECB:s allmänna råd**, det tredje beslutande organet i ECB.

Europeiska kommissionen är den institution inom Europeiska unionen som ser till att bestämmelserna i **fördraget** tillämpas. Kommissionen utformar gemenskapspolitiken, lägger fram förslag till gemenskapslagstiftning och utövar befogenheter på olika områden. På det ekonomiskpolitiska området lägger kommissionen fram integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning, med allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och sysselsättningsriktlinjer, och rapporterar till **EU-rådet** om ekonomisk utveckling och politik. Den övervakar de offentliga finanserna inom ramen för multilateral övervakning och överlämnar rapporter till EU-rådet.

Europeiska monetära institutet (EMI) var en institution som upprättades vid starten av **Ekonomiska och monetära unionens** andra etapp den 1 januari 1994 för en tidsbegränsad period. EMI:s två huvuduppgifter var att stärka samarbetet mellan centralbankerna och samordningen av penningpolitiken samt att vidta de nödvändiga förberedelserna för **Europeiska centralbankssystemet**, för den gemensamma penningpolitiken och för den gemensamma valutan i etapp tre. EMI trädde i likvidation efter upprättandet av **ECB** den 1 juni 1998.

Europeiska nationalräkenskapssystemet 1995 (ENS 95) är ett övergripande och integrerat system av makroekonomiska räkenskaper baserade på en uppsättning internationellt erkända statistik-koncept, definitioner, klassificeringar och redovisningsregler i syfte att få fram harmoniserade kvantitativa beskrivningar av ekonomin i EU:s medlemsstater. ENS 95 är gemenskapens version av det internationella nationalräkenskapssystemet 1993 (SNA 93).

Europeiska rådet tillför EU den nödvändiga dynamiken för dess utveckling och utformar de allmänna politiska riktlinjerna i enlighet därmed. Det sammanför medlemsländernas stats- eller regeringschefer och **Europeiska kommissionens** ordförande (se också **EU-rådet**). Det har inte lagstiftande makt.

Eurostat Europeiska gemenskapernas statistikkontor. Eurostat är en del av **Europeiska kommissionen** och ansvarar för framställningen av gemenskapsstatistik.

Eurosystemet är euroområdet centralbankssystem. Det omfattar **ECB** och de nationella centralbankerna i de medlemsländer som har infört euron i etapp tre av **Ekonomiska och monetära unionen** (se även **euroområdet**). Eurosystemet styrs av **ECB-rådet** och **ECB:s direktion**.

EU-rådet är en av Europeiska unionens institutioner och består av företrädare för regeringarna i medlemsstaterna, normalt de ministrar som ansvarar för de frågor som står på dagordningen. När EU-rådet är sammansatt av ekonomi- och finansministrarna kallas det ofta **Ekofinrådet**. För speciellt viktiga beslut träffas EU-rådet i sammansättning på stats- eller regeringschefsnivå. Detta skall inte förväxlas med **Europeiska rådet**.

Finansiell utlandsställning (i.i.p.) är värdet på och sammansättningen av ett lands utestående finansiella nettofordringar på (eller finansiella nettoskulder till) omvärlden. Kallas även nettoställning gentemot omvärlden.

Fluktuationsband för ERM2 skapas genom ett s.k. golv och ett tak. Inom detta utrymme får valutorna som deltar i **ERM2** fluktuera mot euron.

Fonderade och ofonderade pensionssystem Fonderade pensionssystem är de system som finansierar pensionsbetalningar genom att belasta avskilda och öronmärkta tillgångar. Dessa system kan vara exakt fonderade, underfonderade eller överfonderade beroende på storleken på de ackumulerade tillgångarna i förhållande till pensionsåtagandena. Underfonderade pensionssystem är sådana där aktuella pensionsbetalningar görs med de bidrag som framtida pensionärer gör eller andra löpande intäkter som skatter eller transfereringar. Underfonderade system kan ha stora tillgångar (t.ex. av likviditetsskäl eller som buffertfonder).

Fördraget avser fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (Rom-fördraget). Fördraget har ändrats vid flera tillfällen, framför allt genom fördraget om Europeiska unionen (Maastrichtfördraget) som lade grunden för **Ekonomiska och monetära unionen** och innehåller **ECB-stadgan**.

Förfarande vid alltför stora underskott Bestämmelserna i artikel 104 i **fördraget**, och vidare i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott, fordrar att EU:s medlemsstater skall iakttä budgetdisciplin. Bestämmelserna definierar efter vilka kriterier en budgetställning skall beaktas som ett alltför stort underskott och anger vilka åtgärder som skall vidtas när kraven på budgetbalans eller statsskuld inte uppfyllts. Detta kompletteras med rådets förordning (EG) nr 1467/97 av

den 7 juli 1997, ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1056/2005 av den 27 juni 2005, om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott, vilket är ett av elementen i **stabilitets- och tillväxtpakten**.

Harmoniserade långa räntor Enligt artikel 4 i protokollet om konvergenskriterierna, som nämns i artikel 121 i **fördraget**, skall räntorna beräknas på grundval av långfristiga statsobligationer, eller jämförbara värdepapper med beaktande av skillnader i nationella definitioner. För att uppfylla kravet i fördraget har **ECB** genomfört en harmonisering av statistik över de långa räntorna och samlar regelbundet in uppgifter från de nationella centralbankerna i samarbete med och på uppdrag av **Europeiska kommissionen (Eurostat)**. Fullt harmoniserade uppgifter ligger till grund för konvergensgranskningen i den här rapporten.

Harmoniserat index för konsumentpriser (HIKP) är ett mått på konsumentpriser sammanställt av **Eurostat** och harmoniserat för alla EU-medlemsstater. Administrativt fastställda priser hänför sig till priser som sätts direkt av myndigheterna (t.ex. avgifter för tjänster som tillhandahålls av myndigheterna) eller som myndigheterna har betydande inflytande över (t.ex. priser som kräver myndigheternas eller regleringsorganens godkännande).

Icke-cykliska effekter eller konjunkturoberoende faktorer Effekter på de offentliga finanserna som inte beror på variationer i konjunkturen (se **konjunkturkomponenten i budgetsaldot**). De kan därför vara resultatet av antingen strukturella, dvs. varaktiga, ändringar i budgetpolitiken eller av **åtgärder med en tillfällig effekt**.

Interventioner innanför bandgränserna är interventioner av en centralbank för att påverka sin växelkurs inom sitt **fluktuationsband för ERM2**.

Interventioner vid bandgränserna är obligatoriska interventioner av centralbankerna om deras valuta når golvet eller taket av deras **fluktuationsband för ERM2**.

Investering Bruttoinvestering enligt definitionen i **Europeiska nationalräkenskapssystemet 1995**.

Konjunkturkomponenten i budgetsaldot visar effekten på budgetsaldot av **produktionsgapet**, enligt uppskattning av **Europeiska kommissionen**.

Konvergenskriterier De kriterier som definieras i artikel 121.1 i **fördraget** (och som beskrivs mer i detalj i protokollet om konvergenskriterierna till vilket refereras i artikel 121). Dessa kriterier måste uppfyllas av varje EU-medlemsstat för att kunna få anta euron. Konvergenskriterierna behandlar prisstabilitet, den offentliga sektorns finansiella ställning, växelkurser och långa räntor. I de rapporter som utarbetas av **Europeiska kommissionen** och **ECB** i enlighet med artikel 121.1 granskas på basis av uppfyllandet av dessa kriterier huruvida medlemsstaterna har uppnått en hög grad av varaktig konvergens.

Konvergensprogram innehåller en regerings medelfristiga planer och antaganden om utvecklingen av viktiga ekonomiska variabler mot uppfyllande av **referensvärdena** i enlighet med **fördraget**. Åtgärder för att konsolidera budgetsaldona tas också upp tillsammans med underliggande ekonomiska scenarier. Konvergensprogrammen löper normalt över en tidsram på tre till fyra år men uppdateras regelbundet under den tiden. De granskas av **Europeiska kommissionen** och Ekonomiska och finansiella kommittén, vilkas rapporter ligger till grund för **Ekofinrådets** granskning. Efter starten av etapp tre av **Ekonomiska och monetära unionen** har de EU-medlemsstater

som inte deltar i EMU skyldighet att lägga fram konvergensprogram medan de länder som ingår i **eurområdet** årligen skall lägga fram stabilitetsprogram i enlighet med **stabilitets- och tillväxtpakten**.

Löpande transfereringar Statliga transfereringar till företag, hushåll och omvärlden samt nettotransfereringar från omvärlden som inte är relaterade till investeringar. De omfattar produktions- och importsubventioner, sociala förmåner och transfereringar till EU-institutioner.

Nettoinvesteringar omfattar en stats slutliga investeringar (dvs. fasta bruttoinvesteringar plus nettoinköp av mark och immateriella tillgångar plus lagerförändringar) och erlagda nettokapitaltransfereringar (dvs. investeringsstöd plus ensidiga överföringar som staten betalar för att finansiera vissa delar av andra sektors investeringar, minus skatter på kapital och andra kapitaltransfereringar som erhålls av den **offentliga sektorn**).

Offentlig sektor är en sektor som enligt definitionen i **Europeiska räkenskapssystemet 1995** omfattar institutionella enheter vars primära uppgift är att producera varor och tjänster som är avsedda för enskild och kollektiv konsumtion och/eller omfördelning av inkomster och förmögenhet. Till denna sektor räknas staten, regionala och lokala myndigheter samt socialförsäkringsfonder. Offentligt ägda enheter som bedriver kommersiell verksamhet och är organiserade som offentliga bolag ingår inte i den offentliga sektorn.

Primärsaldot Den **offentliga sektorns** nettoupplåning eller nettoutlåning exkl. räntor på den konsoliderade bruttoskulden.

Produktionsgap Skillnaden mellan den faktiska och den potentiella produktionsnivån i en ekonomi, räknat i procent av den potentiella produktionen. Potentiell produktion beräknas på basis av den trendmässiga tillväxten i ekonomin. Ett positivt produktionsgap innebär att den faktiska produktionen ligger över trenden eller den potentiella nivån och kan tyda på inflationstryck. Ett negativt produktionsgap innebär att den faktiska produktionen ligger under trenden eller den potentiella nivån och kan tyda på en möjlig avsaknad av inflationstryck.

Referensperiod Ett tidsintervall, definierat i artikel 121 i **fördraget** och i protokollet om konvergenskriterierna, för bedömning av utvecklingen mot konvergens.

Referensvärde I protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställs konkreta referensvärden för den offentliga sektorns **underskottskvot** (3 % av BNP) och **skuldkvot** (60 % av BNP). I protokollet om konvergenskriterierna som nämns i artikel 121 i **fördraget** anges metoden för att beräkna referensvärdena för bedömning av konvergens avseende priser och långa räntor.

Rättslig konvergens är den process genom vilken EU-medlemsstater anpassar sin nationella lagstiftning så att den överensstämmer med **fördraget** och **stadgan** i syfte att 1) integrera de nationella centralbankerna i **Europeiska centralbankssystemet** och 2) anta euron och göra dessa nationella centralbanker till en del av **Eurosystemet**.

Sammantagna direkt- och portföljinvesteringar Summan av direkt- och portföljinvesteringar i de finansiella posterna i betalningsbalansen. Direktinvesteringar är gränsöverskridande investeringar som görs i syfte att uppnå ett varaktigt inflytande (kriterium: minst 10 % av aktiekapitalet eller rösträtterna) i företag som har sin hemvist i ett annat land. Detta omfattar aktiekapital, återinvesterade vinster och annat kapital som har samband med transaktioner inom företagskoncer-

nen. Posten portföljinvesteringar omfattar aktier (om det inte rör sig om direktinvestering), skuldförbindelser i form av obligationer och statsskuldväxlar samt penningmarknadsinstrument.

Skuldkvot (offentlig sektor) Den **offentliga sektorns** skuld definieras som den totala bruttoskulden till nominellt värde som är utestående i slutet av året och som är konsoliderad mellan och inom den offentliga sektorns olika delar. Skuldkvoten definieras som kvoten mellan den offentliga sektorns skuld som andel av BNP till löpande priser. Den är ett av de kriterier som används för att definiera ett alltför stort underskott i enlighet med artikel 104.2 i **fördraget**.

Stabilitets- och tillväxtpakten syftar till att garantera sunda offentliga finanser i **Ekonomiska och monetära unionens** tredje etapp för att stärka förutsättningarna för prisstabilitet och för en stark och hållbar tillväxt, vilket främjar skapandet av nya arbetstillfällen. I pakten föreskrivs för detta ändamål att medlemsstaterna skall ange medelfristiga budgetmål. Den innehåller även konkreta specifikationer om **förfarandet vid alltför stora underskott**. Pakten består av Europeiska rådets resolution om stabilitets- och tillväxtpakten, som antogs vid toppmötet i Amsterdam den 17 juni 1997 samt två rådsförordningar, nämligen 1) rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997, ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1055/2005 av den 27 juni 2005 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken och 2) rådets förordning (EG) nr 1467/97 av den 7 juli 1997, ändrad genom förordning (EG) nr 1056/2005 av den 27 juni 2005 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott.

Stadgan avser det protokoll om stadgan för **Europeiska centralbankssystemet** och **Europeiska centralbanken** som bifogats till **fördraget** om upprättandet av Europeiska gemenskapen, ändrad genom Amsterdamfördraget, Nicefördraget, rådets beslut 2003/223/EG och akten om anslutningsvillkoren för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien och om anpassning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen.

Tillväxt-/ränteskillnad är skillnaden mellan den årliga tillväxten i nominell BNP och den nominella räntan på den utestående statsskulden (den effektiva räntan). Tillväxt-/ränteskillnaden är en av determinanterna för förändringar i **skuldkvoten**.

Underskotts-/skuldjustering är skillnaden mellan den **offentliga sektorns** budgetsaldo (statens underskott eller överskott) och förändringarna i den offentliga sektorns skuld. Sådana justeringar kan härröra från bl.a. ändringar i summan av de finansiella tillgångar som staten håller, omvärderingar eller statistikanpassningar.

Underskottskvot (offentlig sektor) Den **offentliga sektorns** underskott definieras som nettouplåning och motsvarar differensen mellan den offentliga sektorns intäkter och utgifter. Underskottskvoten definieras som kvoten mellan den offentliga sektorns underskott som andel av BNP till löpande priser. Den är ett av de kriterier som används för att definiera ett alltför stort underskott i enlighet med artikel 104.2 i **fördraget**. Det kallas även budgetsaldo eller budgetbalans (underskott eller överskott).

Valutakursjustering är en ändring i **centralkursen** för en valuta som deltar i **ERM2**.

Växelkursvolatilitet är ett mått på växelkursernas rörlighet. Den anges vanligen som standardavvikelse på årsbasis av dagliga procentuella förändringar.

Åtgärder med en tillfällig effekt omfattar alla icke-cykliska effekter på skattemässiga variabler som 1) minskar (eller ökar) den **offentliga sektorns** underskott eller bruttoskuld (se även **skuldkvot** och **underskottskvot**) under en specifik period (engångseffekter) eller 2) förbättrar (eller försämrar) budgetsituationen under en specifik period på bekostnad av (eller till gagn för) framtida budgetsituationer (åtgärder med självupphävande effekter).

Äldrekvoten är andelen av befolkningen i ett land som är 65 år eller äldre i förhållande till befolkningen mellan 15 och 64 år.

ISSN 1725937-1

9 771725 937001